

**LOKALNI PROGRAM ZA
KULTURO OBČINE
JESENICE 2025-2028**

**Sprejet na 16. seji Občinskega sveta občine
Jesenice dne 18.12.2024**

PRIPRAVILI

Delovna skupina za pripravo Lokalnega programa za kulturo v občini Jesenice za obdobje 2025–2028 v sestavi:

Tina Repovž (podžupanja Občine Jesenice)

Petra Ravnihar (predstavnica JSKD OI Jesenice)

Vera Pintar (predstavnica strokovne komisije za pripravo predloga razdelitve sredstev s področja programov in projektov na področju ljubiteljske kulture v občini Jesenice)

Miloš Možina (predsednik ZKD Jesenice)

Veronika Osredkar (direktorica Občinske knjižnice Jesenice)

Branka Smole (direktorica Gledališča Toneta Čufarja Jesenice)

Aljaž Pogačnik (direktor Gornjesavskega muzeja Jesenice)

Sabina Ravnikar (Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenija, Območna enota Kranj)

Nevena Koljanin (Oddelek za gospodarstvo Občine Jesenice)

Petra Dečman (Oddelek za družbene dejavnosti in splošne zadeve Občine Jesenice)

Mateja Drobič (Oddelek za družbene dejavnosti in splošne zadeve Občine Jesenice)

Alja Velikajne (Oddelek za družbene dejavnosti in splošne zadeve Občine Jesenice)

Fotografija na naslovnici: avtorica Petra Ravnihar

KAZALO VSEBINE

1.	UVOD.....	2
2.	IZHODIŠČA, NAMEN IN CILJI PRIPRAVE LOKALNEGA PROGRAMA ZA KULTURO OBČINE JESENICE	3
3.	ZAKONODAJNI IN STRATEŠKI OKVIR, KI UREJA PODROČJE KULTURE	4
4.	PODROČJE KULTURE V OBČINI JESENICE	15
4.1	Financiranje kulture iz občinskega proračuna	15
4.2	Izvajalci programov na področju kulture	16
4.2.1	Ljubiteljska kulturna društva in organizacije s področja ljubiteljske kulture	16
4.2.2	Ostale organizacije oz. deležniki, ki izvajajo aktivnosti na področju kulture	23
4.2.3	Gornjesavski muzej Jesenice.....	25
4.2.4	Občinska knjižnica Jesenice.....	31
4.2.5	Gledališče Toneta Čufarja Jesenice.....	35
4.3	Javna infrastruktura na področju kulture v občini Jesenice	38
4.4	SWOT analiza	39
5.	JAVNI INTERES NA PODROČJU KULTURE V OBČINI JESENICE – STRATEŠKE SMERNICE TER UKREPI S PODROČJA RAZVOJA KULTURE V OBČINI JESENICE V OBDOBJU 2025–2028	40
5.1	Ljubiteljska kulturna dejavnost	41
5.2	Javne službe na področju knjižnične in gledališke dejavnosti ter s področja muzejske dejavnosti in premične dediščine.....	44
5.2.1	Knjižnična dejavnost, branje, bralna pismenost	44
5.2.2	Muzejska dejavnost ter varovanje in predstavljanje premične kulturne dediščine	47
5.2.3	Gledališka in kinematografska dejavnost	49
5.3	Kulturna dediščina	51
5.4	Javna kulturna infrastruktura ter umeščanje umetnosti v javni prostor	56
6.	URESNIČEVANJE IN SPREMLJANJE IZVAJANJA LOKALNEGA PROGRAMA ZA KULTURO OBČINE JESENICE.....	59
7.	ZAKLJUČEK.....	60
8.	PRILOGA: Pregled uresničevanja Lokalnega programa za kulturo občine Jesenice 2021–2024	62

1. UVOD

Lokalni program za kulturo občine Jesenice je strateški dokument razvojnega načrtovanja kulturne politike za obdobje od leta 2025 do leta 2028, ki je pripravljen upoštevajoč določilo 14. člena Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Uradni list RS, št. 77/07 – uradno prečiščeno besedilo, 56/08, 4/10, 20/11, 111/13, 68/16, 61/17, 21/18 – ZNOrg, 3/22 – ZDeb in 105/22 – ZZNŠPP). Dokument izhaja iz doseženega položaja kulture v občini in ugotavlja vlogo kulture v razvoju občine ter javni interes zanjo. Dokument skuša opozoriti na temeljne probleme ter hkrati določa prioritete ter ukrepe, ki naj bi jih lokalna kulturna politika izvedla v prihodnjih štirih letih.

Mesto Jesenice danes določa bogata premična in nepremična ter nesnovna kulturna dediščina, ki skupaj z različnimi nosilci kulturne dejavnosti krepi identiteto ne samo občine ampak celotne Gornjesavske doline. Razvoj železarske industrije in izgradnja železniške infrastrukture sta korenito spremenila podobo kraja, saj sta mu ravno ta dejavnika narekovala nove gospodarske in kulturne potrebe. Gornjesavski muzej Jesenice je že 74 let nepogrešljivi nosilec kultur, identitet in kolektivnega spomina. Muzej je tvorec, prenašalec in spodbujevalec znanja zgodovine in umetnosti ter s svojimi dejavnostmi in programi gradi podporno okolje za povezovanje kulturne dediščine raznolikim skupnostim. Občina ima številne edinstvene, zgodovinsko bogate lokacije, na katerih obiskovalcem zagotavlja dobro počutje in ki omogočajo sproščeno spoznavanje dediščine. Eden najpomembnejših področij kulturne dediščine na Jesenicah je zgodovina železarstva, ki se kaže v ohranjeni podobi fužinarskega naselja Stara Sava na Jesenicah iz 16. stoletja, saj ga je kot izrazit dosežek človekove ustvarjalnosti zaradi svojih urbanističnih, tehničnih, arhitekturnih, etnoloških, umetnostnozgodovinskih in zgodovinskih vrednost kot celote Vlada Republike Slovenije leta 2019 razglasila za kulturni spomenik državnega pomena. S strategijo želimo zagotoviti, da bo muzej s svojimi vsebinami še privlačnejši za obiskovalce, kar bo mogoče predvsem z ureditvijo muzejskih razstavnih prostorov na Stari Savi za oblikovanje sodobne ponudbe razstav in drugih dogodkov ter novih turističnih produktov, ki temeljijo na kulturni dediščini.

Nadaljnje zagotavljanje javnih služb na področju kulture (knjižnice, muzeja in gledališča), ki vključujejo vrsto dodatnih kvalitetnih in raznolikih vsebin ter programov, ki jih je potrebno stalno nadgrajevati in prilagajati ter zagotavljati njihovo dostopnost, bo ključno tudi v prihajajočem programskem obdobju, prav tako tudi podpora področju ljubiteljske kulture, ki je na območju občine Jesenice zelo razvejano, ima bogato tradicijo ter tradicionalno velik pomen za oblikovanje zavesti in identitete ter za povezovanje v skupnosti. Skrb za kulturno dediščino bo tudi v prihodnje pomembno področje, prav tako bralna kultura in bralna pismenost, kulturno-umetnostna vzgoja ter nadaljnje sodelovanje in povezovanje med različnimi deležniki na področju kulture, sodobni pristopi, informiranje in promocija ter nagovarjanje čim širšega kroga ljudi.

Področje kulture, ki ima v občini Jesenice poseben pomen in je nosilec razvoja skozi pestro in bogato zgodovino, ostaja eno od ključnih področij razvoja lokalne skupnosti tudi v prihodnje.

2. IZHODIŠČA, NAMEN IN CILJI PRIPRAVE LOKALNEGA PROGRAMA ZA KULTURO OBČINE JESENICE

Lokalni program za kulturo je temeljni programski in izvedbeni dokument, ki postavlja prioritete občinske kulturne politike in izhaja iz zgodovinskega položaja in razvoja kulture na tem območju, upošteva njene prednosti in slabosti ter priložnosti in nevarnosti in odgovarja na ključne probleme s posameznih področij. Občina Jesenice je na podlagi Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo, Novelacije Občinskega razvojnega programa Občine Jesenice 2011–2025, Izvedbenega načrta Občine Jesenice za obdobje 2017–2025 ter v skladu z drugimi državnimi strateškimi in zakonodajnimi okviri na področju kulture pripravila Lokalni program za kulturo za obdobje 2025–2028, in sicer v sodelovanju s ključnimi deležniki in temelji na potrebah vseh vključenih akterjev oz. nosilcev razvoja kulturne dejavnosti, ki so hkrati tudi nosilci uresničevanja te strategije.

Lokalna skupnost zagotavlja javne kulturne dobrine na področjih, urejenih s posebnimi zakoni (knjižničarstvo, varstvo kulturne dediščine, arhivska dejavnost), podpira ljubiteljske kulturne dejavnosti, vključno s tistimi, ki so namenjene kulturni integraciji različnih narodnostnih kultur, ter pokriva tudi druge kulturne potrebe prebivalcev, ki jih opredelijo v lokalnem programu kulture. Različne organizacije, društva in ostali deležniki pomembno prispevajo k uresničevanju ciljev razvojnih strategij in drugih javnih politik občine. S tem ko občina financira njihovo delovanje, lahko ta svoje cilje doseže z večjim učinkom. Preteklo strateško obdobje (2021–2024) je v veliki meri zaznamovala pandemija COVID-19 ter s tem povezani ukrepi, posledice pa se še deloma kažejo v številčnosti vračanja občinstva, ki se sicer že približuje obisku iz leta 2019.

Postopek priprave Lokalnega programa za kulturo občine Jesenice 2025–2028 je vključeval oz. vključuje naslednje aktivnosti: pregled uresničevanja ciljev strategije za obdobje 2021–2024, pregled oz. analizo stanja, potreb in organiziranosti kulture v občini Jesenice, oblikovanje strateških usmeritev in ukrepov z vključevanjem različnih deležnikov, obravnavo ter sprejem strateškega dokumenta za novo programsko obdobje.

Sam postopek oblikovanja Lokalnega programa za kulturo je potekal v več fazah. Nosilec aktivnosti je bila delovna skupina, ki jo je s sklepom imenoval župan Občine Jesenice in katere članstvo so predstavljali ključni predstavniki s področja kulture v lokalni skupnosti (ki so po potrebi vključevali tudi ostale aktivne predstavnike oz. izvajalce z različnih področij dela). Pri strokovnem delu je sodeloval Oddelek za družbene dejavnosti in splošne zadeve Občine Jesenice, ki je za delovno skupino pripravljal delovna gradiva ter osnutke dokumentov, ki jih je obravnavala delovna skupina na svojih sejah, delo pa je potekalo tudi v obliki korespondenc po elektronski pošti. Delovna skupina je na podlagi poznavanja področja ter gradiv (osnutkov, prejetih podatkov ...) v mesecu septembru oblikovala končni predlog strateškega dokumenta ter ga za potrebe izvedbe dvofaznega postopka obravnave in sprejema posredovala Občinskemu svetu občine Jesenice.

3. ZAKONODAJNI IN STRATEŠKI OKVIR, KI UREJA PODROČJE KULTURE

Evropska agenda za kulturo¹

Evropska komisija je 22. maja 2018 sprejela (novo) evropsko agendo za kulturo, ki ostaja strateški okvir za delovanje EU v kulturnem sektorju. V agendi so predlagani trije strateški cilji s socialno, gospodarsko in zunanjepolitično razsežnostjo:

- izkoriščanje moči kulture za socialno kohezijo in blaginjo,
- podpiranje kulturne ustvarjalnosti na področju izobraževanja in inovacij ter za delovna mesta in rast in
- krepitev mednarodnih kulturnih odnosov.

V agendi so določene boljše metode za sodelovanje med državami članicami, civilno družbo in mednarodnimi partnerji. Trenutno se izvaja z resolucijo o delovnem načrtu za kulturo za obdobje 2023–2026, ki jo je Svet Evropske unije sprejel 29. novembra 2022.

Resolucija Sveta o delovnem načrtu EU za kulturo za obdobje 2023–2026²

Svet Evropske unije opredeljuje naslednje glavne prednostne naloge in njihov prispevek h krepitvi evropskega kulturnega sodelovanja, spodbujanju kulturne raznolikosti in zagotavljanju evropske dodane vrednosti ob upoštevanju glavnih izzivov in ustreznem spoštovanju načel subsidiarnosti in sorazmernosti:

- Umetniki in kulturni delavci: krepitev vloge kulturnega in ustvarjalnega sektorja;
- Kultura za ljudi: krepitev kulturnega udejstvovanja in vloge kulture v družbi;
- Kultura za planet: aktiviranje moči kulture;
- Kultura za soustvarjalna partnerstva: krepitev kulturne razsežnosti v zunanjih odnosih EU.

Delovni načrt EU za kulturo temelji na naslednjih vodilnih načelih:

- kultura, vključno s kulturno dediščino, je vrednota sama po sebi in prispeva h krepitvi evropske identitete;
- kulturna in jezikovna raznolikost je temeljna dobrina EU, ki jo je treba spoštovati, spodbujati in krepiti, tudi z mobilnostjo in kroženjem del;
- svoboda umetniškega izražanja in ustvarjalnosti je temeljnega pomena za človekovo sposobnost reševanja izzivov, kritičnega razmišljanja, uvajanja novosti in izumljanja, zato jo je treba spodbujati in podpirati na vse ustrezne načine;
- kulturna raznolikost in medkulturni dialog sta bistvena za spodbujanje in varstvo človekovih pravic, saj spodbujata medsebojno razumevanje, pomagata preprečevati in reševati konflikte ter spodbujata spravo, mir in mednarodno stabilnost. Vsakršna zloraba kulture z namenom širjenja vojne propagande in dezinformacij ter spodbujanja sovraštva je nezdržljiva s temeljnimi vrednotami in načeli EU;
- kultura pomembno prispeva k trajnostnemu razvoju, gospodarstvu in socialni vključenosti ter krepi teritorialno kohezijo;
- kultura ima potencial za spodbujanje enakosti in medsebojnega spoštovanja ter za boj proti vsem oblikam nasilja, diskriminacije, nestrpnosti in predsodkov;
- izvajanje bi bilo treba podpreti z optimizirano uporabo kakovostnih podatkov in statistik.

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52018DC0267>

² Ur. list EU, C 466/1 z dne 7. 12. 2022 ([https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022G1207\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022G1207(01)))

Strategija razvoja Slovenije 2030³

Strategija razvoja Slovenije 2030 predstavlja krovni razvojni okvir države, ki v ospredje postavlja kakovost življenja za vse. S petimi strateškimi usmeritvami in dvanajstimi medsebojno povezanimi razvojnimi cilji postavlja dolgoročne razvojne temelje Republike Slovenije.

Kultura kot refleksija stanja, dialoga in odnosov v družbi oblikuje in odraža nacionalno identiteto. Prispeva k prepoznavanju naše samobitnosti in odprtosti družbe, k razvoju ustvarjalnosti, k inovativnosti in sodelovanju ter je pomemben dejavnik gospodarskega in regionalnega razvoja.

Slovenski kulturni prostor je zaradi svoje umeščenosti na stičišču kultur tradicionalno raznolik. Zanj je značilna na zgodovinskem izročilu in pokrajinski razčlenjenosti temelječa kulturnozgodovinska pestrost, ki jo kot temelj kulturnega slovenstva in najrazvidnejši nosilec skupne identitete povezuje in osmišlja slovenski knjižni jezik. Dostopnost slovenskega jezika in kulture ter rast ustvarjalnih področij spodbuja tudi digitalizacija. Bogata kulturna dediščina kot odsev vrednot, prepričanj, znanja in tradicij je pomembna razvojna zmožnost družbe. Pomembna pa je tudi krepitev povezovanja s Slovenci v sosednjih državah in po svetu v globalno mrežo. Skupen slovenski kulturni prostor naj bo dovolj povezan, da bo omogočal izkoriščanje vseh kulturnih, političnih in gospodarskih zmogljivosti. Nacionalno kulturo in slovenski jezik želimo razvijati kot dejavnika identitete, prepoznavnosti ter družbenega in gospodarskega napredka.

Cilj bomo dosegli:

- z razvijanjem in ohranjanjem slovenskega jezika, kulture ter kulturne in naravne dediščine;
- s krepitvijo nacionalne identitete in varovanjem kulturne raznolikosti;
- s spodbujanjem dobrega in na sodelovanju vseh temelječega upravljanja kulturne dediščine;
- s spodbujanjem kulturnega udejstvovanja in z digitalizacijo, ki omogoča ohranjanje, dostopnost in promocijo kulturnih vsebin;
- z omogočanjem odprtega dostopa do jezikovnih orodij in virov ter kulturnih vsebin vsem, še posebej invalidom in osebam z različnimi oblikami funkcionalne oviranosti;
- s krepitvijo sodelovanja med gospodarstvom in kulturo, s spodbujanjem ustvarjalnosti in ustvarjalnih industrij ter raziskovalnih umetnosti kot sinergij med znanostjo in umetnostjo;
- s spodbujanjem mednarodnega kulturnega sodelovanja, promocije slovenske kulture in športa v mednarodnem okolju, povezovanja s Slovenci v zamejstvu in po svetu ter z razvojem učinkovitega sistema javne diplomacije za boljšo prepoznavnost in dvig ugleda Slovenije v svetu.

Resolucija o nacionalnem programu za kulturo 2024–2031⁴

Resolucija o nacionalnem programu za kulturo 2024–2031 je razvojni dokument, ki določa javni interes na področju kulture in ključne strateške prioritete ter usmeritve na področju investicij. Kulturo razume kot javno dobro in jo v prihodnjih letih usmerja k izboljševanju delovnih pogojev v sektorju. Javni interes v kulturi uresničujejo država (Vlada Republike Slovenije, Državni zbor Republike Slovenije in ministrstva) ter lokalne skupnosti. Za izvajanje določenih nalog je vlada ustanovila in pooblastila dve agenciji (za knjigo in film) ter sklad (za področje ljubiteljskih kulturnih dejavnosti). Zavzema se za široko dostopnost kulturnih vsebin za prebivalce, ne glede na njihov ekonomski položaj ali kraj bivanja, povezovanje akterjev v celovit kulturni ekosistem ter spodbuja dialog z deležniki.

³ sprejeta na 159. redni seji Vlade RS dne 7. 12. 2017

⁴ Ur. list RS, št. 61/24

Poslanstvo kulture: Kultura je eden ključnih družbenih podsistemov, saj z uresničevanjem svojega poslanstva prispeva k socialno pravični, solidarni in ustvarjalni družbi, izboljšuje kakovost življenja, spodbuja raznolikost, vzpostavlja kritični odnos posameznikov do družbe in krepi njihovo ustvarjalnost, omogoča vsebinsko polno preživljanje prostega časa, zagotavlja svobodo izražanja ter dostop do kakovostnih in preverjenih informacij, omogoča živost jezika in z ohranjanjem kulturne dediščine osmišlja preteklost ter kaže vizijo prihodnosti. Svoje poslanstvo lahko udejanja le, če so znotraj sektorja zagotovljeni ustrezni pogoji za profesionalno delo za delavce v kulturi in za široko dostopno udejstvovanje prebivalstva znotraj ljubiteljske kulture.

ReNPK 24–31 temeljne strateške cilje, ki usmerjajo oblikovanje ukrepov in dolgoročno tudi kulturno politiko, umešča v tri stebre:

1. Kultura za povezano družbo,
2. Kultura kot javno dobro in
3. Kultura za trajnostno prihodnost.

Kultura za povezano družbo, vsebuje temeljne dolgoročne cilje, ki se osredinjajo na kulturo kot povezovalni element skupnosti. S to usmeritvijo se Slovenija pridružuje evropskim smernicam. Kultura namreč spodbuja skupne vrednote, vključenost, medkulturni dialog in občutek skupnosti. V ta sklop so umeščeni cilji Skrb za kulturno dediščino, Razvoj in javna raba slovenskega jezika ter Zagotavljanje kulturne raznolikosti.

Skrb za kulturno dediščino narekuje trajno ohranjanje kulturne dediščine v vseh njenih oblikah in na vseh področjih. Zajema skrb za nepremično, premično in nesnovno dediščino.

Kulturna dediščina vključuje vse elemente, ki so rezultat delovanja in sobivanja ljudi v okolju skozi čas in je vrednota v vseh svojih pojavnih oblikah. Dediščina je pomemben del identitete, vpeta je v življenje posameznika in skupnosti, sooblikuje kakovostno kulturo bivanja ter je ključni vir uravnoteženega razvoja. Ima pomembno vlogo pri povezovanju skupnosti in družbe nasploh, ki temelji na spoštovanju človekovih pravic in demokracije. Izhodišče področja je načelo javnega interesa za celostno ohranjanje in varstvo dediščine kot temelja kulturne raznolikosti, kakovosti življenjskega okolja, sodobne ustvarjalnosti, trajnostnega razvoja in kulturnega turizma.

Razvoj in javna raba slovenskega jezika: Jezik je kot osrednje komunikacijsko sredstvo eden od temeljev vsake skupnosti. Večjezičnost spodbuja multikulturno družbo. Slovenski jezik ima upravne razsežnosti in je temelj kulturnih vsebin. Spada med manjše jezikovne skupnosti, zato je treba za njegov razvoj in zaščito ubrati inovativne sodobne strategije.

Kulturna raznolikost je v vsaki družbi vir izmenjav, znanj, tradicij, inovacij in ustvarjalnosti. Za spodbujanje solidarne in vključujoče družbe, ki se s sobivanjem različnih skupnosti razvija in bogati, mora država s posebno skrbjo nagovarjati osebe z različnimi manjšinskimi izkušnjami in skrbeti za njihovo enakopravno vključenost v vse sfere ustvarjanja in delovanja na polju kulture. Pri tem mora biti še posebej pozorna na zaznavanje multiplih oblik zatiranosti, vključno s socialno in ekonomsko izključenostjo, ter oblikovati ukrepe, s katerimi zagotavlja dejansko enakost. Kulturno raznolikost zagotavlja tudi skrb za vzpostavljanje pogojev družbene vključenosti manjšinskih etničnih skupnosti, med katere spadajo pripadniki italijanske in madžarske narodne skupnosti, romske skupnosti, narodnih skupnosti nekdanje Socialistične federativne republike Jugoslavije, nemško govoreče etnične skupine ter drugih skupnosti, skupin in posameznikov z manjšinsko izkušnjo. Cilj s podporo kulturnim programom in projektom stremi k zagotavljanju strpne, razumevajoče in vključujoče družbe.

Kultura kot javno dobro

Med temeljnimi nalogami ministrstva sta zagotavljanje ustreznih pogojev za nastanek kakovostne in raznovrstne umetnosti s strani poklicnih ustvarjalcev ter razvijanje mreže ljubiteljskih kulturnih dejavnosti. Eden od osnovnih pogojev za nastanek kakovostne umetnosti je razvit in odziven sistem vrednotenja kulturno-umetniškega ustvarjanja. Razvit sistem posredovanja kulturnih vsebin in zagotavljanja njihove dostopnosti: strateški cilj se osredinja na neenakomeren regionalni dostop do kakovostne kulturne produkcije in dediščine ter na enake možnosti prebivalcev pri dostopanju do kulturnih in medijskih vsebin, ki so izvedene v okviru javne službe oziroma prepoznanega javnega interesa.

Neodvisni in kakovostni mediji so ključni za zagotavljanje pravice prebivalcev do obveščenosti in preverjenih informacij, na podlagi katerih se lahko avtonomno odločajo in ravnaajo.

Kultura za trajnostno prihodnost je skrb za zdravo življenje in spodbujanje splošnega dobrega počutja v vseh življenjskih obdobjih. V okviru tega cilja bo kultura prispevala h krepitvi preventivnih ukrepov na področju duševnega zdravja in dobrega počutja ter prizadevanj za zgodnje opozarjanje na tveganja za zdravje ter njihovo zmanjševanje in obvladovanje. Kultura je pomembna pri preprečevanju nastanka duševnih bolezni in starostno pogojenega telesnega pešanja, podpori zdravljenju ali obvladovanju duševnih in kroničnih bolezni ter nevroloških motenj ter pri akutni oskrbi in oskrbi ob koncu življenja. Konkretni cilji, na katere se v tem okviru osredinja kultura, so krepitev prizadevanja za varstvo in ohranjanje kulturne in naravne dediščine, zagotavljanje splošnega dostopa do zelenih in javnih površin za vse prebivalce, zlasti za otroke, starejše, senzorno in gibalno ovirane, ter spodbujanje pozitivnih družbenih, kulturnih in okoljskih povezav med mestnimi, primestnimi in podeželskimi območji. Kultura spodbuja sodelovanje in prispeva h krepitvi odprte in vključujoče družbe. Kulturne dejavnosti prispevajo k spodbujanju lokalnega gospodarstva, zlasti turizma, in ustvarjajo delovna mesta.

Mesta, ki vlagajo v kulturo, privabijo več delovnih mest in človeškega kapitala kot druga primerljiva mesta. S spodbujanjem različnih kulturnih izrazov in medkulturnega dialoga se bo okrepilo medsebojno zaupanje, vzpostavili se bodo odnosi, temelječi na spoštovanju in medsebojnem razumevanju.

Kultura je pomembna osnova mednarodnih odnosov in prispeva h krepitvi mednarodnega sožitja, strpnosti in miru.

Nacionalna strategija za muzeje in galerije za obdobje 2024–2028⁵

Nova Nacionalna strategija za muzeje in galerije za obdobje 2024–2028 je pomembna zaveza k prihodnosti, v kateri muzeji igrajo ključno vlogo, ne le v kulturi, temveč tudi v izobraževanju, raziskovanju in trajnostnem razvoju naše družbe.

Muzeji so srce naših lokalnih skupnosti. So prostori, v katerih se preteklost srečuje s prihodnostjo in v katerih se učimo iz zgodovine, da bi bolje razumeli sedanost in znali oblikovati prihodnost. V duhu decentralizacije s strategijo razvijamo muzejsko mrežo, ki sega v vsak kotiček naše države. S tem želimo omogočiti, da bodo kulturne vsebine dostopne vsem, ne glede na geografsko lego ali socialni status.

Muzeji in galerije so med najbolj obiskanimi kulturnimi institucijami, takoj za knjižnicami. Vsak obisk muzeja je priložnost – ne le za spoznavanje naše bogate dediščine, temveč tudi za razvoj ustvarjalnosti, odgovornosti in solidarnosti. Muzeji so vse bolj vpeti tudi v razvoj lokalnega gospodarstva, predvsem turizma.

Muzeji so skupnost – skrbniki kolektivnih in individualnih identitet, mreže snovnega in nesnovnega, dinamične javne in zasebne ustanove, osredinjene v dostopnost, etičnost, profesionalnost, inovativnost,

⁵ <https://www.gov.si/novice/2024-05-15-nacionalna-strategija-za-muzeje-in-galerije-za-obdobje-20242028/>

vključenost, mreženje, deljenje, sodelovanje in trajnostni razvoj, ki vključuje vse sodobne teme, kot so podnebne spremembe, digitalizacija, medsektorsko sodelovanje idr.

Nacionalna strategija za muzeje in galerije (v nadaljevanju: strategija) temelji na Resoluciji o nacionalnem programu za kulturo 2024–2031 in je ključni instrument za reformo in usmerjanje muzejskega sektorja, zagotavljanje kakovosti, inovativnosti in trajnostnega razvoja, ohranjanje in predstavljanje premične kulturne dediščine ter izpolnjevanje družbenih potreb in pričakovanj na področju muzejske dejavnosti. Namen strategije je zagotoviti, da bodo muzeji delovali v javnem interesu in izpolnjevali svojo vlogo v družbi. Strategija spodbuja muzeje, da prevzamejo aktivno vlogo v družbenem razvoju in pri povezovanju s področij izobraževanja, kulturnega turizma, promocije kulture in ohranjanja kulturne dediščine. Poudarja pomen sodelovanja med muzeji in drugimi organizacijami, ki se posvečajo kulturni dediščini in povezanim področjem. Usmerjena je k uporabnikom, obiskovalcem muzejev in spodbuja razvoj muzejev kot prostorov skupnosti.

Slovenski muzeji skrbijo za snovno in nesnovno dediščino. So nosilci kultur, identitet in kolektivnega spomina. So tvorci, prenašalci in spodbujevalci raznolikih znanj in veščin. Širijo in delijo jih z dejavnostmi in programi, namenjenimi raznolikim skupnostim. S programi spodbujajo ustvarjalnost, domišljijo, inovativnost in občutek za lepoto. Gradijo podporno okolje za povezovanje dediščine z ustvarjalnim in znanstvenim sektorjem ter drugimi sektorji. Temelj muzejskega dela je strokovnost.

Slovenski muzeji so odprte, verodostojne in odgovorne ustanove. So prostori srečevanja, dialoga in povezovanja skupnosti, ki jih spodbujajo k aktivnemu vključevanju. Imajo razvejeno in raznoliko mrežo edinstvenih, zgodovinsko bogatih lokacij, na katerih obiskovalcem zagotavljajo dobro počutje in omogočajo sproščeno spoznavanje dediščine. Delo slovenskih muzejev je vpeto v mednarodni prostor.

Slovenski muzeji so odprte, demokratične, dinamične in med sabo dobro povezane ustanove. V namensko oblikovanih, privlačnih, funkcionalnih in sodobno opremljenih prostorih skrbijo za ohranjanje in valorizacijo muzejskih zbirk ter si prizadevajo za pridobivanje gradiva, znanja, tehnologij in ustvarjalnosti. So točke učenja, navdiha in sprostitev za različne deležnike. S svojimi programi prispevajo k razvoju družbe, gospodarstva in odgovornega odnosa do okolja.

Z muzejskimi pedagoškimi programi so muzeji pomembna učna okolja, v katerih se posamezniki in skupine učijo o trajnostnem razvoju, ekologiji, družbenih vprašanjih ter pomenu ohranjanja kulturne dediščine, skupnega spomina in varovanja okolja za prihodnost. Muzeji so prostori skupnosti. Ponujajo prostor za sodelovanje in združevanje ustvarjalcev, skupnostnih in nevladnih organizacij ter gospodarskih subjektov. S sodelovanjem se vzpostavlja intenzivnejša komunikacija in razumevanje med nevladnimi organizacijami in muzeji, kar omogoča muzejem ustvarjanje vsebin in programov, ki odražajo potrebe in interese različnih skupnosti, ter spodbuja sodelovanje in pripadnost prebivalcev.

Vzpostavitev nacionalnega registra premične kulturne dediščine omogoča centralizirano upravljanje in dokumentiranje muzejskih zbirk na ravni celotne države. Vzpostavlja boljši nadzor, olajšuje sledljivost in zaščito premične kulturne dediščine ter omogoča boljše usklajevanje med muzeji. Digitalni register bo verodostojna baza znanja, ki bo omogočala, da bodo vanjo svoje vedenje prispevali tudi posamezniki in skupnosti.

Muzeji so pomembna podporna infrastruktura za mednarodno kulturno izmenjavo in sodelovanje znotraj Evrope in širše. Intenzivno sodelovanje v mednarodnih projektih, partnerstvih, programih in organizacijah je zelo pomembno za izmenjavo strokovnjakov, pridobivanje novih znanj, spremljanje mednarodnih trendov v muzejskem sektorju ter krepitev mednarodne prepoznavnosti, povezanosti in ugleda slovenskega muzejskega sektorja.

Nacionalna digitalna platforma bo z enotnim registrom premične kulturne dediščine in drugimi vsebinami omogočila tudi mednarodno promocijo slovenskih muzejskih zbirk in dostop do slovenske kulturne dediščine za širšo mednarodno javnost. Aktivno vključevanje muzejev v turistično ponudbo Slovenije

spodbuja obiskovalce k spoznavanju kulturne dediščine države in obiskovanju muzejev ter njihovih zbirk. Muzeji bodo postali pomemben del turistične izkušnje s sodelovanjem z lokalnimi turističnimi organizacijami, promocijo kulturnega turizma ter z aktivnim vključevanjem v oblikovanje turističnih paketov in poti, ki bodo vključevale muzeje in kulturno dediščino.

Nacionalna strategija za razvoj bralne pismenosti za obdobje 2019–2030⁶

Bralna pismenost je temelj drugim pismenostim in vizija strategije poudarja, da želimo v Republiki Sloveniji doseči takšno raven bralne pismenosti, ki bo sleherni osebi v Sloveniji omogočala optimalen razvoj sposobnosti za dejavno življenje in delo. Z vzpostavitvijo pogojev za učinkovit napredek na področju bralne pismenosti bomo v Sloveniji tako lažje dosegli gospodarski napredek, izvajali politiko trajnostnega razvoja in krepili socialno kohezijo. Proces vseživljenjskega učenja je na nacionalni ravni možno učinkovito udeležati le s stalnim razvojem kompetenc na področju bralne pismenosti v vseh starostnih skupinah prebivalstva.

Strateški cilji strategije so vzpostavitev učinkovitega družbenega okvirja za razvijanje bralne pismenosti, razvoj bralne pismenosti posameznikov in posameznic, ki imajo v različnih življenjskih obdobjih različne vloge, potrebe in zahteve, ter tako omogočiti stalen razvoj družbe in gospodarstva, povečanje dostopnosti do knjig in drugega bralnega gradiva ter v okviru vzgojno-izobraževalnega sistema nameniti večjo pozornost posameznim starostnim/ciljnim skupinam.

Za uresničevanje strategije na sistemski ravni je najbolj odgovorno ministrstvo, pristojno za vzgojo, izobraževanje in znanost, odgovorna pa so tudi ministrstva, pristojna za kulturo, družinske zadeve, zdravje, ter druga ministrstva.

V okviru sistemske ureditve strategija predvideva, da skrb za udeležanje strategije prevzame Vlada Republike Slovenije. Predlaga tudi imenovanje Nacionalnega sveta za bralno pismenost. Sestavljali ga bodo strokovnjakinje in strokovnjaki s področja pismenosti od predšolske vzgoje do tretjega življenjskega obdobja, ki pokrivajo različne vidike razvoja pismenosti, ter predstavniki vladnih resorjev, ključnih za razvoj pismenosti. Ena ključnih nalog omenjenega Sveta bo spremljanje izvajanja strategije.⁷

Strategija za upravljanje kulturne dediščine s pomočjo KKI⁸

Glavni cilj projekta Forget Heritage je bil opredeliti inovativne, ponovljive in trajnostne javno-zasebne sodelovalne modele upravljanja zapuščenih stavb kulturne dediščine in tem območjem zgodovinske dediščine zagotoviti dodano vrednost z ustanovitvijo podjetij s področja kulturnih in kreativnih industrij (KKI).

Številne stavbe kulturne dediščine so v javni lasti in se vzdržujejo iz javnih skladov, vendar pa je vse več povpraševanja s strani zasebnih in civilnih združenj. S sodelovanjem zasebnega sektorja bi lahko dobili priložnost, da se razvijejo koncepti, ki presegajo ukrepe ohranjanja. V številnih državah so začeli sodelovati v partnerstvu zasebni sektor, institucije civilnega sektorja in vlada, da bi pomagali ohraniti kulturno dediščino ter jo razvijali kot socialno-gospodarsko dobrino.

Zgodovinske stavbe so blagovna znamka številnih (srednje) evropskih mest, krajev in vasi: zaradi zgodovinskih četrti so naša mesta edinstvena. So živeči simbol evropske bogate kulturne dediščine in odražajo identiteto družbe.

⁶ sprejeta na 55. redni seji Vlade RS dne 19. 12. 2019

⁷ <https://www.gov.si/novice/2020-01-15-nacionalna-strategija-za-razvoj-bralne-pismenosti-za-obdobje-2019-2030/>

⁸ <https://programme2014-20.interreg-central.eu/Content.Node/Forget-Heritage/Slovene-D.T3.3.3.-web.pdf>

Ne gre samo za splošno priznane najpomembnejše stavbe kulturne dediščine, temveč stavbe, kot so nekdanje tovarne, bolnišnice, šole ali vojašnice, ki so v ozadju in so pogosto nevidne očem javnosti. Te stavbe so oblikovale zgodovino in življenje lokalne skupnosti ter so še vedno pomemben del identitete v teh regijah. Ko se zgodovinske stavbe izpraznijo, se poveča tveganje za škodo in propad ter so v sramoto svoji okolici. Če ostanejo neizkoriščene in propadejo, pride do nepovratne izgube. Zato je pomembno najti nove smiselne koncepte uporabe. S spremembo namembnosti stavb bi se lahko našla dodana vrednost in smisel za prebivalce, kreativce in gospodarstvo. Pri tem lahko kreativne in kulturne industrije odigrajo odločilno vlogo. Prinašajo nove perspektive, strokovno znanje in zavezo k revitalizaciji, ohranitvi in varovanju tovrstnih prostorov, hkrati pa še vedno ponujajo dovolj možnosti za razvoj sedanjosti in preteklosti.

Stavbe kulturne dediščine postajajo območja trgovanja, poslovanja in storitev, kot so muzeji, kulturna središča in zbirališča, vrtci in mladinski klubi. Kreativne in kulturne industrije so eden najpomembnejših akterjev revitalizacije, saj ustvarjajo gospodarsko rast in inovacije.

Kreativci so skupina, ki si jih mesta prizadevajo pritegniti, vendar pa za svoje delo potrebujejo cenovno dostopen in prilagodljiv delovni prostor. Avtentičnost in značaj zgodovinske (četudi ne zelo stare) stavbe jim predstavljata dodano vrednost, ki je v novih stavbah ni. KKI ima pomembno vlogo, ko pomaga mestom in regijam, da se ponovno osmislijo ter opuščnim območjem dajo nov namen in identiteto.

Osnovna ideja projekta Forget Heritage temelji na misli Jane Jacobs: »Stare ideje lahko včasih uporabijo nove stavbe. Nove ideje pa potrebujejo stare stavbe.« Kakršnekoli inovativne ideje v fazi razvoja vedno pomenijo precej veliko tveganje, ne glede na to, kako uspešne so na koncu. Vedno potrebujejo prostor za eksperimentiranje: prostor za poskuse in tudi prostor za napake.

Glavni cilj projekta je bil spodbuditi sodelovanja med partnerskimi mesti, da bi se opredelili inovativni, ponovljivi in trajnostni javno-zasebni sodelovalni modeli upravljanja opuščanih območij zgodovinske dediščine (prepoznane kot kulturna dediščina), tako da se jih ovrednoti z ustanovitvijo kulturnih in kreativnih podjetij. Cilj konzorcija je, da za druga mesta oblikuje priporočila za izboljšanje skritega potenciala stavb (kulturne) dediščine s ciljem krepitve in izboljšanja priložnosti za delo in vodstvenih sposobnosti v kulturnih in kreativnih industrijah kot tudi vpliva na kakovost življenja prebivalcev.

S projektom Forget Heritage si prizadevajo prepoznati takšne lokacije ter ponuditi informacije in orodja, kjer bodo s pomočjo kulturnih in kreativnih industrij pomagali izkoristiti skriti potencial. Istočasno skušajo izboljšati ozaveščenost in razumevanje med obema glavnima akterjema v tem procesu, tj. javno upravo in kreativci, ter skupaj poiskati trajnostne ekonomske modele, jih preskusiti in uveljaviti primere, ki lahko drugim mestom služijo kot navdih.

S takšnimi projekti se ponuja priložnost za vključevanje ljudi v oblikovanje njihovega življenjskega okolja, kar privede do večjega občutka za prostor in demokracije. Poleg tega je lahko ponovno izkoriščena dediščina podlaga za šolske in izobraževalne programe. Prilagojena ponovna uporaba je zato ključni vzvod za bolj povezana ozemlja, tako v mestih kot tudi na podeželju.

S ponovno uporabo naše dediščine se zmanjša poraba gradbenih materialov, prihrani celotna porabljen energija in omeji širjenje mestnih območij. Pogosto ponuja priložnost za obsežno energetska prenova, kar ima za posledico bolj učinkovite in zdrave stavbe, prilagojene podnebnim spremembam.

Z gospodarskega stališča pa lahko ponovna uporaba naše stavbne dediščine prispeva k večji privlačnosti območij, ustvarjanju novih delovnih mest in rasti, zlasti v turizmu.

Cilj ni samo ponovna uporaba zanemarjenih stavb kulturne dediščine, temveč tudi doseganje širšega nabora ciljev: zagotavljanje cenovno dostopnih prostorov za kreativne pobude in obrti, izvedba prihodnjih urbanih eksperimentov ali izboljšanje socialne in kulturne živahnosti mestnih okrožij.

Strategija slovenskega turizma 2022–2028⁹

Z novo strategijo slovenskega turizma se slovenski turizem strateško usmerja v razvoj in trženje uravnotežene turistične ponudbe trajnostnega butičnega turizma višje kakovosti, ki temelji na slovenski naravi in kulturni identiteti.

V strategiji je zastavljenih pet strateških ciljev:

- povečanje kakovosti, vrednosti in zagotovitev celoletne turistične ponudbe;
- povečanje zadovoljstva lokalnih prebivalcev, zaposlenih v turizmu in gostov;
- pozicioniranje turizma kot generatorja vrednosti in trajnostnega razvoja;
- razogljičenje in uravnoteženje slovenskega turizma ter
- zagotovitev kompetentne in učinkovite upravljske strukture.

Vizija slovenskega turizma je uravnotežen zelen butični turizem višje kakovosti in z manjšim odtisom. Izbrani model razvoja, ki vodi v zmerno rast obsega kapacitet in znatno izboljšanje kakovosti in dodane vrednosti slovenskega turizma ob upoštevanju trajnostnih vidikov, valorizacije kulturne identitete, učinkovite digitalne preobrazbe in vseh omejitvenih dejavnikov. Povečanje verige vrednosti v slovenskem turizmu zahteva izboljšanje strukture, kakovosti in pestrosti turistične ponudbe na vseh področjih, ne le na nastanitvenem področju.

Kultura in kulturna identiteta v najširšem smislu je tisti dejavnik, ki lahko ključno prispeva k izpopolnitvi verige vrednosti in povečanju dodane vrednosti v slovenskem turizmu, saj je dodano vrednost možno ustvariti in povečati predvsem na osnovi razvite kulture prebivalcev, podjetnikov, celotnih skupnosti, organizacije delovanja (upravljanja) in njihovem odnosu do ustvarjalnosti na strani ponudbe in do gostov na strani povpraševanja. Kulturna identiteta slovenskih turističnih ponudnikov, destinacij in Slovenije kot celote je ključni dejavnik razlikovanja od konkurenčnih ponudnikov in destinacij. Zato je usmeritev v podjetniško delovanje na področju turizma usmerjena v ustvarjanje in poudarjanje lastne avtentične kulturne identitete posameznih ponudnikov, turističnih destinacij, lokalnih skupnosti in Slovenije kot celote, ki se zrcali v načinu in vsebini podajanja nastanitvenih obratov, kulinarične ponudbe, športno-rekreacijskih in zdravstvenih storitev, kulturnih storitev, družabnih dogodkov, javnih storitev, urejenosti destinacij, odnosu do gostov, komuniciranja turistične ponudbe ipd.

Enega od izzivov slovenskega turizma predstavlja učinkovitost upravljanja, ohranjanja in trženja objektov kulturne dediščine. Valorizacija in model upravljanja naravnih vrednot in objektov kulturne dediščine v turizmu predstavlja eno od priložnosti prihodnjega strateškega obdobja za povečanje pestrosti ponudbe, izboljšanje uporabniške izkušnje in kakovosti, avtentičnosti, izpopolnitev verige vrednosti in povečanje dodane vrednosti v slovenskem turizmu. Dodatni ključni razlog in vodilo za aktivno valorizacijo objektov kulturne dediščine v turizmu v prihodnjem strateškem obdobju je trajnostni vidik naložb v objekte kulturne dediščine in zgodovinska mestna središča, saj je ogljični odtis vlaganj v prenovalno obstoječega stavbnega fonda veliko nižji od izgradnje novih objektov. Kultura in kulturna identiteta, valorizirana v podobi in celostni ponudbi slovenskega turizma, je tisti dejavnik, ki lahko ključno prispeva k izpopolnitvi verige vrednosti in znatnemu povečanju dodane vrednosti in trajnosti v slovenskem turizmu.

Srednjeveški in novoveški gradovi in dvorci na Slovenskem predstavljajo neizkoriščen potencial za vzpostavitev avtentične izkušnje, ki sloni na izjemnosti kulturne dediščine.

Eden izmed ukrepov je tudi podpora muzejem, galerijam in drugim kulturnim ustanovam pri upravljanju in trženju. Namen ukrepa je kulturnim ustanovam nuditi podporo pri oblikovanju novih tržno usmerjenih pristopov ter jim omogočiti, da aktivnosti ohranjanja kulturne dediščine v večji meri dopolnijo tudi v

⁹ sprejeta na 374. dopisni seji Vlade RS dne 10. 5. 2022, <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MGTS/Dokumenti/DTUR/Nova-strategija-2022-2028/Strategija-slovenskega-turizma-2022-2028-dokument.pdf>

kakovostnejše predstavljanje in trženje le-te, kar predstavlja ključni element privlačnosti in dostopnosti kulturnih vsebin za razvoj turistične dejavnosti in eno od najpomembnejših medsektorskih povezav in sinergij za razvoj turizma v Sloveniji. Na ta način bi kulturne ustanove hkrati usmerili v povečanje tržnih prihodkov, ki bi omogočali nove naložbe in posodabljanje ter nadgradnjo zbirk.

Novelacija Občinskega razvojnega programa Občine Jesenice 2011–2025¹⁰

Novelacija občinskega razvojnega programa vključuje razvoj kulture v okviru prioritete Kakovost življenja, in sicer so na področju kulture opredeljeni naslednji operativni cilji:

- povečati število obiskovalcev v kulturnih institucijah z razvojem privlačnih programov in z učinkovitim trženjem,
- povečanje števila obiskovalcev starega mestnega jedra Stara Sava,
- krepitev medkulturni dialog,
- vzpostaviti boljše pogoje za neprekinjeno aktivno udeležbo mladih posameznikov, neformalnih skupin in mladinskih organizacij na področju mladinskih dejavnosti (kulturnih in subkulturnih, športnih, prostovoljnih dejavnosti, nacionalnih in mednarodnih izmenjav...) in mladinske politike.

V občinskem razvojnem programu je opredeljeno ponovno oživljanje Stare Save, in sicer z urejanjem objektov, saj predstavlja Stara Sava pomemben kulturno-zgodovinski in tehniški spomenik. Stara Sava je v preteklosti živela kot zaokroženo železarsko območje, ki je združevalo tako območje za življenje delavcev kot tudi za njihovo delo. Osnovni namen je ureditev območja Stare Save tako, da bo zaživel kot tehnični spomenik slovenskega in širšega pomena. Da pa bi Stara Sava ponovno pridobila nekdanjo reprezentančno vlogo, so potrebna vlaganja v obnovo že obstoječih objektov in nadgradnja programov oz. ponudbe kulturnih društev in ostalih institucij glede na nove trende in za vse ciljne skupine ter učinkovito trženje. Občinski razvojni program na področju kulture predvideva tudi zagotavljanje boljših prostorskih pogojev za knjižnico in gledališče.

Strategija razvoja turizma v občini Jesenice 2020–2030¹¹

Strategija razvoja turizma v občini Jesenice 2020–2030, ki jo je pripravila Občina Jesenice – Oddelek za gospodarstvo v sodelovanju s ključnimi deležniki, je dokument, ki opredeljuje strateške usmeritve, cilje in vizijo razvoja turizma, produktna področja, aktivnosti, projekte ter njihov časovni in finančni okvir izvedbe. V zadnjih letih je prišlo do bistvenih globalnih premikov v razvoju turistične dejavnosti, ki so vplivali tudi na razvoj turizma v občini Jesenice. Pomemben kazalnik sprememb se kaže v rasti števila turističnih prenočitev, ki je posledica povečanega obiska turistov na do sedaj še neuveljavljenih turističnih destinacijah. Zaradi novih trendov v turizmu in sprememb v turističnem povpraševanju ter na podlagi možnosti za razvoj turistične ponudbe na območju občine Jesenice je Občina Jesenice pripravila strategijo, ki bo podlaga za nadaljnji razvoj te gospodarske panoge v občini Jesenice.

V viziji turizma v občini Jesenice je med drugih izpostavljeno, da bo Občina Jesenice svojo prepoznavnost gradila na fužinarstvu, železarstvu, športu in večkulturnosti, kreiranje turistične ponudbe, ki vključuje kulturne, zgodovinske in naravne danosti, tradicijo in večkulturnost območja pa je eden od strateških ciljev Občine Jesenice. V nadaljevanju je področje kulture vključeno v produktni področji Kulturno zgodovinska doživetja in Prireditvena doživetja.

¹⁰ sprejeta na 12. redni seji Občinskega sveta občine Jesenice dne 31. 3. 2016

¹¹ sprejeta na 13. seji Občinskega sveta občine Jesenice dne 24. 9. 2020

Zakon o lokalni samoupravi¹²

V skladu z 21. členom Zakona o lokalni samoupravi sodi pospeševanje kulturno umetniške ustvarjalnosti, omogočanje dostopa do kulturnih programov, zagotavljanje splošno izobraževalne knjižnične dejavnosti ter skrb za varstvo kulturne dediščine med temeljne naloge Občine Jesenice.

Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo¹³

Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo je krovni zakon v kulturi, v katerem so opredeljeni posamezni segmenti kulturnega modela v Republiki Sloveniji, pristojnosti in razmerja med državo in lokalnimi skupnostmi ter kulturnimi ustanovami, nevladnim sektorjem in samozaposlenimi v kulturi.

Kulturne dejavnosti po tem zakonu so vse oblike ustvarjanja, posredovanja in varovanja kulturnih dobrin na področju nepremične in premične kulturne dediščine, besednih, uprizoritvenih, glasbenih, vizualnih, filmskih, avdiovizualnih, intermedijskih in drugih umetnosti na področju založništva in knjižničarstva, kinematografije in na drugih področjih kulture.

Zakon opredeljuje, da javni interes za kulturo temelji na zagotavljanju javnih kulturnih dobrin, s katerimi se uresničuje kulturni razvoj Slovenije in slovenskega naroda, za katerega skrbijo Republika Slovenija (država) in lokalne skupnosti.

Zakon opredeljuje, da se javni interes za kulturo določa z zakoni ter z nacionalnim in lokalnimi programi za kulturo. Zakon določa, da lokalna skupnost sprejme svoj lokalni program za kulturo za obdobje štirih let, pri čemer lahko program vsebuje tudi dolgoročne usmeritve, ki presegajo to obdobje.

Zakon (poleg javnega interesa) med drugim opredeljuje tudi način uresničevanja javnega interesa za kulturo (zagotavljanje javne službe, podpora kulturnim projektom,...), določa javno infrastrukturo na področju kulture ter postopke javnega poziva in javnega razpisa (postopki se uporabljajo tudi za lokalne skupnosti).

Javni interes za kulturo se uresničuje predvsem z zagotavljanjem pogojev za:

- kulturno ustvarjalnost,
- dostopnost kulturnih dobrin,
- kulturno raznolikost,
- uveljavljanje in razvoj slovenskega jezika,
- slovensko kulturno identiteto,
- skupen slovenski kulturni prostor,
- mednarodno prepoznavnost in uveljavitev slovenske kulture in umetnosti v mednarodnem prostoru.

Ostala ključna zakonodaja, ki poleg ustanovitvenih aktov kulturnih javnih zavodov z območja občine Jesenice, ureja področje kulture na nacionalni in lokalni ravni¹⁴:

- Zakon o knjižničarstvu (Ur. list RS, št. 87/01, 96/02 – ZUIK in 92/15),
- Zakon o zagotavljanju sredstev za določene nujne programe Republike Slovenije v kulturi (Ur. list RS, št. 73/19)
- Zakon o lastninjenju kulturnih spomenikov v družbeni lastnini (Ur. list RS, št. 89/99),

¹² Ur. list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 76/08, 79/09, 51/10, 40/12 – ZUIF, 11/14 – popr., 14/15 – ZUUJFO, 11/18 – ZSPDLS-1, 30/18, 61/20 – ZIUZEOP-A, 80/20 – ZIUOOPE in 62/24 – odl. US

¹³ Ur. list RS, št. 77/07 – uradno prečiščeno besedilo, 56/08, 4/10, 20/11, 111/13, 68/16, 61/17, 21/18 – ZNOrg, 3/22 – ZDeb in 105/22 – ZZNŠPP

¹⁴ Vir: <http://www.pisrs.si> (november 2024)

- Zakon o varstvu kulturne dediščine (Ur. list RS, št. 16/08, 123/08, 8/11 – ORZVKD39, 90/12, 111/13, 32/16, 21/18 – ZNOrg in 78/23 - ZUNPEOVE),
- Zakon o zagotavljanju sredstev za določene nujne programe RS v kulturi (Ur. list RS, št. 73/19)
- Zakon o javnem skladu Republike Slovenije za kulturne dejavnosti (Ur. list RS, št. 29/10),
- Zakon o društvih (Ur. list RS, št. 64/11 – uradno prečiščeno besedilo in 21/18 – ZNOrg),
- Zakon o nevladnih organizacijah (Ur. list RS, št. 21/18),
- Zakon o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih (Ur. list RS, št. 30/06 in 51/14),
- Pravilnik o registru kulturne dediščine (Ur. list RS, št. 66/09),
- Pravilnik o varovanju in hranjenju nacionalnega bogastva in muzejskega gradiva, o vpisu v razvid muzejev in o podelitvi pooblastila za opravljanje državne javne službe muzejev (Ur. list RS, št. 47/12),
- Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične javne službe (Ur. list RS, št. 28/23),
- Pravilnik o načinu določanja skupnih stroškov osrednjih knjižnic, ki zagotavljajo knjižnično dejavnost v več občinah, in stroškov krajevnih knjižnic (Ur. list RS, št. 19/03),
- Pravilnik o izvedbi javnega poziva in javnega razpisa za izbiro kulturnih programov in kulturnih projektov (Ur. list RS, št. 43/10 in 62/16),
- Pravilnik o načinu izvajanja financiranja javnih zavodov, javnih skladov in javnih agencij na področju kulture (Ur. list RS, št. 85/10),
- Pravilnik o vodenju evidence javne infrastrukture na področju kulture (Ur. list RS, št. 11/03),
- Pravilnik o konservatorskem načrtu (Ur. list RS, št. 66/09),
- Pravilnik o konservatorskem načrtu za prenovo (Ur. list RS, št. 76/10),
- Uredba o varstvenih območjih dediščine (Ur. list RS, št. 69/22),
- Pravilnik o arheoloških raziskavah (Ur. list RS, št. 3/13 in 56/22),
- Pravilnik o označevanju kulturnih spomenikov (Ur. list RS, št. 94/21) in Priročnik Ministrstva za kulturo za označevanje nepremičnih kulturnih spomenikov,
- Pravilnik o seznamih zvrsti dediščine in varstvenih usmeritvah (Ur. list RS, št. 102/10),
- Pravilnik o dodeljevanju sredstev občinskega proračuna za programe in projekte s področja kulturne dejavnosti (Ur. list RS, št. 84/12),
- Uredba o osnovnih storitvah knjižnic (Ur. list RS, št. 29/03 in 162/22),
- Odlok o razglasitvi kulturnih in zgodovinskih spomenikov v občini Jesenice (Uradni vestnik Gorenjske 1/85 in 2/87),
- Odlok o spremembah odloka o razglasitvi kulturnih in zgodovinskih spomenikov v občini Jesenice (Ur. list RS, št. 24/91),
- Odlok o razglasitvi kulturnih spomenikov lokalnega pomena v Občini Jesenice (Ur. list RS, št. 58/06),
- Odlok o spremembi in dopolnitvi Odloka o razglasitvi kulturnih in zgodovinskih spomenikov v Občini Jesenice (Ur. list RS, št. 105/21),
- Odlok o razglasitvi Fužinarskega naselja Stara Sava na Jesenicah za kulturni spomenik državnega pomena (Ur. list RS, št. 14/19).

4. PODROČJE KULTURE V OBČINI JESENICE

4.1 Financiranje kulture iz občinskega proračuna

Pospeševanje kulturno-umetniške ustvarjalnosti, dostopnost do kulturnih programov, zagotavljanje splošnoizobraževalne knjižnične dejavnosti ter skrb za kulturno dediščino na svojem območju je ena izmed nalog vsake lokalne skupnosti.

Občina Jesenice vsako leto na podlagi posebnega akta, Letnega programa za kulturo (ki je izvedbeni akt lokalnega programa za kulturo za posamezno programsko obdobje), zagotavlja sredstva za sofinanciranje programov kulture v lokalni skupnosti, ki skupaj s sprejetim proračunom občine Jesenice za posamezno leto predstavlja podlago za porabo in razdelitev sredstev namenjenih področju kulture.

Podatki v tabelah v nadaljevanju prikazujejo višino proračunskih sredstev za financiranje oziroma sofinanciranje področja kulture Občine Jesenice za obdobje 2021–2024¹⁵:

Tabela 1: Višina sredstev za področje kulture v občini Jesenice v obdobju 2021–2024 (tekoči in investicijski stroški)

Opis	2021	2022	2023	2024	2021-2024
Investicije na področju kulture	265.230,26	1.092.478,63	1.195.808,37	331.376,00	2.884.893,26
<i>Spomeniško varstvene akcije</i>	10.603,32	25.575,84	69.395,36	14.500,00	120.074,52
<i>Obnova Ruardove graščine</i>	189.513,93	972.054,66	976.781,27	20.000,00	2.158.349,86
<i>Vlaganja v Kosovo graščino</i>	0,00	0,00	0,00	214.450,00	214.450,00
<i>Oprema in vlaganja - Občinska knjižnica Jesenice</i>	41.726,00	61.735,73	60.065,56	44.300,00	207.827,29
<i>Oprema in vlaganja - Gornjesavski muzej Jesenice</i>	14.887,29	5.126,68	63.509,14	15.126,00	98.649,11
<i>Oprema in vlaganja - Gledališče Toneta Čufarja Jesenice</i>	8.499,72	27.985,72	26.057,04	23.000,00	85.542,48
Izvajanje javne službe (brez invest. vzdrževanja in nabav)	969.422,52	1.014.571,53	1.200.316,94	1.396.502,75	4.580.813,74
<i>Gornjesavski muzej Jesenice</i>	230.047,15	250.581,61	309.951,11	385.516,97	1.176.096,84
<i>Občinska knjižnica Jesenice</i>	462.249,64	466.467,83	522.510,55	627.077,00	2.078.305,02
<i>Gledališče Toneta Čufarja</i>	277.125,73	297.522,09	367.855,28	383.908,78	1.326.411,88
Področje ljubiteljske kulture	112.847,01	109.343,71	128.272,97	127.550,00	478.013,69
<i>Kulturni projekti</i>	6.750,31	18.628,24	14.535,99	13.000,00	52.914,54
<i>Dejavnost kulturnih društev, zvez in skladov</i>	75.752,78	58.960,47	80.786,98	80.000,00	295.500,23
<i>Javni kulturni programi</i>	30.343,92	31.755,00	32.950,00	34.550,00	129.598,92
SKUPAJ PODROČJE KULTURE	1.347.499,79	2.216.393,87	2.524.398,28	1.855.428,75	7.943.720,69
Skupaj proračun Občine Jesenice	21.241.933,29	20.714.244,36	25.962.886,80	30.760.532,32	98.679.596,77
Delež za področje kulture glede na proračun	6,34%	10,70%	9,72%	6,03%	8,05%

¹⁵ Vir podatkov: Zaključni računi Občine Jesenice ter Odlok o rebalansu proračuna Občine Jesenice za leto 2024 (Ur. list RS, št. 85/24)

4.2 Izvajalci programov na področju kulture

4.2.1 *Ljubiteljska kulturna društva in organizacije s področja ljubiteljske kulture*

Ljubiteljska kultura je pomemben del ustvarjanja v kulturi tako na ravni države kot tudi na območju občine Jesenice. Določen delež prebivalstva v občini se tako ali drugače aktivno ukvarja z ljubiteljskimi kulturnimi dejavnostmi. Večina jih je včlanjena v enega od 15 društev, ki se redno prijavljajo na javni razpis za sofinanciranje programov in projektov in/ali so prostovoljno včlanjena v Zvezo kulturnih društev Jesenice.

Ljubiteljska kulturna društva poleg možnosti udejanjanja lastnih talentov in ustvarjalnosti ter ohranjanja in poustvarjanja slovenske kulturne dediščine pomenijo tudi prostor medgeneracijskega, mednacionalnega ter socialnega povezovanja. V današnjem svetu odtujevanja ter prikovanosti za zaslone vseh vrst pomenijo še zadnji branik pristnih medčloveških stikov in vezi, ki na osnovi kulturno-umetniškega udejstvovanja združujejo posameznike različnih starosti, nacionalnosti, nazorskih prepričanj, poklicev ter socialnih položajev. Zato njihova težko izmerljiva, a za družbo in občino v celoti dragocena dodana vrednost daleč presega tako finančne vložke kot tudi izmerljive kvantitativne in kvalitativne učinke njihove kulturne produkcije.

Čeprav je v zadnjem desetletju prisoten trend upadanja vključevanja mladih, pa kulturna društva in skupine še vedno, na večini kulturnih področjih, ostajajo vstopno kulturno okolje, v katerem ljubiteljski ustvarjalci pridobijo pomembne prve izkušnje. Zato je pomembno zavedanje, da kulturna društva pomenijo temeljno okolje, iz katerega praviloma izhajajo tako uporabniki kulturnih dobrin kot tudi njihovi poklicni ustvarjalci, umetniki in strokovnjaki na področju kulture. Nemalokrat se slednji kot mentorji, režiserji, zborovodje ipd., kasneje v svoji profesionalni karieri ali ob njenem koncu, ponovno vračajo v domače kulturno okolje.

Glede na prevladujoč trend staranja prebivalstva ne smemo pozabiti niti na pomen, ki ga imajo ljubiteljska kulturna društva in skupine na socialno vključevanje starejših, in možnosti, ki jih ponujajo za njihovo aktivno preživljanje prostega časa. K tej nalogi, poleg posameznih društev, veliko pripomoreta tudi društvi upokoencev, ki pod svojim okriljem združujeta tudi sekcije s področja kulture.

V okviru ljubiteljske kulture kljub temu, da jo določa nepoklicno udejstvovanje v kulturi in žene navdušenje posameznikov, nastajajo kvalitetne, raznolike in verodostojne kulturne dobrine, ki s svojim ustvarjalnim nabojem in inovativnostjo pogosto zmorejo doseči nivo, primerljiv z najboljšimi slovenskimi in tujimi, včasih tudi poklicnimi, skupinami. Ker ljubiteljska kultura tudi ni več sinonim za izključno ljudsko kulturo, ampak stremi k novejšim kulturnim trendom, hkrati uspešno zapolnjuje tudi vrzel v profesionalni kulturni ponudbi.

H kvalitetnemu napredku skupin z organizacijo izobraževanj ter strokovno spremljanih revij ter srečanj skupin in posameznikov po posameznih ustvarjalnih področjih stremi in zanj skrbi tudi Javni sklad RS za kulturne dejavnosti (JSKD) in njegova Območna izpostava na Jesenicah. Sklad z mrežo 59 izpostav po Sloveniji spodbuja kulturno ustvarjalnost, zagotavlja strokovno in organizacijsko podporo ljubiteljskim kulturnim društvom, skupinam in posameznikom, omogoča dostopnost kulturnih vsebin ter povezovanje lokalnih ljubiteljskih ustvarjalcev in poustvarjalcev z regijsko in državno kulturno mrežo. Hkrati na

področju ljubiteljske kulture nudi strokovno pomoč lokalnim skupnostim in predstavlja vezni člen med državnimi inštitucijami ter lokalnim kulturnim okoljem.

Bogatitev kulturnega življenja s spodbujanjem kulturne ustvarjalnosti in s povezovanjem kulturnih društev in njihovih združenj s področja ljubiteljskih kulturnih dejavnosti sta nalogi Zveze kulturnih društev Jesenice.

Sistem ljubiteljske kulture v Sloveniji in s tem občini Jesenice je že tradicionalno organiziran tako, da so njegov temelj kulturna društva, ki izvajajo pretežno ali izključno ljubiteljsko kulturno dejavnost, kandidirajo za sofinanciranje na javnih razpisih občine in JSKD, se udeležujejo področnih srečanj, revij ali tekmovanj na območnem, regijskem, državnem, nekatere tudi na mednarodnem nivoju, se dodatno izobražujejo na izobraževanjih, delavnicah in seminarjih, ki jih organizira JSKD ali druge kulturne ustanove in zavodi. Praviloma društva uspešno izpolnjujejo tudi funkcijo povezovanja lokalnega prebivalstva in priseljencev. Slednjim omogočajo poleg medsebojnega povezovanja tudi možnost ustvarjanja ter ohranjanja lastnega kulturnega izročila.

Kulturna društva poleg že naštetih funkcij skrbijo za ohranjanje slovenske kulturne dediščine. Živa ustvarjalnost na področju nesnovne kulturne dediščine je plat ljubiteljske ustvarjalnosti, ki ima pomembno vlogo za varstvo in ohranjanje le-te. O tem pričata tudi vpisa Kulturnega društva Pihalni orkester Jesenice–Kranjska Gora ter Farnega kulturnega društva Koroška Bela v Register nesnovne kulturne dediščine. Ker izzivi sodobnega časa prinašajo upad zanimanja tako mladih ustvarjalcev kot tudi odjemalcev za tovrstne kulturne vsebine, je podpora lokalne skupnosti društvom ključnega pomena tudi za ohranitev nesnovne kulturne dediščine.

Čeprav je tako finančna kot vsakršna druga vrsta podpore lokalne skupnosti in s tem Občine nujna in zaželeno, pa ne gre pozabiti, da so ljubiteljska kulturna društva, izhajajoč iz Zakona o društvih, pri svojem delovanju samostojna in svobodna. Iz česar izhaja, da lokalna samouprava s svojo politiko direktno ali posredno ne sme posegati v ustvarjalne procese in vsebinsko opredelitev kulturnih društev. Naloga lokalne skupnosti je in ostaja v zagotavljanju pogojev za delovanje ljubiteljske kulture ter da skozi svoje politike, predvsem preko razpisov, spodbuja ljubiteljsko ustvarjanje v smeri raznolikosti, dostopnosti in kvalitete, ter v pomoči pri zagotavljanju ustreznih prostorskih in materialnih pogojev za delovanje skupin in društev.

Ljubiteljska kultura je nenazadnje tudi odsev časa, v katerem obstaja in deluje. Zato ne moremo mimo posledic, ki jih je v ljubiteljski kulturi pustil pandemični in postpandemični čas med leti 2020 in 2023. Epidemija je vplivala na upad članstva in produkcije, v nekaterih primerih povzročila celo zamrtje dejavnosti. Res je sicer, da so se negativne posledice najbolj pokazale tam, kjer se je že pred epidemijo nakazoval trend stagniranja ali nazadovanja. Ker so ukrepi najbolj prizadeli prav skupinske dejavnosti kot sta zborovsko petje in folklorna dejavnost in ker sta ti dve področji že pred epidemijo kazali znake stagnacije, je ravno v zborovstvu in slovenski folklori trend upadanja najbolj zaznaven.

Ker pa ljubiteljska kultura za svoj obstoj potrebuje tako ustvarjalce kot odjemalce, je potrebno opozoriti tudi na trend upadanja zanimanja med publiko. Tudi ta se skladno s splošno populacijo stara. Problem pomlajevanja v ljubiteljski kulturi je torej društva prizadel tako na ravni članstva kot tudi uporabnikov kulturnih vsebin. Vzroke je možno pripisati: migracijskim trendom, pomanjkanju spodbud in motivacije v družinah ter šolah, šolanju v drugih krajih, izseljevanju mladih, pomanjkanju mentorjev in vodij ter

splošnemu odnosu do kulture. Tam, kjer materialni pogoji za delovanje društva niso ustrezni in privedejo do tega, da se člani društva posledično bolj kot dejavnosti posvečajo urejanju prostorskih in materialnih pogojev, pa je upad članstva in zamiranje dejavnosti še toliko bolj očitno.

JAVNI SKLAD RS ZA KULTURNE DEJAVNOSTI OBMOČNA IZPOSTAVA JESENICE

Območna izpostava Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti Jesenice je del pomembne kulturne mreže 59 območnih izpostav sklada, ki pokriva celotno ozemlje Slovenije, sega pa tudi v zamejstvo in mednarodni prostor in tako omogoča dostop do pomembnejših kulturno umetniških dosežkov tudi zunaj večjih urbanih središč.

Celovita, profesionalna mreža za vsestranski razvoj ustvarjalnih potencialov v kulturi skozi programe omogoča osebno rast in kulturno povezovanje, spodbuja programe kulturne vzgoje in vseživljenjskega učenja ter krepi kompetence, znanja in sposobnosti. JSKD organizira kulturne prireditve ter izobraževalne oblike, izdaja revije in druge publikacije, strokovno in organizacijsko pomaga kulturnim društvom in njihovim zvezam v Sloveniji in zamejstvu.

Območna izpostava Jesenice kot strokovna, organizacijska in finančna podpora daje poudarek svetovanju, kakovostnemu izobraževanju in k izobraževanju usmerjenim prireditvam, založništvu ter zagotavljanju strokovno in organizacijski pomoč kulturnim društvom.

Pomemben del skladovega delovanja so izobraževalni programi, ki so namenjeni mentorjem in animatorjem kulturnih skupin ter posameznikom, ki želijo delovati ali se dodatno izobraziti za vsebine na posameznih umetniških področjih. Ker v ljubiteljski kulturi deluje preko 100.000 posameznikov, je vsem skupinam težko zagotoviti ustrezno profesionalno strokovno vodenje. To še posebej velja za področja, kjer ni formalnega izobraževanja (sodobni ples, folklor) ali pa je strokovnega kadra premalo (zborovstvo, gledališče in lutke, ipd.). Znanja in veščine ustvarjalci tako pridobivajo v okviru neformalnih izobraževalnih oblik, delavnic in seminarjev, ki potekajo v okviru programa JSKD. Izobraževalne oblike (seminarji, delavnice, šole) so namenjeni vsem generacijam, od otrok do seniorjev, pri čemer je poseben poudarek namenjen medgeneracijskemu povezovanju in prenosu znanj. Izobraževanja izvajajo uveljavljeni domači in tuji strokovnjaki s posameznih kulturnih področij, ki ponujajo sveža, aktualna znanja in nove pristope oz. tehnike dela.

Sklad ponuja tudi posebna interdisciplinarna izobraževanja, ki povezujejo različne ustvarjalne dejavnosti predvsem za delo z otroki in mladimi v okviru neobveznega izbirnega predmeta umetnost ter posebej prilagojena izobraževanja in usposabljanja v okviru evropskih projektov, ki bodo mladim omogočili lažji prehod na trg delovne sile.

ZVEZA KULTURNIH DRUŠTEV

Večina ljubiteljskih kulturnih društev je na osnovi pristopnih izjav prostovoljno povezana v Zvezi kulturnih društev Jesenice (Zveza KD). Osnovni namen Zveze je bogatitev kulturnega življenja s spodbujanjem kulturne ustvarjalnosti in s povezovanjem kulturnih društev in njihovih združenj s področja ljubiteljskih kulturnih dejavnosti ter s kulturno vzgojo in izobraževanjem.

V Zvezi KD Jesenice je trenutno vključenih šestnajst društev. V obdobju zadnjih štirih let je eno društvo prenehalo delovati, eno društvo se je zvezi priključilo na novo. V tem obdobju smo doživeli takojšnje prenehanje delovanja vseh društev zaradi pandemije, ki se je širila po svetu. Kasneje so nekatera društva svoje delo povezovala na daljavo, preko interneta. Na srečo je bila tudi ta težava premagana, ponovno je zaživela razstavna, gledališka, fotografska, pevska, folklorna dejavnost. Pihalni orkester Jesenice– Kranjska Gora v letu 2024 obeležuje 150. obletnico delovanja, pa tudi sicer kar nekaj društev obeležuje okrogle obletnice delovanja: FD Jesenice 100 let, DPD Svoboda 100 let, KD Vintgar 100 let, DU Javornik– Koroška Bela s sekcijo pevk Večerna zarja 70 let, KD Svoboda Tone Čufar z likovno sekcijo Dolik 75 let, DU Jesenice

moški pevski zbor 50 let, ŠKD Obranca Kočna 35 let, KUD Triglav 30 let, KUD Ilinden 30 let, FS Juliana 30 let, KŠD Bošnjakov Biser 30 let, KŠHD Vuk Karadžić 25 let, KUD Mavrica 20 let, FKD Koroška Bela 20 let, GTČ Jesenice – igrska skupina 25 let, Kvintet Vintgar 10 let.

Zveza KD je v tem obdobju podelila deset priznanj zaslužnim kulturnikom v občini, izdana je bila pomembna brošura, ki predstavlja vsa društva in njihova delovanja. S tem društva pripomorejo k svoji prepoznavnosti in promociji ostalih društev v občini in izven nje.

Na žalost pa se nekatera društva še vedno ukvarjajo s problemom financ, ki jih morajo namenjati za materialne stroške. Posledično jim zmanjka sredstev za izvedbo svojega programa.

Ljubiteljem kulture je v tem času uspelo izdati obsežen Almanah o ljubiteljski kulturi od Rateč do Rodin, s podnaslovom Kulturi podarjena, nobena ura ni izgubljena, za kar je bilo namenjenih veliko prostih ur, lastne iniciative, raziskovanja na terenu in drznih idej¹⁶. Almanah je bil izdan v petsto izvodih, kasneje je bila izdana še različica v elektronski obliki in z nekaterimi popravki.

Nikakor ne moremo mimo uspešnega Fotografskega društva Jesenice, ki je prejelo priznanje za najboljše društvo v državi Sloveniji. Tudi prireditve, ki jih Zveza KD organizira s sodelovanjem vseh društev, JSKD in Mladinskim centrom Jesenice so se v občini udomačile v mesecu maju in juniju (Teden ljubiteljske kulture in Kulturna mavrica), občanke in občani Jesenic pa lahko spoznajo društva tudi v juniju, juliju in avgustu, ko društva sodelujejo in se predstavijo s svojimi koncerti na kulturno–zabavnih prireditvah pod naslovom Jeseniško poletje.

VOKALNA GLASBA

Kljub temu da je vokalna glasba, še posebej zborovstvo, v slovenskem merilu ena najbolj množičnih in kvalitetno izpopolnjenih dejavnosti, žal na območju občine Jesenice zaznavamo upad števila pevcev in glede na desetletje pred tem tudi kakovostno stagnacijo še obstoječih vokalnih skupin. Te delujejo znotraj društev, pomemben del pa tudi v osnovnih in srednjih šolah. A največji upad zanimanja za vokalno glasbo je moč zaznati ravno na vertikalnem prehodu med osnovnim in srednjim izobraževanjem ter nato med napredovanjem iz šolskih zborov naprej v ljubiteljske pevske zборе in skupine.

Nosilci vokalne dejavnosti so:

- Moški pevski zbor Društva upokojencev Jesenice,
- Ženski pevski zbor Večerna zarja Društva upokojencev Javornik–Koroška Bela,
- Ženski pevski zbor Mavrica Kulturno-umetniškega društva Mavrica Jesenice,
- Kvintet Vintgar Kulturnega društva Vintgar Blejska Dobrava,
- Učiteljski pevski zbor Prežihove Mete.

INŠTUMENTALNA GLASBA

Področje inštrumentalne glasbe zaznamuje dolga tradicija glavnega nosilca dejavnosti Pihalnega orkestra Jesenice–Kranjska Gora. Orkester skrbi za kontinuiran napredek ter z dobrim vključevanjem mladih glasbenikov tudi za relativno dobro pomlajevanje. Za razliko od ostalih društev in skupin, ki so sofinancirane iz javnega razpisa, se pihalni orkester financira prek javnega poziva, saj je za njegovo delovanje in obstoj potrebno zadostiti nekaterim specifičnim pogojem.

Znotraj področja inštrumentalne glasbe organizirano delujejo tudi skupine, ki se posvečajo modernim glasbenim zvrstem. Pri čemer se Športno kulturno društvo Guni ne posveča zgolj poustvarjanju, ampak njihovo ustvarjanje temelji na lastni, avtorski produkciji.

¹⁶ [https://www.jlib.si/kulturi podarjena nobena ura ni izgubljena](https://www.jlib.si/kulturi%20podarjena%20nobena%20ura%20ni%20izgubljena) (Digitalna knjižnica Jesenice)

Nosilci inštrumentalne dejavnosti:

- Kulturno društvo Pihalni orkester Jesenice–Kranjska Gora,
- Kulturno športno društvo Guni,
- Glasbena sekcija Delavsko prosvetnega društva France Mencinger Javornik–Koroška Bela, Kabaret 5,
- Kulturno društvo Simfonični orkester Jesenice.

FOLKLORNA DEJAVNOST

Folklorna dejavnost zajema poustvarjanje snovne in nesnovne kulturne dediščine na treh nivojih. S (po)ustvarjanjem oblačilne podobe, zvočil in glasbil se vključujejo skupine v področje premične kulturne dediščine, s (po)ustvarjanjem glasbe, plesa, ritualov, pripovedništva pa v področje nesnovne kulturne dediščine. Folklorna dejavnost se tako srečuje na eni strani s preteklostjo, na drugi strani pa posega po sodobni odrsko-scenski umetnosti. Odrasle folklorne skupine v svojih programih poustvarjajo plesno izročilo in z njim povezano vokalno-inštrumentalno glasbo, šege in navade, s folklornimi kostumi pa ponazarjajo oblačenje ljudi različnih družbenih skupin iz različnih zgodovinskih obdobj in območij.

Nosilce folklorne dejavnosti lahko razdelimo v dve skupini: na eni strani folklorne skupine in poustvarjalce ljudskega izročila slovenske kulturne dediščine ter na drugi strani folklornike, ki skrbijo za ohranjanje kulturne dediščine manjšinskih etničnih skupnosti. Kljub skupnim potezam in dobremu sodelovanju slovenskih in manjšinskih društev ter skupin pa se med slovenskimi in manjšinskimi skupinami kažejo precejšnje razlike.

Medtem ko za pomlajevanje pri manjšinskih folklornih skupinah ni skrbi, so slovenske folklorne skupine v zadnjem desetletju na poti staranja in po najbolj črnogledih scenarijih tudi v zamiranju. O tem priča dejstvo, da se na območju občine s slovensko folkloro dejavno ukvarja le ena odrasla folklorna skupina, sestavljena pretežno iz starejših članov. Edina otroška folklorna skupina, ki se predstavlja in sodeluje tudi na prireditvah, ki niso vezane na vrtčevsko dejavnost, pa deluje v enoti Vrtca Jesenice na Koroški Beli. Problem je moč pripisati tako pomanjkanju mentorjev kot tudi nezanimanju za folklorno dejavnost.

Nosilci folklorne dejavnosti:

- Folklorna skupina Juliana Kulturno športnega društva Hrušica,
- Otroška folklorna skupina Jabčki Vrtca Jesenice,
- Pevci in godci Suhe hruške Kulturno umetniškega društva Triglav Slovenski Javornik–Koroška Bela,
- Otroška folklorna skupina Kulturno športnega društva Bošnjakov Biser Jesenice,
- Mladinska folklorna skupina Kulturno športnega društva Bošnjakov Biser Jesenice,
- Folklorna skupina Mamice Kulturno športnega društva Bošnjakov Biser Jesenice,
- Odrasla folklorna skupina Kulturno športnega društva Bošnjakov Biser Jesenice,
- Otroška folklorna skupina Makedonskega kulturnega društva Ilinden Jesenice,
- Mladinska folklorna skupina Makedonskega kulturnega društva Ilinden Jesenice,
- Veteranska folklorna skupina Makedonskega kulturnega društva Ilinden Jesenice,
- Etno glasbena skupina Makedonskega kulturnega društva Ilinden Jesenice.

Z ohranjanjem tradicionalnih načinov izdelovanja, vezenja, klekljanja, pletenja ipd. za ohranjanje kulturne dediščine skrbijo tudi članice krožkov ročnih del:

- Krožek ročnih del pri Farnem kulturnem društvu Koroška Bela,
- Krožek ročnih del pri Društvu upokojencev Javornik – Koroška Bela,
- Krožek ročnih del pri Kulturno športnem društvu Hrušica,
- Krožek ročnih del pri Kulturno športnem društvu Bošnjakov Biser Jesenice.

GLEDALIŠKA IN LUTKOVNA DEJAVNOST

Gledališka in lutkovna dejavnost je na območju občine Jesenice med najbolj uspešnimi ljubiteljskimi dejavnostmi ne samo v lokalnem okvirju, ampak z dosežki na regijski in državni ravni tudi v državnem merilu. Zasluga gre na eni strani javnemu zavodu Gledališče Toneta Čufarja Jesenice, znotraj katerega organizirana kot kulturno društvo deluje tudi igralska skupina, po drugi strani pa tudi tradiciji gledaliških skupin v drugih društvih. Na področju gledališča gre pohvaliti tudi izjemno delo, ki ga na tem področju opravlja Gimnazija Jesenice.

Nosilci gledališke in lutkovne dejavnosti:

- Kulturno društvo Igralska skupina pri Gledališču Toneta Čufarja (odrasla, mladinska in otroška gledališka skupina ter dve lutkovni skupini),
- Otroška gledališka skupina Farnega kulturnega društva Koroška Bela,
- Odrasla gledališka skupina Farnega kulturnega društva Koroška Bela,
- Teater, prof. pri Farnem kulturnem društvu Koroška Bela,
- Lutkovna skupina Ringo raja Delavsko prosvetnega društva France Mencinger Javornik–Koroška Bela,
- Odrasla gledališka skupina Delavsko prosvetnega društva France Mencinger Javornik–Koroška Bela.

LIKOVNA IN FOTOGRAFSKA DEJAVNOST

Likovna in fotografska dejavnost sta v svoji osnovi načeloma individualni dejavnosti, a se likovniki in fotografi v želji po napredku društveno povezujejo. Obe dejavnosti beležita bogato tradicijo. Likovna je v zadnjem desetletju nekoliko stagnirala, a se v zadnjem času, po zaslugi vodstva Likovnega kluba DOLIK poskuša pomladiti in se usmeriti v modernejše zvrsti likovne umetnosti.

Stoletna fotografska tradicija na Jesenicah se odraža tudi v trenutno najuspešnejšem fotografskem društvu v slovenskem merilu. Fotografskemu društvu Jesenice se je v letu 2024, po daljšem mirovanju, pripojil Fotoklub Jesenice. Kar veseli, je, da se društvu, predvsem po zaslugi mentorstva, ki ga član društva že leta uspešno izvaja na Osnovni šoli Koroška Bela, pridružujejo tudi novi, v svoji kategoriji zelo uspešni fotografi.

Za tiste likovnike in fotografe, ki društveno niso povezani ali pa so in si želijo dodatnega izobraževanja, dobro skrbi tudi JSKD OI Jesenice, in sicer z Likovno šolo in Regijskimi tematskimi fotografskimi delavnicami.

Nosilci dejavnosti:

- Likovni klub DOLIK Kulturnega društva Svoboda Tone Čufar Jesenice,
- Fotografsko društvo Jesenice.

RAZSTAVIŠČA

Likovna in fotografska dejavnost ter krožki ročnih del za svoje delovanje potrebujejo tudi svoja razstavišča oziroma priložnostne razstavne prostore.

Posebno mesto med razstavišči ima Razstavni salon DOLIK. Ne samo zaradi svoje tradicije in bogate zgodovinske vrednosti, temveč tudi zaradi dobre lege ter velike razstavne površine. A ker je hiša, v kateri salon deluje, v zasebni lasti, je njegova prihodnost negotova. Poleg tega se salon že tradicionalno srečuje tudi s problemi previsokih stroškov in trenutno tudi, zaradi stanja nepremičnine, oteženega delovanja.

Razstavišča v upravljanju ljubiteljskih kulturnih društev:

- Razstavni salon DOLIK Kulturnega društva Svoboda Tone Čufar Jesenice,
- Razstavni prostor Viktorja Gregorača Delavsko prosvetnega društva France Mencinger Javornik–Koroška Bela,
- Razstavni prostor Farnega kulturnega društva Koroška Bela,

- Fotogalerija Fotografskega društva Jesenice,
- Razstavni prostor Društva upokojencev Jesenice,
- Razstavišči Fotografskega društva Jesenice v Dom upokojencev dr. Franceta Bergla na Jesenicah,
- Razstavišče Fotografskega društva Jesenice v Upravni stavbi Acroni Jesenice,
- Razstavni prostor v Društvu upokojencev Javornik–Koroška Bela.

LITERARNA DEJAVNOST

Ljubiteljska literarna dejavnost v občini je prisotna, čeprav posamezniki, ki se z njo ukvarjajo, niso institucionalno povezani. Skrb za jeseniške literate prevzema JSKD OI Jesenice, ki organizira Delavnice kreativnega pisanja ter regijska srečanja gorenjskih literatov.

MUZEJSKO DRUŠTVO JESENICE je prostovoljno, samostojno in nepridobitno združenje oseb, ki so se združile zaradi spoznavanja in varovanja naravne dediščine, razširjanja znanj in opozarjanja na vrednote naravne in kulturne dediščine in oživljanja izročila.

Pri uresničevanju svojih nalog se Muzejsko društvo Jesenice povezuje s sorodnimi društvi in sodeluje z Gornjesavskim muzejem Jesenice, z muzeji v sosednjih in drugih občinah, z Zavodom za varstvo naravne in kulturne dediščine, z arhivom v Kranju in Ljubljani, z vzgojno-izobraževalnimi organizacijami ter z drugimi strokovnjaki in strokovnimi organizacijami.

Društvo organizira strokovne in znanstvene razgovore, srečanja, organizira razstave in druge oblike predstavljanja naravne in kulturne dediščine, pri urejanju in predstavljanju zbirke predmetov naravne in kulturne dediščine sodeluje z Gornjesavskim muzejem Jesenice, sodeluje z občino, organizacijami za varstvo naravne in kulturne dediščine, zapisuje krajevno zgodovino z vseh področij delovanja društva, ki imajo za občino in širše kulturno, znanstveno, zgodovinsko, etnološko, umetniško vrednost, zbira zgodovinsko, tehnično in etnološko gradivo, minerale, okamnine, rastline, živali, fotografije, filme, video zapise, star denar, značke, kolajne, medalje, znamke, staro orožje, v skladu z Zakonom o orožju, organizira izlete, pohode, srečanja za člane društva doma in v tujini, vodi društvene evidence in skrbi za svoj arhiv ter podeljuje društvena priznanja.

Muzejsko društvo Jesenice deluje že od leta 1991 in skrbi za ohranjanje snovne, nesnovne, kulturne ter naravne dediščine na področju Občine Jesenice, izobražuje in osvešča člane društva in druge Jeseničane o pomenu varovanja dediščine, raziskuje jeseniško preteklost ter jo preko publiciranja, ekskurzij na terenu in različnih predavanj ponuja tudi obiskovalcem od drugod.

V letih 1995, 2000 in 2004 je Muzejsko društvo Jesenice delovalo tudi kot založnik Jeseniškega zbornika, ki ga je pred tem izdajala od leta 1964 Skupščina občine Jesenice, 1964–1991, od leta 2009 pa Gornjesavski muzej Jesenice. Ves čas svojega delovanja izdaja tudi svoje glasilo Muzejski časopis, v katerem objavlja članke iz področja varovanja kulturne dediščine, delovanja Gornjesavskega muzeja Jesenice in delovanja društva.

Poslanstvo Muzejskega društva Jesenice je ohranяти in spoznavati kulturno premično in nepremično dediščino ter graditi, krepiti dobre človeške odnose, saj srčna kultura trdno povezuje člane društva.

S svojim delovanjem Muzejsko društvo prispeva k pestrejši kulturni in turistični ponudbi in prepoznavnosti Jesenic.

Poznavanje preteklosti je nedvomno vir samozavesti ob bodočih preizkušnjah in varovanje pred ponavljanjem starih napak. Društvo danes združuje več kot osemdeset članov iz Jesenic ter ožje in širše okolice. Trenutno prirejajo muzejske večere enkrat mesečno v Kosovi Graščini.

Potrebno je tudi izpostaviti, da se v ljubiteljskih kulturnih društvih aktivno udeležujejo tudi mladi posamezniki v starosti od 15 do 29 let. Gre za mlade, ki na podlagi lastnih prizadevanj prispevajo k

lastnemu vključevanju v družbo, krepijo svoje kompetence ter prispevajo tako k soustvarjanju ljubiteljske kulturne dejavnosti kot tudi k razvoju lokalne skupnosti (v obliki delovanja ali sodelovanja pri izvajanju programa društva oz. na pripravi in izvedbi posamičnih projektov).

Od leta 2016 Občina Jesenice na podlagi vsakoletnega javnega razpisa aktivnim mladim občankam in občanom namenja tudi sredstva za njihovo aktivno participacijo, saj si želimo spodbuditi mlade k aktivnejšemu vključevanju v lokalno okolje in za delo v društvih oz. nevladnih organizacijah na območju občine Jesenice. Mladi so aktivni predvsem na naslednjih kulturnih področjih: gledališka in lutkovna dejavnost, fotografska dejavnost, instrumentalna dejavnost (pihalni orkester) ter tudi na drugih področjih (šport, gasilska dejavnost, ipd.). S sodelovanjem pri delu v društvih pridobivajo neformalna znanja in uporabne življenjske veščine, izboljšuje se njihov smisel za kulturne vrednote in estetiko, krepí se samoiniciativnost, razvijajo organizacijske in vodstvene sposobnosti, povečuje se občutek odgovornosti in pripadnost skupnosti ter krepíjo komunikacijske in socialne veščine. Poleg tega se mladi učijo timskega dela, izboljšujejo svoje sposobnosti reševanja problemov, spoznavajo pomen mreženja in pridobivajo dragocene izkušnje, ki jim lahko koristijo tudi pri nadaljnjem izobraževanju in zaposlovanju.

Mladi se vključujejo tudi v aktivnosti Mladinskega centra Jesenice, delujejo pa tudi v mladinskih organizacijah (Klub jeseniških študentov, Mladinski svet Jesenice), predvsem z namenom povezovanja mladih in prenašanja svojih znanj, izkušenj in dela na mlade. Mladinske organizacije so tudi nosilke različnih vrst projektov, v okviru katerih ponujajo tudi kulturne vsebine (plesno-kulturno izražanje, literarno-glasbeni večeri, vizualna umetnost ipd.).

4.2.2 Ostale organizacije oz. deležniki, ki izvajajo aktivnosti na področju kulture

Vzgojno-izobraževalni zavodi imajo zelo pomembno oz. ključno vlogo pri kulturno-umetnostni vzgoji, ki temelji na povezovanju med vzgojno-izobraževalnimi zavodi in profesionalnimi kulturnimi ustanovami in so jo izpostavljali vsi dosedanja Nacionalni programi za kulturo 2004–2007, 2008–2011, 2014–2017, 2022–2029 ter tudi nova resolucija za obdobje 2024–2031, torej temeljni strateški dokumenti slovenske kulturne politike.

Kultura je zgodovinski temelj nacionalne identitete, kulturna vzgoja pa se po svoji vsebini in poslanstvu pojavlja na presečišču kulturnega in vzgojno-izobraževalnega sektorja, zato si obe ministrstvi (za področje vzgoje in izobraževanja ter kulture) prizadevata za tvorno partnerstvo med vzgojno-izobraževalnimi in kulturnimi ustanovami ter skrbita tudi za partnerstvo z drugimi vladnimi resorji in ustanovami z različnih področij.

Za kulturno-umetnostno vzgojo v izobraževanju so pripravljene tudi nacionalne smernice, ki pojasnjujejo in ozaveščajo njeno vlogo pri izboljševanju kakovosti izobraževanja in razvijanju posameznikove ustvarjalnosti ter poudarjajo pomen umetnosti in kulture za družbo 21. stoletja. Nacionalne smernice opozarjajo na potrebo po tesnejšem povezovanju kulture, znanosti in izobraževanja ter na pomen nadarjenosti in ustvarjalnosti vsakega posameznika, ki ju razvija prav kulturno-umetnostna vzgoja. Cilji kulturno-umetnostno vzgoje se z medpredmetnimi povezavami in dejavnostmi uresničujejo v celotnem vzgojno-izobraževalnem procesu v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah. Uresničevanje ciljev kulturno-umetnostne vzgoje prispeva tudi k razvijanju splošne kulture.

Temeljni namen kulturno-umetnostne vzgoje je pri posamezniku vzbuditi željo in potrebo po sodelovanju v kulturnem, predvsem umetniškem izražanju — tako v smislu lastnega ustvarjanja kot uživanja v umetniškem izražanju drugih. Kulturno-umetnostna vzgoja prispeva k razvoju posameznikovega dejavnega odnosa do umetnosti oz. kulture, spodbuja njegovo domišljijo, ustvarjalnost, iniciativnost, inovativnost, tolerantnost ... Razvijanje teh veščin in zmožnosti omogoča posameznikovo osebno rast,

spodbuja različne načine mišljenja in ravnanja ter predstavlja osnovo za družbo, ki temelji na znanju, ustvarjalnosti in strpnosti¹⁷.

Eden izmed ciljev nacionalnega programa za kulturo 2024–2031 je krepitev kulturno-umetnostne vzgoje (KUV) v okviru cilja Agende 2030, ki govori o zagotavljanju enakopravnega dostopa do kakovostne izobrazbe, spodbujanju možnosti vseživljenjskega učenja in ukrepov, ki sledijo cilju podnebne nevtralnosti. Ministrstvo bo zagotavljalo dostopnost kakovostne KUV kot temeljne pravice posameznika.

Eden ključnih ponudnikov kulturnih vsebin v našem okolju je tudi Ljudska univerza Jesenice. S svojim delovanjem spodbuja vseživljenjsko učenje in kulturni razvoj, kar se odraža v številnih programih in aktivnostih. Med njimi izstopajo projekti, ki se osredotočajo na ohranjanje kulturne dediščine, kot so raziskovalni študijski krožki, ki preučujejo lokalno zgodovino in tradicijo. Ljudska univerza Jesenice pomembno prispeva tudi k podpiranju bralne in izobraževalne kulture, in sicer z organizacijo bralnih krožkov in sodelovanjem pri akciji Nacionalni mesec skupnega branja, ki spodbuja branje in izobraževanje. Na Ljudski univerzi Jesenice prav tako organizirajo različne delavnice in predavanja, ki spodbujajo medgeneracijski dialog in izmenjavo znanj, s čimer krepijo skupnostne vezi in poudarjajo pomen kulture v vsakdanjem življenju. Poleg tega v okviru Večgeneracijskega centra Gorenjske, ki deluje na več lokacijah v regiji, izvajajo brezplačne programe in vsebine, namenjene vsem starostnim skupinam, s posebnim poudarkom na integraciji in socialni vključenosti. V okviru teh programov se izvajajo raznolike aktivnosti, ki so dostopne širši javnosti, s čimer se spodbuja kulturna participacija in dviguje zavest o kulturni raznolikosti in njenem pomenu.

K bogatjenju kulturnega življenja v našem okolju pomembno prispeva tudi Univerza za starejše, ki deluje pod okriljem Ljudske univerze Jesenice. Udeleženci se v okviru sekcije Kulturna dediščina udeležujejo predavanj, predstavitev domoznanske literature, srečanj z avtorji, obiskov razstav in muzejev ter terenskih ekskurzij, kjer spoznavajo in ohranjajo kulturno dediščino. Predavanja v okviru sekcije Umetnostna zgodovina pokrivajo zanimive umetnostnozgodovinske vsebine in osvetljujejo umetnostno dogajanje novega veka v Sloveniji in Zahodni Evropi. Obenem pa delavnice in aktivnosti sekcije Kreativnost spodbujajo ustvarjalnost in umetniško izražanje udeležencev.

Potrebno je izpostaviti tudi Glasbeno šolo Jesenice, ki ima ključno vlogo pri dejavnosti izobraževanja, izpopolnjevanja in usposabljanja na področju kulture in umetnosti, pri čemer je posebej potrebno izpostaviti delovanje simfoničnega orkestra (ki je od leta 2006 deloval projektno, z združevanjem učencev iz obeh orkestrrov pa je bil samostojni simfonični orkester ustanovljen septembra 2015 in združuje glasbenike treh generacij), podmladek za pihalni orkester ter ostale orkestre in skupine, ki delujejo v okviru glasbene šole.

Pomembne aktivnosti se izvajajo tudi v okviru srednješolskega izobraževanja, kjer je potrebno izpostaviti organizacijo in izvedbo Dramskega festivala Gimnazije Jesenice, ki poteka že vrsto in kjer se predstavijo dramske skupine dijakov in profesorjev ter dejavnost pevskih zborov na Gimnaziji Jesenice (v letu 2024 je v organizaciji gimnazije na Jesenicah potekalo 8. Srečanje srednješolskih pevskih zborov Gorenjske »Pesem mladosti«) in Srednji šoli Jesenice (pevski zbor Letim).

¹⁷ Državne smernice za kulturno-umetnostno vzgojo v vzgoji in izobraževanju, št. 350-8/2009-1 z dne 14. 4. 2009 (file:///C:/Users/upo/AppData/Local/Temp/nacionalne_smmernice_za_kult_umet_vzgojo_slo-1.pdf)

Poleg organiziranega delovanja in ustvarjanja v okviru društev, zveze društev in v različnih organizacijah pa je posebej potrebno izpostaviti tudi posameznike, ki tudi sicer pogosto predstavljajo nosilce različnih aktivnosti v društvih in organizacijah, lahko pa tudi povsem samostojno pripravljajo in izvajajo različne aktivnosti (tudi v sodelovanju z društvi oz. organizacijami) in imajo prav tako pomembno vlogo pri ohranjanju in razvoju kulture v lokalnem okolju ter prepoznavanju tudi širše – kot pobudniki ter tudi kot izvajalci različnih aktivnosti in projektov.

4.2.3 Gornjesavski muzej Jesenice

Muzej je bil ustanovljen 3. 7. 1951 in je 20. 1. 1953 prešel v sestav železarne in se preimenoval v Tehniški muzej Železarne Jesenice. Sedež muzeja je od leta 1954 v Bucelleni–Ruardovi graščini na Stari Savi na Jesenicah. Soustanoviteljici javnega zavoda Gornjesavski muzej Jesenice sta Občina Jesenice in Občina Kranjska Gora¹⁸. Javni zavod opravlja dejavnost za območje obeh občin, zato so za sofinanciranje izvajanja javne službe sklenjene ustrezne pogodbe v skladu z veljavno zakonodajo. Del javne službe, po pridobljenem sklepu Vlade za opravljanje državne javne službe, sofinancira Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije.

Poslanstvo javnega zavoda je skrb za prepoznavanje, ohranjanje, predstavljanje, ter razumevanje žive in premične kulturne in naravne dediščine gornjesavske regije ter planinske in železarske dediščine širšega slovenskega prostora. Muzej uresničuje svoje poslanstvo na področjih, opredeljenih v Odloku o ustanovitvi javnega zavoda Gornjesavski muzej Jesenice:

- zgodovina železarstva in rudarstva s tehniško dediščino in s tem povezanih dejavnosti (Slovenski železarski muzej na Stari Savi);
- mestna in krajevna kulturna zgodovina celotne gornjesavske regije (Mestni muzej Kosova graščina na Jesenicah);
- zgodovina slovenskega planinstva in gornštva in s tem povezanih dejavnosti (Slovenski planinski muzej v Mojstrani);
- etnologija nosilcev omenjenih dejavnosti in prebivalcev gornjesavske regije;
- geologija in paleontologija gornjesavske regije.

Pomemben segment delovanja Gornjesavskega muzeja Jesenice je tudi izvajanje Javne službe po sklepu Vlade RS o podelitvi pooblastila za opravljanje državne javne službe muzejem in galerijam, ki ga muzej izvaja vse od leta 2009.

Zagotavljanje in izvajanje dejavnosti muzeja poleg ustanovitvenega akta določajo in urejajo predvsem:

- Zakon o varstvu kulturne dediščine (Ur. list RS, št. 16/08, 123/08, 8/11 – ORZVKD39, 90/12, 111/13, 32/16, 21/18 – ZNOrg in 78/23 - ZUNPEOVE)
- Zakon o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih (Ur. list RS, št. 30/06 in 51/14)
- Pravilnik o strokovnih in tehničnih pogojih za izvajanje javne službe na področju varstva kulturne dediščine (Ur. list RS, št. 113/2000 in 16/08 – ZVKD-1)

¹⁸ Odlok o ustanovitvi javnega zavoda Gornjesavski muzej Jesenice (Ur. list RS, št. 29/11 – UPB1, 26/14, 51/14, 50/16, 32/18 in 139/22)

- Kolektivna pogodba za kulturne dejavnosti v Republiki Sloveniji (Ur. list RS, št. 45/94, 45/94, 39/96, 39/99 – ZMPUPR, 82/99, 102/00, 52/01, 64/01, 43/06 – ZKoliP, 60/08, 32/09, 32/09, 40/12, 46/13, 106/15, 46/17, 2/17 – popr., 80/18, 160/20, 88/21 in 136/22)
- Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Ur. list RS, št. 77/07 – uradno prečiščeno besedilo, 56/08, 4/10, 20/11, 111/13, 68/16, 61/17, 21/18-ZNOrg, 3/22-ZDeb in 105/22-ZZNŠPP)
- Pravilnik o načinu financiranja javnih zavodov, javnih skladov in javnih agencij na področju kulture (Ur. list RS, št. 85/2010)
- Pravilnik o registru kulturne dediščine (Ur. list RS, št. 66/09)
- vsakokratna veljavna Resolucija o nacionalnem programu za kulturo
- Pogodba o upravljanju s premoženjem, ki je v lasti Občine Jesenice št. 461-34/2002 z dne 24. 3. 2004 ter Aneks št. 1 k pogodbi z dne 10. 5. 2005
- Pogodba o upravljanju s premoženjem, ki je v lasti Občine Kranjska Gora, januar 2009 z aneksi 1/2010, 2/2010
- Pogodba o kriterijih za zagotavljanje pogojev za delovanje javnega zavoda »Gornjesavski muzej Jesenice« z dne 23. 11. 2021 in Aneks št. 1 k Pogodbi o kriterijih za zagotavljanje pogojev za delovanje javnega zavoda »Gornjesavski muzej Jesenice« z dne 22. 12. 2023
- Odlok o ustanovitvi skupnega organa občine Jesenice in občine Kranjska Gora za izvrševanje ustanoviteljskih pravic v javnem zavodu »Gornjesavski muzej Jesenice« (Ur. list RS, št. 68/05 in 65/11)
- Občinski razvojni program občine Jesenice, 2011-2025
- Sklep MK o izpolnitvi zahtev za izvajanje pooblastila za opravljanje državne javne službe muzejev, z dne 5. 9. 2022

Na podlagi poslanstva temelji vizija ustvariti muzej:

- priznanih blagovnih znamk kot sta npr. Slovenski železarski muzej in Slovenski planinski muzej, ki naj bi postala osrednji nacionalni središči za ohranjanje in proučevanje premične kulturne dediščine prvi iz področja zgodovine planinstva ter drugi iz področja zgodovine železarstva. Krepi se bo fizična in digitalna javna dostopnost zbirk nepremične kulturne dediščine (muzealij) in arhivsko dokumentarnega gradiva;
- katerega muzejske hiše v gornjesavski regiji predstavljajo kulturno-turistične centre, ki bodo promotorji kulturne dediščine kot tudi promotorji turistične ponudbe destinacije;
- odprtih muzejskih hiš za lokalna kulturna društva, kot prostor srečevanj, izobraževanja, in predstavitev. S tem bodo muzejske hiše GMJ postale stične točke lokalne kulturne identitete;
- kjer so muzejske hiše stične točke kontinuiranega povezovanja in sodelovanja z domačimi mednarodnimi organizacijami in muzeji med predstavniki Kulturnih in kreativnih industrij (KKI);
- ki je sodoben, odprt prostor družbenega dialoga in družbene odgovornosti 21. stoletja.

Občina Jesenice je Gornjesavskemu muzeju Jesenice v skladu z veljavno zakonodajo in ustanovitvenim aktom za izvajanje dejavnosti prenesla v upravljanje naslednje nepremičnine:

- muzejski kompleks Stara Sava, ki ima od leta 2019 status kulturnega spomenika državnega pomena, kamor spada: Bucelleni–Ruardova graščina (nepremičnina z ID znakom parcela 2175 902/4), Pudlovka, Plavž in del Kasarne (nepremičnina z ID znakom parcela 2175 910/2), Kolpern (nepremičnina z ID znakom parcela 2175 910/22), Cerkev Marijinega vnebovzetja in Sv. Roka (nepremičnina z ID znakom parcela 2175 915), Mlin (nepremičnina z ID znakom parcela 2175 906/2), Delavnica Plastika (nepremičnina z ID znakom parcela 2175 910/31), Rake (del nepremičnine z ID znakom 2175 908/2 in del nepremičnine z ID znakom 2175 910/2).

Celotni muzejski kompleks Stara Sava se trži kot Slovenski železarski muzej. Trenutno je na voljo muzejskim obiskovalcem v objektu KASARNA: Arhiv s čitalnico, Muzejska fototeka, razstava bivanjske delavske kulture, objekt KOLPERN - kongresna in banketna dvorana z galerijskim prostorom, STALNA RAZSTAVA TEHNIŠKE DEDIŠČINE na prostem. V sklopu kompleksa Stara Sava so še Mlin, Fužinarska cerkev in Bucelleni–Ruardova graščina, ki je sredi obnove, za katero se zaradi pomanjkanja finančnih sredstev ne ve, kdaj bo končana. Jesenice bi s prenovo in obnovo objekta pridobile izredne prostorske in ambientalne možnosti za izvajanje kulturno-zgodovinskih doživetij in dogodkov na temo fužinarstva, železarstva in bogate tehniške dediščine Jesenic. Najprimernejše obdobje za izvedbo dogodkov in prireditev na zunanjih površinah pred Bucelleni–Ruardovo graščino je v času poletne turistične sezone, od maja do septembra. Prostorske možnosti območja omogočajo kulturnemu spomeniku Bucelleni–Ruardova graščina veliko prednost pred sosednjimi turističnimi destinacijami, ki tovrstnih znamenitosti nimajo.

Muzej je vsebino za obnovljen kulturni spomenik Bucelleni–Ruardovo graščino že pripravil. V Bucelleni–Ruardovi graščini je tako predvidena uprava Gornjesavskega muzeja Jesenice in sedež Slovenskega železarskega muzeja s stalno železarsko zbirko nacionalnega pomena z naslovom FeNOMEN, preostanek prostora pa bo namenjen tudi številnim fotografskim, likovnim, glasbenim in drugim kulturnim društvom ter predstavnikom Kulturnih in kreativnih industrij (KKI).

- zunanje površine območja Stara Sava, ki jih sestavljajo Trg 1, Trg 2 in Trg 3 (nepremičnine s parc. št. 902/3, 1458/5, 908/1, del 908/2, 902/108, del 902/109, 902/111, 902/113 in del 914/0, vse k. o. Jesenice)
- Kosovo graščino (nepremičnina s parc. št. 504), kjer so začasni poslovni prostori uprave muzeja, poročna dvorana, Muzej Kosova graščina s stalno razstavo Mladost mesta rdečega prahu ter galerijskimi prostori za občasne razstave.

Na območju občine Kranjska Gora javni zavod upravlja še z naslednjimi nepremičninami:

- Slovenski planinski muzej v Mojstrani, kjer je stalna razstava o zgodovini planinstva Vzpon na goro;
- Liznjekova domačija, kjer je Muzej Kranjska Gora z razstavo Alpska hiša z etnološka dediščina in razstava o Josipu Vandotu ter občasnimi razstavami;
- Kajžnkova hiša, kjer je Muzej Rateče s stalno etnološko razstavo lokalne dediščine in rateško nošo.

Program Gornjesavskega muzeja Jesenice:

v muzejskih hišah, ki delujejo v okviru Gornjesavskega muzeja, je trenutno na ogled 6 stalnih muzejskih razstav:

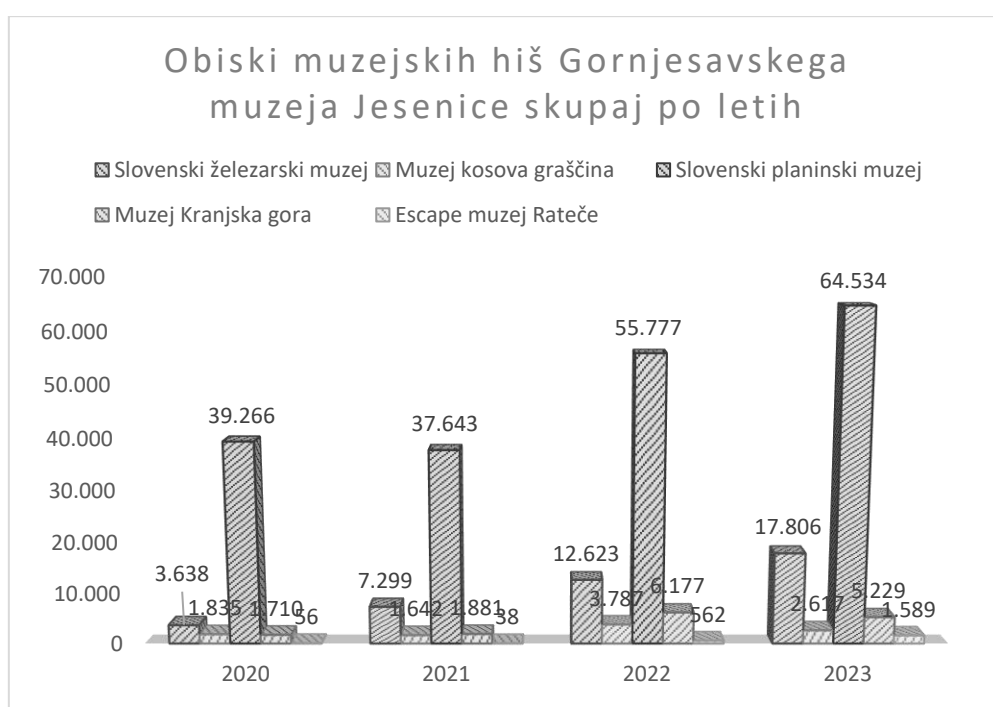
Št.	Naslov razstave	Leto postavitve	Lokacija	Leto zadnje dopolnitve
1	Stalna razstava Tehniške dediščine	2019	Slovenski železarski muzej Stara Sava (muzej na prostem)	2023
2	Etnološka zbirka delavske bivalne kulture	2005	Slovenski železarski muzej Stara Sava (Kasarna)	2014
3	Mladost mesta rdečega prahu	2024	Mestni muzej Kosova graščina	2024
4	Stalna razstava Vzpon na goro	2010	Slovenski planinski muzej	2022
5	Stalna razstava bivalne kulture v Liznjekovi domačiji Kranjska Gora	1986	Muzej Kranjska Gora	2022
6	Escape muzej Kajžnkova hiša	2006	Muzej Kranjska Gora	2022

Poleg stalnih muzejskih razstav javni zavod na leto izvede v povprečju 14 občasnih razstav, 5 medinstitucionalnih razstav ter 10 gostujočih razstav (razstave v drugih institucijah), preko katerih javni zavod interpretira kulturno dediščino.

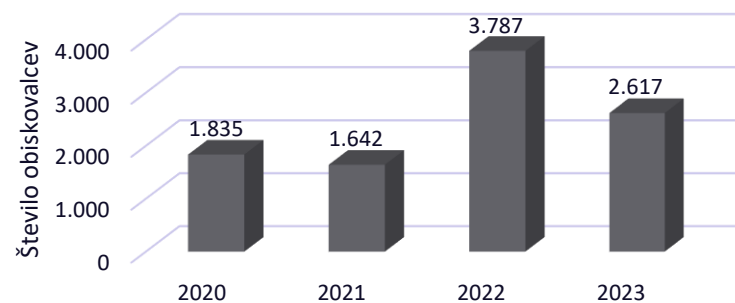
Gornjesavski muzej Jesenice pripravlja tudi različne druge programe in prireditve:

- pedagoški programi: izvedeno 83 (2023), 206 (2022), 163 (2021), 108 (2020),
- andragoški programi: izvedeno 164 (2023), 149 (2022), 144 (2021), 98 (2020),
- izdajanje periodike, razstavnih katalogov, periodike: 8 (2023), 8 (2022), 8 (2021), 7 (2020),
- dodatni programi, projekti in dogodki za popularizacijo (predavanja, seminarji, prireditve iz področja kulturne dediščine,.....): 54 (2023), 45 (2022), 59 (2021), 36 (2020).

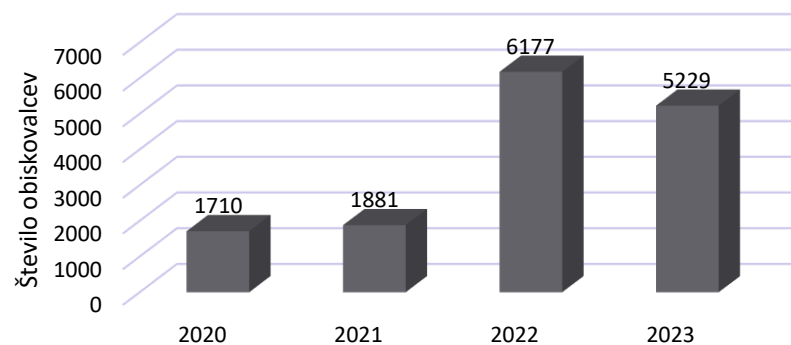
Obisk v muzejskih hišah Gornjesavskega muzeja Jesenice v obdobju 2020–2023:

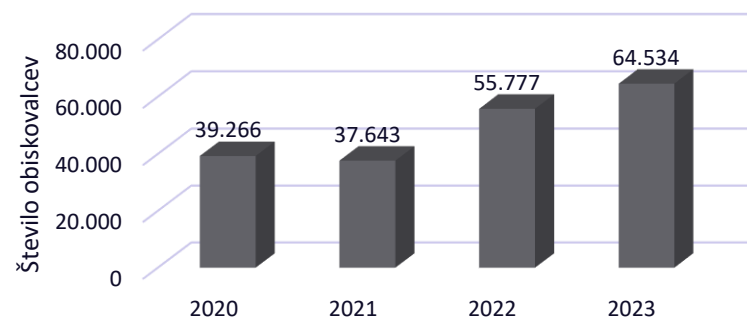
Obiski muzeja Kosova Graščina v letih 2020-2023

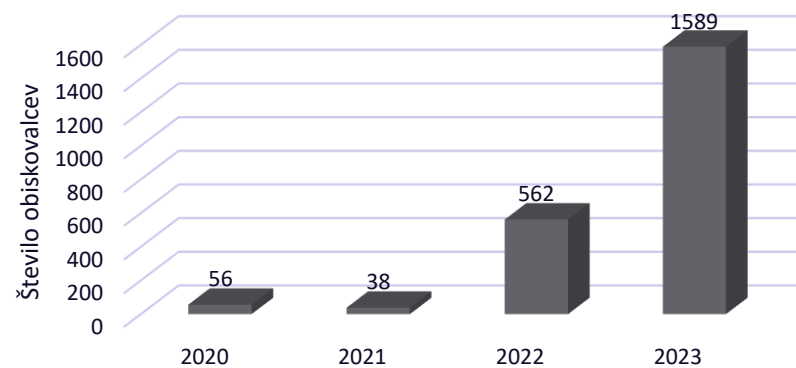
Obiski muzeja Kranjska gora v letih 2020-2023

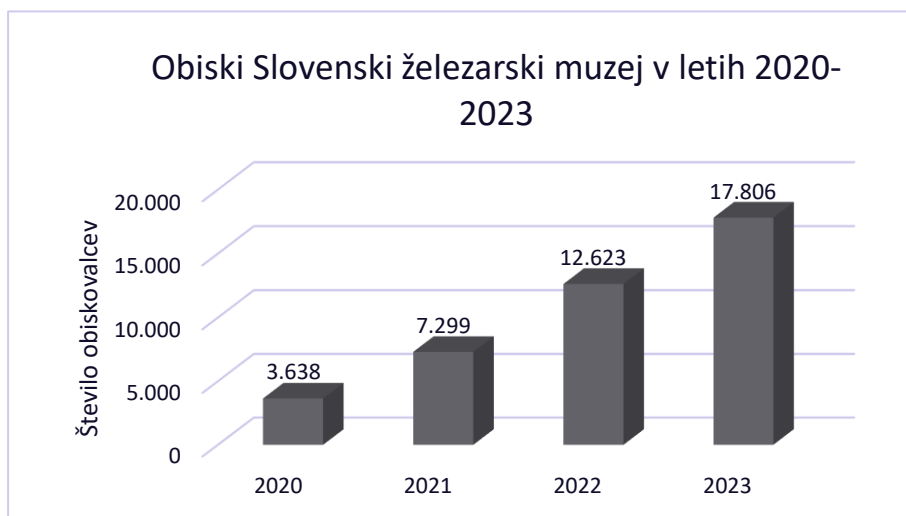

Obiski slovenski planinski muzej v letih 2020-2023

Obiski Escape muzej Rateče v letih 2020-2023

Opombe:

- Potrebno je upoštevati, da se je ponudba v Slovenskem železarskem muzeju zmanjšala zaradi zaprtja stalne razstave iz zgodovine železarstva leta 2018 zaradi obnove Bucelleni–Ruardove graščine, ki še vedno traja.
- Posamezne muzejske hiše v sklopu fužinarskega kompleksa na Stari Savi (npr. Kasarna - Muzej delavske kulture, Bucelleni–Ruardova graščina – Železarski muzej, Kolpern – Razstavni prostor, Muzej na prostem) so se pred letom 2022 tržile vsaka zase, vodila pa se je tudi statistika za vsako hišo posebej. V letu 2022 smo začeli tržiti in oblikovati andragoške in pedagoške programe na Stari Savi za vse muzejske hiše skupaj pod imenom Slovenski železarski muzej.
- Potrebno je upoštevati, da smo leta 2022 po skoraj 40 letih zaprli oziroma podrli stalno razstavo o NOB v Mestnem muzeju Kosova graščina, ker smo v letu 2024 odprli novo stalno razstavo Mladost mesta rdečega prahu.
- Število obiskovalcev je že v letu 2022 po vseh muzejskih hišah doseglo raven pred epidemijo COVIDA-19. Posledic ne čutimo več. Soočamo se predvsem s padcem obiska v Slovenskem železarskem muzeju na Stari Savi, saj je stalna železarska zbirka, ki ima status nacionalnega pomena (MK), zaprta od avgusta 2018, zaradi obnove Bucelleni–Ruardove graščine in še ni zaključena (glede na omejene finančne vire datum zaključka še ni določen).

Ključna problematika, s katero se srečuje Gornjesavski muzej Jesenice, je naslednja:

- Rešitev depojskih prostorov: Muzeju kronično primanjkujejo depojski prostori. Občini soustanoviteljici sta na sestanku 18. 7. 2023 sklenili, da bosta proučili možnosti za vzpostavitev centralnega skupnega muzejskega depoja (500-1000 m²) na območju obeh občin. Predlog je tudi, da se preuči možnost postavitve restavratorsko-konservatorske delavnice v okviru centralnega depoja.
- Prostor za Stalno železarsko zbirko: Muzej zaradi obnove Bucelleni–Ruardove graščine nima prostora za postavitev stalne železarske zbirke, ki je nacionalnega pomena.
- Prostor za restavratorsko-konservatorske delavnice: Muzej se je ob obnovi Bucelleni–Ruardove graščine soočil z izgubo restavratorsko-konservatorske delavnice. Restavrator-konservator trenutno opravlja dela brez uporabe strojev (ker povzročajo hrup) in kemikalij (povzročajo smrad in so strupene

brez zaščite) v prostorih OŠ Koroška Bela. Občini soustanoviteljici sta na sestanku 18. 7. 2023 sklenili, da bosta proučili možnosti za postavitve restavratorsko konservatorske delavnice ali v garderobah t. i. Plastike na Stari Savi na Jesenicah ali pa v okviru predvidenega centralnega depoja (že omenjeno pod prvo alineo).

- Povezovanje s turističnim gospodarstvom v občini in širše. Potrebno je še bolj promovirati blagovne znamke zavoda, kot so Slovenski železarski muzej, Slovenski planinski muzej, Escape muzej Rateče, Mestni muzej Kosova graščina, s katerimi bomo lahko tržili nove kulturne produkte oziroma delovali v sklopu kulturnega turizma.
- Varnost na Stari Savi: v letu 2023 opažamo porast vandalizma na Stari Savi (poškodbe klopi, električnih stebričkov, eksponatov, grafitiranje, smetenje ...) Na to smo opozorili tudi policijo in varnostno službo, ki so povečali obhode. Največ škode povzročajo mladoletniki (od 12-17. let) v času med 16. in 21. uro. Policiji in varnostni službi kljub pogostejšim obhodom ne uspe preprečiti vandalizma. Zaradi skupin mladoletnikov, ki smetijo, razgrajajo in s prostaškim govorjenjem ogovarjajo mimoidoče (uporabnike muzejskih storitev in Glasbene šole Jesenice), se poraja tudi vprašanje varnosti. Predlagamo uvedbo stalno prisotnega varnostnika na območju Stare Save med 16. in 21. uro.
- Vzdrževanje Mlina na Stari Savi: V letu 2022 je prišlo do poškodbe strehe na severnem delu (čop), kjer je prišlo do vdrtja strešne konstrukcije. V januarju 2023 smo streho mlina deloma prekrili s cerado. Strošek prekritja strehe je bil 732 evrov. V juniju 2023 je bil narejen tudi arhitekturni izris Mlina. Za nadaljnjo sanacijo je ZVKDS predlagal menjavo strešne konstrukcije s prekritjem strehe. Predviden strošek znaša 50.000 evrov. Potrebna bo dolgoročna rešitev.

Priložnost oz. predviden nadaljnji razvoj in nadgradnja programov Gornjesavskega muzeja Jesenice je:

- nadaljevati s spletnimi vsebinami (spletna stran, družabna omrežja, video vsebine);
- v okviru Združenja zgodovinskih mest aktivno sodelovati pri promociji dogodkov;
- povezovanje z drugimi muzeji na regionalni in nacionalni, pa tudi mednarodni ravni pri kreiranju, medinstitucionalnih razstav, povezovanje z muzeji na Gorenjskem;
- nadaljnje povezovanje z lokalnimi organizacijami pri organizaciji, koordinaciji in izvedbi prireditev na Stari Savi (Parada učenja, Jeseniško poletje, ipd.), zlasti znotraj muzejsko relevantnih nacionalnih akcij, kot so Mednarodni muzejski dan (18. maj), Poletna muzejska noč (tretja sobota v juniju), Dnevi evropske kulturne dediščine (konec septembra, začetek oktobra);
- vključevanje prostovoljcev;
- priprava in izvedba novih projektov ter kandidatura za pridobitev EU sredstev;
- aktivnosti s področja promocije in trženja turistične ponudbe na nivoju lokalne skupnosti.

4.2.4 Občinska knjižnica Jesenice

Po drugi svetovni vojni je bila iz vseh predvojnih knjižnic različnih društev ustanovljena Centralna sindikalna knjižnica na Jesenicah, ki je bila v letu 1954 preimenovana v Ljudsko knjižnico z Odločbo o ustanovitvi Ljudske knjižnice Jesenice, št. I/1-2000/3-54 z dne 8. 12. 1954. To je dan ustanovitve Občinske knjižnice Jesenice. V letu 1961 je jeseniška knjižnica dobila status matične knjižnice, leta 1962 je z Odločbo o preimenovanju Ljudske knjižnice Jesenice v Občinsko knjižnico Jesenice, št. 63-1/62-7 z dne 17. 12. 1962, dobila sedanje ime.

Ustanoviteljica javnega zavoda Občinska knjižnica Jesenice je Občina Jesenice¹⁹. Knjižnica od začetkov deluje v stavbi gledališča. Postopoma je pridobivala dodatne prostore, največ leta 1989, ko je v novi stavbi kina dobila oddelek za otroke, časopisno čitalnico, arhiv in delovne prostore. S tem so se, sicer za kratek čas, bistveno izboljšale delovne razmere, kar se je odražalo tudi v dejavnosti knjižnice.

Zagotavljanje in izvajanje knjižnične dejavnosti poleg ustanovitvenega akta določajo in urejajo predvsem:

- Zakon o knjižničarstvu (Ur. list RS, št. 87/01, 96/02 – ZUJIK in 92/15),
- Uredba o osnovnih storitvah knjižnic (Ur. list RS, št. 29/03 in 162/22),
- Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične javne službe (Ur. list RS, št. 28/23),
- Pravilnik o načinu določanja skupnih stroškov osrednjih knjižnic, ki zagotavljajo knjižnično dejavnost v več občinah, in stroškov krajevnih knjižnic (Ur. list RS, št. 19/03),
- Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice (za obdobje 2018–2028) (Nacionalni svet za knjižnično dejavnost, 15. 3. 2018),
- Pravilnik o splošnih pogojih poslovanja Občinske knjižnice Jesenice.

Občinska knjižnica Jesenice je del sistema splošnih knjižnic v Sloveniji, v katerem na območju 212 občin deluje 58 splošnih knjižnic z 283 krajevnimi knjižnicami in 13 bibliobusi. Knjižnično dejavnost, ki je javna služba, opravlja za tri gorenjske občine: Jesenice, Kranjsko Goro in Žirovnico. Knjižnično mrežo sestavljajo osrednja knjižnica na Jesenicah in sedem krajevnih knjižnic – dve v občini Jesenice: Hrušica in Javornik–Koroška Bela, ter krajevne knjižnice na območju drugih dveh občin, in sicer: na območju občine Kranjska Gora knjižnice v Kranjski Gori, Mojstrani, Gozdu–Martuljku in Ratečah ter Knjižnica Matije Čopa v Žirovnici. Osrednja knjižnica na Jesenicah je organizirana v naslednjih oddelkih: oddelek za odrasle, oddelek za otroke, oddelek za nabavo in obdelavo knjižničnega gradiva, oddelek za domoznanstvo, čitalnica in uprava.

Knjižnična dejavnost zajema: zbiranje, obdelovanje, hranjenje in posredovanje knjižničnega gradiva, zagotavljanje dostopa do knjižničnega gradiva in elektronskih publikacij, izdelovanje knjižničnih katalogov, podatkovnih zbirk in drugih informacijskih virov, posredovanje bibliografskih in drugih informacijskih proizvodov in storitev, sodelovanje v medknjižnični izposoji in posredovanju informacij, pridobivanje in izobraževanje uporabnikov, informacijsko opismenjevanje, varovanje knjižničnega gradiva, ki je kulturni spomenik, drugo bibliotekarsko, dokumentacijsko in informacijsko delo.

Knjižnica poleg svoje osnovne opravlja in pripravlja še vrsto dodatnih dejavnosti, namenjenih uporabnikom knjižnice. Z njimi podpira razvoj bralne kulture in vseživljenjskega učenja, spodbuja ustvarjalnost, predstavlja lokalno kulturno dediščino in širi splošno poučenost. Glede na to dejavnosti lahko delimo na večje vsebinske sklope:

- bralna kultura,
- vseživljenjsko učenje,
- dejavnosti za osebe s posebnimi potrebami,
- domoznanstvo,
- razstave,
- vodeni obiski knjižnice.

¹⁹ Odlok o ustanovitvi javnega zavoda Občinska knjižnica Jesenice (Ur. list RS, št. 44/09, 91/11, 34/12, 73/12, 49/16, 29/18 in 133/22)

Dejavnosti izvajajo strokovni delavci knjižnice in zunanji sodelavci. Pri tem knjižnica veliko sodeluje z drugim ustanovami in zavodi v vseh treh občinah. Vsi dogodki so brezplačni in namenjeni vsem občanom.

V obdobju od 2020 do 2023 je bilo v vseh enotah knjižnice povprečno 587 dogodkov in 106.000 obiskovalcev na leto, ki so knjižnico obiskali iz različnih razlogov (izposoja knjižničnega gradiva, uporaba računalnikov, obisk čitalnice, udeležba dodatnih dejavnosti – brez uporabe knjižnice na daljavo). Člani knjižnice so si povprečno izposodili dobrih 290.000 enot knjižničnega gradiva.

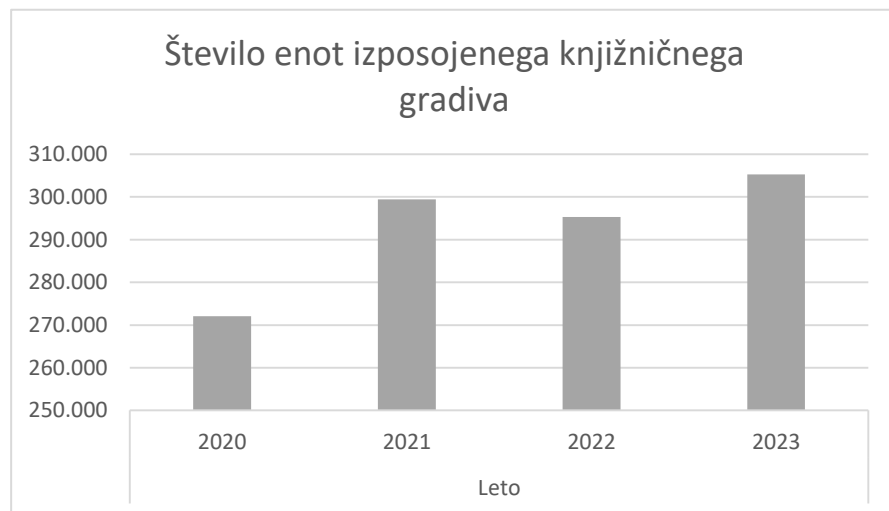
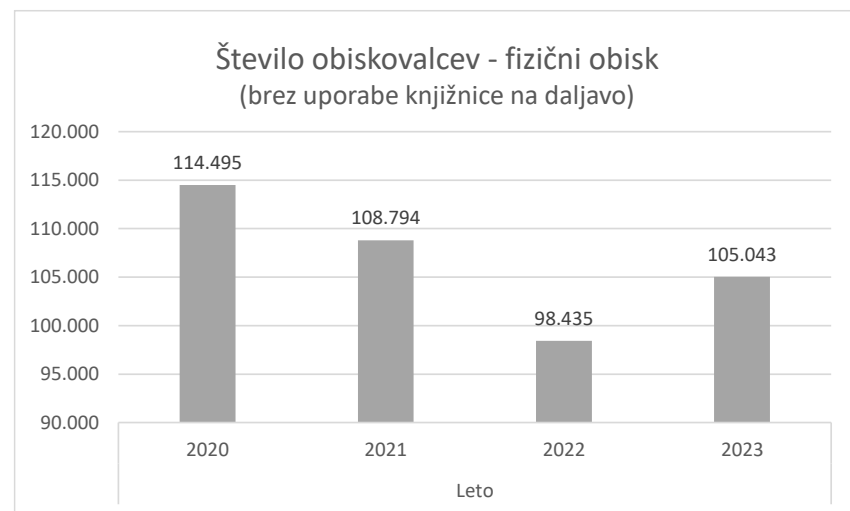
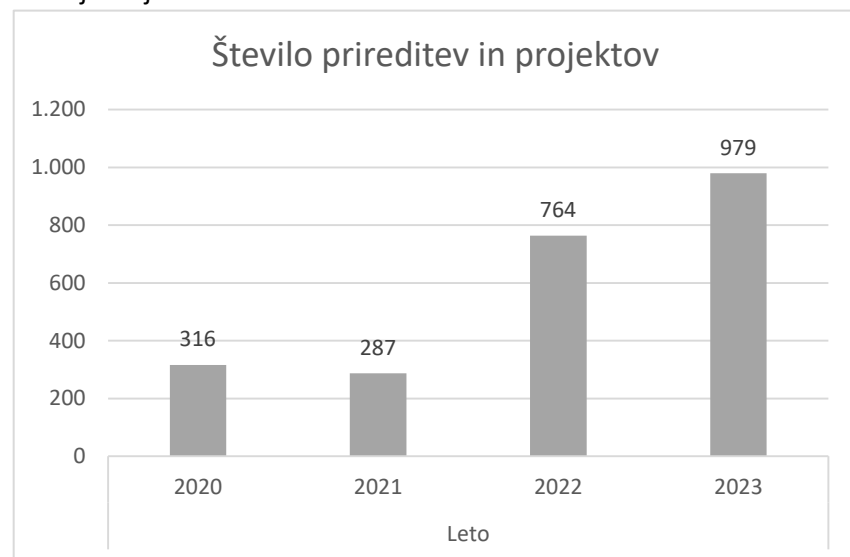
Obravnavano obdobje 2020–2023 je zaznamovala epidemija bolezni COVID-19. Zaradi ukrepov za zmanjševanje širjenja bolezni so bile knjižnice daljša obdobja zaprte oziroma je bila njihova dostopnost zelo omejena. Število ur odprtosti je bilo npr. v letu 2020 20 % nižje kot v običajnih razmerah. Dodatnih dejavnosti za uporabnike knjižnica ni pripravljala ali pa jih je bilo veliko manj kot prej. Obiskovalcev knjižnice je bilo v letu 2020 kar za 27 % manj kot v letu prej. Posledično je bila nižja tudi izposoja knjižničnega gradiva, čeprav je Občinska knjižnica Jesenice med prvimi organizirala osebni prevzem knjižničnega gradiva pri vходу v knjižnično stavbo.

Leta, zaznamovana z epidemijo, so spremenila navade uporabnikov knjižnice, kar se je odražalo v vseh merljivih kazalnikih delovanja knjižnice: številu aktivnih članov, številu obiskovalcev in udeležencev dodatnih dejavnosti, pa tudi v izposoji knjižničnega gradiva. Po letih strogih ukrepov in koncu epidemije se delovanje knjižnice počasi vrača v utečene tirnice. V letu 2023 so se kazalniki delovanja obrnili v nasprotno smer. S tem v zvezi je pomembna tudi primerjava nejavnih prihodkov (članarine, zamudnine ...) v obdobju 2020–2023, ki kaže, da bo knjižnica šele v letu 2024 dosegla raven iz leta 2019.

Ključna problematika, s katero se srečuje Občinska knjižnica Jesenice, je naslednja:

- neprimeren prostor osrednje knjižnice na Jesenicah,
- knjižnica nima študijske in primerne časopisne čitalnice, prireditvenega prostora,
- kadrovska podhranjenost (visoka povprečna starost kolektiva, daljše odsotnosti ...),
- neustrezno financiranje nakupa knjižničnega gradiva,
- neustrezno financiranje nakupa sodobne tehnologije in
- slabe možnosti za uvajanje novih dodatnih dejavnosti.

Število obiskovalcev knjižnice, enot izposojenega gradiva, število prireditev in dogodkov ter skupnih projektov in sodelovanj v obdobju 2020–2023 je prikazano v nadaljevanju.

Knjižnica se bo v prihodnje še bolj posvetila sodobnim trendom v knjižnični dejavnosti in spremenjenim potrebam uporabnikov, zlasti mladim. V tem smislu v načrtu svojega razvoja poudarja:

- razvoj bralne pismenosti in bralne kulture,
- računalniško opismenjevanje ter usposabljanje uporabnikov za uporabo e-virov in spletnega kataloga slovenskih knjižnic,
- dejavnosti za posamezne ciljne skupine,
- nove, sodobne storitve (npr. multimedijski projekti),
- sodelovanje z lokalnimi zavodi in ustanovami,
- sodelovanje z drugimi knjižnicami,
- povečanje števila članov in uporabnikov,
- dejavnosti in storitve za uporabnike s posebnimi potrebami in
- knjižnični prostor kot možnost socialnih stikov.

4.2.5 Gledališče Toneta Čufarja Jesenice

Kulturno-prosvetno in s tem tudi dramsko življenje se je na Jesenicah začelo razvijati že pred prvo svetovno vojno, ko je Gledališko društvo 1910. leta z velikim uspehom uprizorilo Sketovo Miklovo Zalo in Cankarjevo Lepo Vido, ki si jo je, po pripovedovanju Jeseničanov, ogledal tudi Ivan Cankar.

Pomembna za gledališče je bila ustanovitev kulturnega društva Svoboda, leta 1913. Med obema vojnama pa sta začela uspešno delovati še dva odra – Krekovo društvo in Sokolski oder. Zaradi svetovnonazorske različnosti teh skupin je gledališko življenje postalo na moč pestro in celo tekmovalno. Leta 1930 je bil zgrajen »Krekov prosvetni dom«, v katerem je imel med 2. svetovno vojno okupator skladišče, po osvoboditvi pa so se v njem zadrževali jugoslovanski vojaki. Po vojni se je dom preimenoval v »Titov dom«. V sezoni 1947/1948 se je gledališče imenovalo Sindikalno gledališče Jesenice, od leta 1950 Mestno gledališče Jesenice, zatem Amatersko gledališče Jesenice, ki se je leta 1958 preimenovalo v Gledališče Tone Čufar Jesenice, leta 1993 pa v Gledališče Toneta Čufarja Jesenice. Ustanoviteljica javnega zavoda Gledališče Toneta Čufarja Jesenice je Občina Jesenice²⁰.

Poslanstvo zavoda je zagotavljanje pogojev za gledališko ustvarjalnost za vse generacije, dostopnost kulturnih dobrin, kulturno raznolikost in kulturno identiteto.

Vizijo zavoda predstavlja skrb za ohranjanje in razvoj kulture na nivoju lokalne skupnosti – občine Jesenice in tudi Kranjske Gore; zagotavljanje kakovostnega in raznolikega, vsebinsko bogatega programa s področja gledališke, glasbene in kinematografske dejavnosti. Gledališče Toneta Čufarja si prizadeva za to, da bi bil perspektiven kulturni center, ki skrbi za ohranjanje tradicije, hkrati pa ostaja odprt in dostopen za nove kreativne ideje in razvoj podmladka.

Dolgoročni cilji, ki izhajajo iz večletnega programa dela in razvoja, so:

- skrb za razvoj raznolikega, pestrega in kakovostnega programa,
- ustvarjalnost, kreativnost,
- ohranjanje in nadgrajevanje dolgoletne igralske tradicije,

²⁰ Odlok o ustanovitvi javnega zavoda Gledališče Toneta Čufarja Jesenice (Ur. list RS, št. 44/09, 92/11, 45/15, 39/18, 200/2020 in 133/2022)

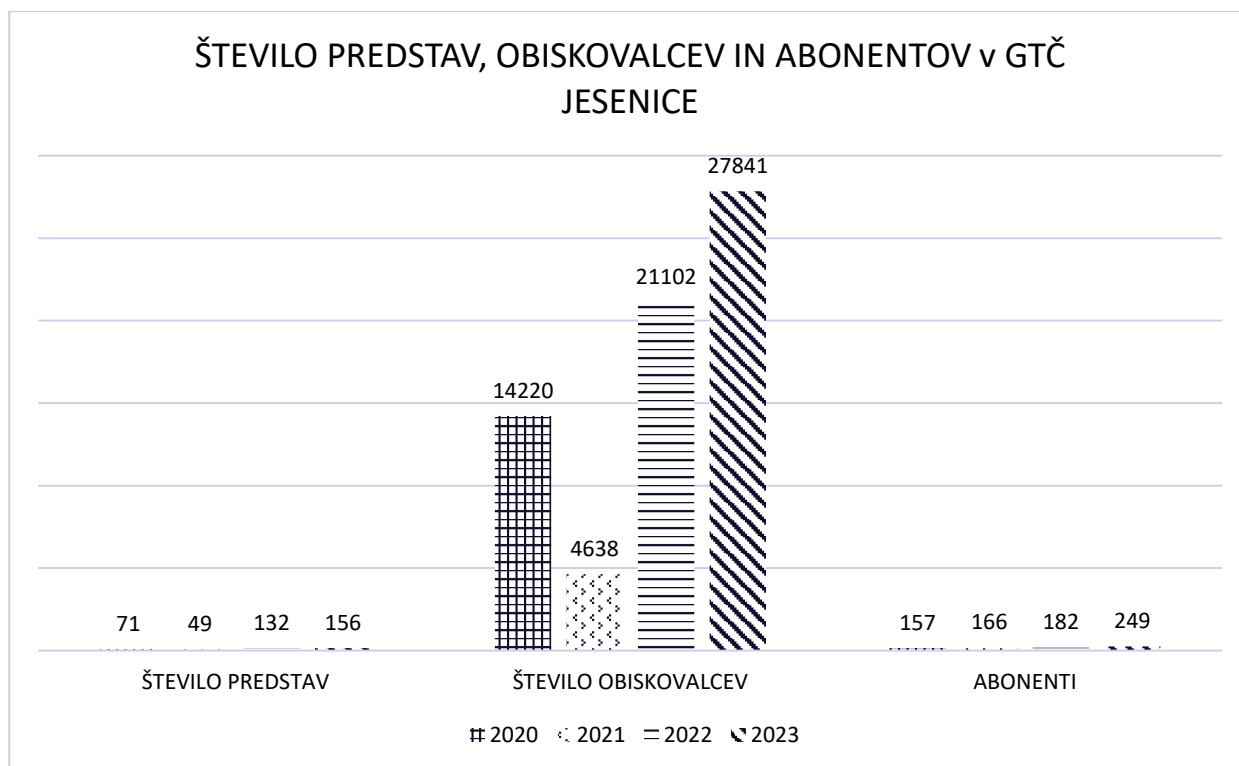
- skrb za igralski podmladek in vključevanje vseh generacij v gledališko dejavnost,
- izvajanje projektov, ki presegajo lokalni značaj,
- izmenjava kulturnih dobrin (dostopna kultura), približevanje kulturnih dobrin Slovincem v zamejstvu in zdomcem ter omogočanje gostovanj zamejcev v Sloveniji,
- permanentno oz. dopolnilno izobraževanje ustvarjalcev in kulturnih delavcev (zaposlenih v zavodu in ljubiteljev-članov društva),
- sodelovanje pri gledališki in filmski vzgoji z osnovnimi in srednjimi šolami in
- skrbno, gospodarno upravljanje s prostori.

Poleg redne dejavnosti javni zavod zagotavlja vrsto dodatnih programov in projektov, in sicer:

- Čufarjeve dneve – Festival ljubiteljskih gledališč Slovenije in tujine, ki so leta 2001 iz srečanja prerasli v festival tekmovalnega značaja. Slovesno odprtje je vedno na obletnico rojstva Toneta Čufarja, 14. novembra in trajajo do 20. novembra. Od leta 2017 je festival nadgrajen z mladinsko kategorijo Nova gaz;
- Čufarjev maraton – srečanje sosednjih odrov;
- Čufarjev maratonček – območno srečanje otroških gledaliških skupin;
- gledališko šolo;
- počitniške gledališke delavnice;
- lutkovne delavnice in
- gledališke delavnice za seniorje.

Število predstav in obiskovalcev gledališča v obdobju 2020–2023 je prikazano v nadaljevanju:

Leto	2020	2021	2022	2023
število predstav	71	49	132	156
število obiskovalcev	14220	4638	21102	27841
abonenti	157	166	182	249

Dne 12. 3. 2020 je Vlada Republike Slovenije razglasila začetek epidemije COVID -19, 15. 6. 2021 pa konec. Za kulturne ustanove, ki izvajajo gledališke, koncertne in podobne programe, je bilo obdobje pandemije zelo zahtevno. V celotni kulturni branži je epidemija terjala upad dejavnosti. Zaradi ukrepov, ki jih je sprejela vlada za področje kulture, so bile dvorane kar nekaj časa zaprte. Zatem so bila uvedena določena prilagajanja, ki jih je bilo potrebno vpeljati v svoje delovanje po odprtju. V letu 2021 tako v celotni gledališki sezoni ni bilo možno realizirati dogodkov brez omejitev. Tudi festival Čufarjevi dnevi je bil realiziran (virtualno). Ni pa bil izveden mladinski program Čufarjevih dni »Nova gaz«, kar je posledica epidemije in zaprtja šol, zato mladinskih produkcij ni bilo. Kulturne ustanove so bile za javnost zaprte oz. so delovale v omejenih pogojih, posledično je bilo manj prireditev, manj obiska, manj prihodka in tudi manj stroškov.

Ena od posledic ukrepov v gledališču je bila, da so imeli abonenti na razpolago za izbor dva dneva (četrtek in petek) in so se tako čutili manj ogrožene. Presenetljivo je vpis celo porastel. S tem so dokazali, da si želijo dogodkov.

Na programsko obdobje 2025–2028 naj vpliv epidemije ne bi bil več zaznaven. Produkcija po ljubiteljskih gledališčih in šolah se je vzpostavila na prejšnjo raven, obisk je celo v porastu.

Ključna problematika, s katero se srečuje Gledališče Toneta Čufarja Jesenice, je naslednja:

- potrebna je dokončna prenova fasade (le še Z del, ki je viden s Čufarjevega trga);
- v obeh dvoranih je potrebna izvedba sanacije:

v gledališču: sanacija odra (nazadnje je bila odrska površina zamenjana leta 1985), izolacija stavbe, odprava prepaha;

v kinu: posodobitev odra (namembnost in tehnična oprema), posodobitev in preureditev dvorane v večnamensko (odstranljivi stoli), nujna sanacija sanitarij;

- poskrbeti za redno vzdrževanje odrske tehnike za celoten zavod.

Priložnosti oz. predviden nadaljnji razvoj in nadgradnja programov Gledališča Toneta Čufarja Jesenice je:

- lastna produkcija v smeri koprodukcij in sodelovanj, čezmejnega sodelovanja;
- vzpodbujanje domačih avtorskih del in s tem krstnih uprizoritev,
- permanentna vzgoja podmladka,
- iskanje novih načinov produkcije (video povezave, sodelovanje z uprizoritvenimi mediji, povezovanje z ljubiteljskimi gledališči, izmenjave predstav ...).

4.3 Javna infrastruktura na področju kulture v občini Jesenice

Javno infrastrukturo na področju kulture, v skladu z Zakonom o uresničevanju javnega interesa za kulturo, sestavljajo nepremičnine in oprema, ki so v javni lasti in so namenjene kulturi. Sklep o tem, katere nepremičnine in oprema so namenjene kulturi, sprejme pristojni organ lokalne skupnosti, na podlagi sklepa pa se v zemljiški knjigi vpiše zaznamba javne kulturne infrastrukture. Evidenco nepremičnin, ki sestavljajo javno kulturno infrastrukturo vodi ministrstvo pristojno za kulturo²¹.

Pri pregledu stanja nepremičnin, ki so namenjene izvajanju dejavnosti na področju kulture na območju občine Jesenice, je bilo ugotovljeno, da so bile s sklepoma Občinskega sveta občine Jesenice za javno infrastrukturo na področju kulture²² razglašene naslednje nepremičnine:

- Kosova Graščina (nepremičnina z ID znakom: parcela 2175-504),
- Gledališče Toneta Čufarja (nepremičnina z ID znakom parcela 2175-953/2),
- Kulturni dom Julke in Albina Pibernika (nepremičnina z ID znakom parcela 2175-1983/1),
- Muzejski kompleks Stara Sava (nepremičnine z ID znakom parcela 2175-902/3, parcela 2175-902/4, parcela 2175-906/2, parcela 2175-908/1, parcela 2175-910/2, parcela 2175-914 in parcela 2175-915).

Vse navedene nepremičnine so vpisane tudi v evidenco javne infrastrukture na področju kulture, ki jo vodi Ministrstvo za kulturo.

Kot javno infrastrukturo na področju kulture, v skladu z ZUJIK, namerava Občina Jesenice razglasiti tudi večnamensko dvorano v Kulturnem domu na Hrušici, katere obnova je potekala v letih 2022 in 2023 in je bila predana v uporabo v začetku leta 2024.

²¹ ZUJIK, 70. člen

²² Sklep št. 611-1/95 z dne 26. 9. 1996 in Sklep št. 062-3/99 z dne 15. 3. 1999

4.4 SWOT analiza

S pomočjo SWOT analize je ugotovljeno trenutno stanje v občini Jesenice in predstavlja izhodišče za pripravo strateških usmeritev razvoja kulture ter za opredelitev ukrepov in aktivnosti.

PREDNOSTI	SLABOSTI
- bogata tradicija kulturnega dogajanja in kulturnih inštitucij (knjižnica, gledališče, muzej, glasbena šola) - uveljavljene kulturne skupine - bogata kulturna in naravna dediščina (Stara Sava, Kosova graščina, Pristava,...) - obmejna lega - dostopnost do različnih in kvalitetnih kulturnih vsebin - medgeneracijsko sodelovanje in povezovanje - vzpostavljanje in ohranjanje socialnih stikov znotraj organizirane društvene dejavnosti - možnost samouresničevanja in potrjevanja, izobraževanja ter razvijanja talentov in kompetenc prek aktivnega udejstvovanja v ljubiteljski kulturi - vključenost JSKD in ZKD v državno mrežo - vključenost Občine Jesenice v Združenje zgodovinskih mest Slovenije - multikulturnost - kulturni produkti/dejavnosti kot ambasadorji občine Jesenice	- slabi prostorski pogoji za opravljanje dejavnosti (knjižnica, muzej, gledališče) - nedokončane obnove na območju nekdanjega fužinarskega naselja Stara Sava (Ruardova graščina, cerkev, delavnice oz. plastika) - organizacija - razpršenost ter pogosto datumsko pokrivanje različnih dogodkov - kadrovska podhranjenost za ohranjanje obstoječega stanja in nadaljnji razvoj (muzej, knjižnica, gledališče) - birokratizacija postopkov za pridobivanje sredstev za delovanje - pomanjkanje storitev za uporabnike s posebnimi potrebami - zagotavljanje varnosti na Stari Savi (vandalizem) - način življenja oziroma pomanjkanje prostega časa (življenjski tempo)
PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
- razvoj privlačne ponudbe oz. novih programov - vzpostavitev učinkovitega upravljanja in trženja - kulturni turizem - medinstitucionalno sodelovanje oz. sodelovanje med različnimi deležniki - novi programi in projekti v okviru Združenja zgodovinskih mest Slovenije - medkulturna izmenjava - bližina turistično razvitih krajev - pridobivanje sredstev sofinanciranja (RS in EU) - mednarodna partnerstva - razvoj in uporaba novih tehnologij - razvijanje socialnih stikov pri uporabnikih (knjižnica, muzej) - vzpodbujanje in prezentiranje domačih avtorskih del (gledališče) - branje kot vrednota - zagotavljanje mentorjev na terenu	- pomanjkanje vzgoje in interesa za kulturo (predvsem pri mladih) - omejeni finančni viri - nezaključevanje začetih investicij - kljub sprejetemu Zakonu o zagotavljanju sredstev za določene nujne programe RS v kulturi, ki je pričel veljati s 1. 1. 2019, obseg sredstev sofinanciranja za nujne programe ne zadošča oz. ne prinaša sprememb za lokalne skupnosti (kot npr. sofinanciranje sanacije ogroženih kulturnih spomenikov ali npr. ureditev osnovnih prostorskih pogojev in nakup opreme za javne zavode) - spremenjene navade uporabnikov

5. JAVNI INTERES NA PODROČJU KULTURE V OBČINI JESENICE – STRATEŠKE SMERNICE TER UKREPI S PODROČJA RAZVOJA KULTURE V OBČINI JESENICE V OBDOBJU 2025–2028

Javni interes za kulturo se določa z zakoni ter z nacionalnim in lokalnimi programi za kulturo. Predmetni lokalni program za kulturo Občine Jesenice torej opredeljuje javni interes za kulturo, in sicer z namenom zagotavljanja pogojev za kulturno ustvarjalnost, dostopnost kulturnih dobrin, kulturno raznolikost in kulturno identiteto. Javni interes se udejanja predvsem na podlagi²³:

- letnih izvedbenih načrtov nosilcev javnega interesa,
- javnih razpisov in javnih pozivov za financiranje kulturnih programov in kulturnih projektov,
- aktov o ustanovitvi javnih zavodov, njihovih strateških načrtov in letnih programov dela,
- javnih razpisov za oddajo javne kulturne infrastrukture,
- upravnih odločb.

Lokalna skupnost uresničuje javni interes za kulturo v skladu z zakonodajo zlasti z zagotavljanjem kulturnih dobrin kot javnih dobrin, z načrtovanjem, gradnjo in vzdrževanjem javne kulturne infrastrukture²⁴. Lokalna skupnost v javnem interesu zagotavlja pogoje za ustvarjanje, posredovanje in varovanje kulturnih dobrin, ki se na trgu ne zagotavljajo v zadostnem obsegu ali kakovosti, ali zaradi dostopnosti najširšemu krogu uporabnikov. Javne kulturne dobrine zagotavlja v obliki oziroma na način javne službe in s podporo posamičnim kulturnim projektom ter javnim kulturnim programom²⁵.

Lokalna skupnost zagotavlja najmanj tiste javne kulturne dobrine, kjer tako določa posebni zakon (knjižničarstvo, varstvo kulturne dediščine, arhivska dejavnost ipd.), podpira ljubiteljske kulturne dejavnosti, vključno s tistimi, ki so namenjene kulturni integraciji manjšinskih skupnosti in priseljencev ter pokriva tudi druge kulturne potrebe prebivalcev, ki jih ugotovi s svojim programom za kulturo²⁶.

Pred več kot pol stoletja je lokalna skupnost (takratna Občina Jesenice) javni interes za kulturo začela zagotavljati z ustanavljanjem in sofinanciranjem različnih javnih zavodov s področja kulture, katerih delovanje presega občinske meje (nekdanje in sedanje), zagotavljala sredstva za varstvo in ohranjanje kulturne dediščine, vzpostavljala in skrbela za javno infrastrukturo na področju kulture, izvajalcem kulturnih programov in projektov (ter tudi lastnikom kulturnih spomenikov lokalnega pomena) pa nudila podporo na podlagi sofinanciranja preko javnih razpisov in pozivov, kar se zagotavlja in izvršuje tudi danes, in sicer na podlagi vsakokratnega sprejetega občinskega proračuna.

²³ ZUJIK, 9. člen

²⁴ ZUJIK, 24. člen, 1. odstavek

²⁵ ZUJIK, 25. člen

²⁶ ZUJIK, 66. člen

5.1 Ljubiteljska kulturna dejavnost

V javni interes na področju ljubiteljskih kulturne dejavnosti spadajo: vse dejavnosti ljubiteljskih kulturnih društev, skupin in ostalih organizacij, ki delujejo na področjih kulture, zagotavljanje infrastrukturnih in tehničnih pogojev za izvajanje kulturne dejavnosti, izobraževanje, informatizacija, raziskovanje in podporni projekti.

Poleg izvedbe programov in projektov ljubiteljskih kulturnih društev, ki kontinuirano izvajajo svoje dejavnosti (umetniško ustvarjalnost, negovanje tradicije ter oplemenitenje lokalne skupnosti kot celote in so pomemben povezovalni element ljudi in interesov v lokalnem okolju), Občina Jesenice zaradi javnega interesa zagotavlja pogoje za delovanje tudi:

- Javnemu skladu za kulturne dejavnosti, Območni izpostavi Jesenice (JSKD, OI Jesenice)

V skladu z Zakonom o javnem skladu Republike Slovenije za kulturne dejavnosti (ZJSKD) lahko sklad določene naloge s področja ljubiteljskih kulturnih dejavnosti opravlja za samoupravne lokalne skupnosti tako, da sklene z lokalno skupnost posebno pogodbo. Iz proračuna samoupravne lokalne skupnosti se JSKD OI Jesenice zagotavljajo sredstva za sofinanciranje programov in projektov na območju izpostave, brezplačne prostore za delo, sredstva za kritje materialnih stroškov prostora, dodatno opremo in vzdrževanje te opreme²⁷.

- Javnemu kulturnemu programu pihalnega orkestra

Občina sofinancira javni kulturni program pihalnega orkestra, ki ga izvaja kulturni izvajalec, katerega ustanovitelj ni država ali lokalna skupnost, je pa njegovo delovanje v javnem interesu Občine Jesenice. Sredstva se dodelijo izbranemu izvajalcu, ki ima podeljen status nevladne organizacije v javnem interesu, in sicer na podlagi javnega poziva, tako da je ta program izveden strokovno, uspešno in je javno dostopen ter zasleduje cilje kulturne politike lokalne skupnosti.

- Razstaviščem: Razstavni salon Dolik, razstavišče Viktorja Gregorčiča na Slovenskem Javorniku in razstavišče v Kosovi graščini (slednje je v upravljanju Gornjesavskega muzeja Jesenice) ter avla Prireditvenega centra (kompleks knjižnice in gledališča na naslovu Trg Toneta Čufarja 4, Jesenice). Zaradi posebnega pomena občina zagotavlja prostorske pogoje za delovanje razstavnih prostorov.

- Kulturnemu domu (dvorani) Julke in Albina Pibernik na Slovenskem Javorniku

Zaradi posebnega pomena te dvorane (zadostna velikost in večnamenskost za različne prireditve ljubiteljskih kulturnih društev) občina zagotavlja prostorske pogoje za izvedbo različnih programov.

Za nastope in tekmovanja pevskih zborov je ta dvorana akustično najbolj primerna, je dovolj velika ter ima dovolj priložnostnih garderob. Potrebno pa je izpostaviti, da je dvorana s spremljajočimi prostori potrebna celovite obnove (tudi v energetskega smislu). Izvedba tekmovanj pevskih zborov bi bila možna tudi na posamičnih šolah (po krožnem principu, vsako leto ena šola organizatorica).

²⁷ Zakon o javnem skladu Republike Slovenije za kulturne dejavnosti (Ur. list RS, št. 29/10), 15. člen, 3. odstavek

- Zvezi kulturnih društev Jesenice

Zveza kulturnih društev Jesenice (ZKDJ) kot krovna zveza kulturnih društev, ki imajo sedež v občini Jesenice, zagotavlja strokovno, organizacijsko in administrativno pomoč ljubiteljskim kulturnim društvom, spremlja in analizira izvajanje ljubiteljske kulturne dejavnosti, skrbi za izobraževalne programe s kulturnega področja, promovira dosežke s področja ljubiteljske kulturne dejavnosti, nudi pomoč občini pri zagotavljanju pogojev za izvedbo kulturnih prireditev, načrtuje in izvaja skupne naloge ljubiteljskih kulturnih društev.

Iz proračuna lokalne skupnosti se prek javnega razpisa za sofinanciranje kulturnih programov in projektov zagotovijo sredstva za program ZKDJ. ZKDJ je nosilec organizacije občinske prireditve ob slovenskem kulturnem prazniku, soorganizira prireditve Kultura za vsak čas (v okviru Tedna ljubiteljske kulture) in soorganizira vsakoletno Kulturno mavrico.

- Deficitarnim ljubiteljskim kulturnim dejavnostim, kot sta zborovstvo in slovenska folklorna dejavnost. Poseben poudarek je potreben na področju vokalne oz. zborovske glasbe, ki je najbolj razširjena oblika ljubiteljske dejavnosti v Sloveniji in izhaja iz dolgoletne tradicije, ter na področju folklorne dejavnosti.

STRATEŠKI CILJI:

- zagotavljati ustrezne finančne in prostorske pogoje za razvoj in uresničevanje programov in projektov oz. potenciala ljubiteljskih kulturnih društev, zveze, sklada ter posameznikov;
- skrbeti za kakovostne in raznolike izobraževalne vsebine na področju kulture;
- krepiti sodelovanje med ljubiteljskimi kulturnimi društvi, zvezo kulturnih društev, območno izpostavo javnega sklada, kulturnimi javnimi zavodi, vzgojno-izobraževalnimi ter tudi ostalimi javnimi zavodi;
- spodbujati umetniško izražanje in vzgojo pri otrocih in mladostnikih (kulturno-umetnostna vzgoja), prihodnjih izvajalcev na področju kulture in prihodnjih odjemalcev kulturnih vsebin;

UKREPI:

Ukrep 1: Zagotavljati primeren obseg sredstev za sofinanciranje programov in projektov ljubiteljskih ustvarjalcev (društva in zveza društev)

Kulturna društva v občini imajo dolgo tradicijo, društvena dejavnost zelo dobro razvita in aktivna ter zastopana na različnih kulturnih področjih. Društva skrbijo za kakovost, ustrezno prezentacijo programov in projektov ter pomembno sooblikujejo ponudbo v lokalni skupnosti in so prepoznana tudi širše. Društva se skoraj na vseh področjih ljubiteljske kulture redno udeležujejo območnih srečanj/revij ter pogosto dosegajo regijsko raven, vidni so tudi rezultati na najvišji kakovostni oz. državni ravni. Društva se povezujejo z različnimi deležniki ter si prizadevajo za vključevanje mladih. Zagotavljanje primerne obsega projektnih, programskih in materialnih sredstev za društva in zvezo društev je zato ključno za skrb in nadaljnji razvoj ljubiteljske kulture v lokalni skupnosti (vključno s krepitvijo deficitarnih dejavnosti in oblikovanjem novih sekcij), s čimer se uresničuje raznovrstnost ter dostopnost do ponudbe kulturnih prireditev oz. dogodkov.

Kazalnik: obseg zagotovljenih sredstev v vsakoletnem občinskem proračunu (višina sredstev za izvedbo javnega razpisa), število sofinanciranih programov in projektov

Ukrep 2: Zagotavljati primeren obseg sredstev za program in projekte JSKD RS, OI Jesenice

Poslanstvo sklada, ki je bil ustanovljen z zakonom leta 1996 kot Sklad RS za ljubiteljske kulturne dejavnosti, od leta 2000 pa se imenuje Javni sklad RS za kulturne dejavnosti, je spodbujanje kulturne ustvarjalnosti, zagotavljanje strokovne in organizacijske podpore ljubiteljskim kulturnim dejavnostim, omogočati dostopnost kulturnih vsebin v celotnem slovenskem kulturnem prostoru, vključevanje vseh dejavnikov na

področju kulture v kulturno mrežo, ustvarjati pogoje za medkulturni dialog in vključevanje v mednarodno sodelovanje v evropskem in svetovnem prostoru. Območna izpostava Jesenice zagotavlja strokovno in organizacijsko podporo na področju ljubiteljske kulture, skrbi za skladen in kakovosten razvoj ljubiteljske kulture, za izvedbo prireditev in dogodkov ter skrbi za izobraževanje z različnih področij. Za nadaljnjo pripravo in izvedbo programov in projektov območne izpostave, ki je pomemben deležnik na področju ljubiteljske kulture v lokalni skupnosti, je potrebno zagotavljati primeren obseg programskih in materialnih sredstev.

Kazalnik: redno letno sofinanciranje dejavnosti Javnega sklada Republike Slovenije za kulturne dejavnosti, Območne izpostave Jesenice ter število izvedenih programov, projektov in aktivnosti

Ukrep 3: Zagotavljati primeren obseg sredstev za javni kulturni program pihalnega orkestra

Delovanje Pihalnega orkestra Jesenice–Kranjska Gora je močno zaznamovano z železarsko tradicijo. Nastanek godbe je povezan s Zoisovimi kovači v Bohinju in sega v leto 1874. Orkester jeseniških Železarjev se je leta 1997 preimenoval v Pihalni orkester Jesenice–Kranjska Gora, saj deluje v obeh občinah. S ponosom in odgovornostjo orkester ohranja zgodovinsko izročilo naših predhodnikov godbenikov in so kulturni ambasadorji svojih občin, tako doma kot v tujini. Pihalnemu orkestru Jesenice–Kranjska Gora je pristojno ministrstvo leta 2012 podelilo status javnega interesa na področju kulture, leta 2019 pa je bil orkester pripoznan kot gradnik nesnovne dediščine in vpisan v Register nesnovne kulturne dediščine, ki ga vodi Ministrstvo za kulturo, in sicer kot ohranjevalec godbene kulture s tradicionalnimi budnicami in drugimi nastopi, ki prehajajo iz roda v rod že stoletje in pol. Zagotavljanje primerne obsega sredstev za javni kulturni program pihalnega orkestra je torej bistvenega pomena za skrb in nadaljnji razvoj dejavnosti ter pri ohranjanju nesnovne kulturne dediščine.

Kazalnik: obseg zagotovljenih sredstev v vsakoletnem občinskem proračunu (višina sredstev za izvedbo javnega poziva), število izvedenih programov oz. dogodkov

Ukrep 4: Zagotavljati izobraževanja s strokovnimi mentorji za različne ciljne skupine oz. programe

Izobraževanje mentorjev in ustvarjalcev na področju ljubiteljskih kulturnih dejavnosti in s tem kakovostnega delovanja (izvajanja programov in projektov) ter nadaljnega razvoja dejavnosti predstavlja pomembno nalogo v lokalnem okolju. Izvajalcem programov in projektov je potrebno omogočiti dostopnost do čim širšega spektra izobraževalnih programov ter tudi strokovnih srečanj. Poseben poudarek bo potreben na delovanju oz. sodelovanju z mladimi.

Kazalnik: število izvedenih izobraževalnih programov s strani JSKD OI Jesenice

Ukrep 5: Krepiti redno sodelovanje med društvi, zvezo društev in javnim skladom in šolami ter ostalimi izvajalci javnih služb

Krepitev sodelovanja ter nadaljnje vključevanje različnih deležnikov v skupne projekte (koprodukcijski projekti društev, zveze društev in sklada ter zavodov) ima pomembno vlogo pri nadaljnjem razvoju kulturne dejavnosti v lokalnem okolju. Izvajalcem programov in projektov je potrebno zagotoviti podporo pri sodelovanju oz. pri pripravi in izvedbi skupnih aktivnosti, projektih in dogodkih ter nato javni predstavitvi ustvarjalcev. V okviru ukrepa se spodbuja tudi mentorstvo pri krožkih ter področju kulturno-umetnostne vzgoje v najširšem smislu. Pri tem so ključne tudi aktivnosti vzgojno-izobraževalnih zavodov v lokalni skupnosti za vzgojo podmladka za ljubiteljsko kulturno dejavnost ter tudi vključenost kadra vzgojno-izobraževalnih zavodov v programe in projekte JSKD OI Jesenice (koriščenje spodbud ter izobraževanje s tega področja).

Kazalnik: število izvedenih skupnih programov oz. projektov

Ukrep 6: Krepiti participacijo mladih v kulturi ter kulturno-umetnostna vzgoja

Ljubiteljska kulturna društva so (poleg vzgojno-izobraževalnih zavodov) edine organizirane skupine, kjer se lahko otroci in mladi pridružijo kulturni produkciji. Ljubiteljska kultura hkrati tudi vzgaja nove generacije ustvarjalcev in občinstva.

Kulturno-umetnostna vzgoja še nadalje predstavlja poseben pomen v lokalnem okolju in vključuje sprejemanje kulture (mladi kot bralci, gledalci, udeleženci, obiskovalci kulturnih dogodkov), raziskovanje (mladi kot raziskovalci ustvarjalnosti in kulturne dediščine) in ustvarjalnost (mladi kot ustvarjalci in aktivni udeleženci kulturnih dejavnosti na vseh področjih kulture). Kulturno-umetnostno vzgojo je potrebno načrtno vključevati v dejavnosti vrtca in šol.

Z namenom aktivacije, motivacije in participacije mladih v kulturi se predvidijo nadaljnje spodbude za ta namen, in sicer preko občinskih javnih razpisov: javnega razpisa na področju ljubiteljske kulture (dodatno točkovanje za delo z mladimi – otroške in mladinske sekcije), javnega razpisa za spodbujanje aktivne participacije mladih, javnega razpisa za preventivne in mladinske projekte ter tudi preko javnega razpisa za denarne pomoči za t. i. druge oblike izobraževanja in usposabljanja. Z namenom krepitve participacije mladih v kulturi se po potrebi dopolnijo tudi merila za dodelitev sredstev preko javnih razpisov.

Kazalnik: obseg zagotovljenih sredstev v vsakoletnem občinskem proračunu (višina sredstev za izvedbo javnih razpisov), število izvedenih projektov oz. število prejemnikov pomoči

5.2 Javne službe na področju knjižnične in gledališke dejavnosti ter s področja muzejske dejavnosti in premične dediščine

V podpoglavju so predstavljeni skupni strateški cilji na področju knjižnične in gledališke dejavnosti ter s področja muzejske dejavnosti in premične dediščine ter v nadaljevanju po posameznih področjih tudi ukrepi za doseganje le-teh.

STRATEŠKI CILJI:

- zagotavljati pogoje za ustvarjanje in delovanje javnih zavodov in ostalih ustvarjalcev na področju kulture;
- zagotavljati dostopnost kulturne ponudbe občanom in ostalim obiskovalcem (različne ciljne skupine);
- zagotavljati čim večji obseg ponudbe (programov, dogodkov ...) ter izkoriščenost kapacitet z dogodki, vsebinami in sodelovanjem različnih izvajalcev;
- dvigati zanimanje za vsebine s področja knjižnične dejavnosti, branja, bralne pismenosti, gledališke dejavnosti ter področja muzejske dejavnosti in premične dediščine pri različnih ciljnih skupinah;
- zagotavljati dostopnost in izvajanje različnih programov in vsebin tudi v prilagojenih oblikah (e-vsebine ...).

5.2.1 Knjižnična dejavnost, branje, bralna pismenost

Knjižnična dejavnost kot javna služba v skladu z Zakonom o knjižničarstvu zajema:

- zbiranje, obdelovanje, hranjenje in posredovanje knjižničnega gradiva,
- zagotavljanje dostopa do knjižničnega gradiva in elektronskih publikacij,
- izdelovanje knjižničnih katalogov, podatkovnih zbirk in drugih informacijskih virov,
- posredovanje bibliografskih in drugih informacijskih proizvodov in storitev,
- sodelovanje v medknjižnični izposoji in posredovanju informacij,

- pridobivanje in izobraževanje uporabnikov,
- informacijsko opismenjevanje,
- varovanje knjižničnega gradiva, ki je kulturni spomenik,
- drugo bibliotekarsko, dokumentacijsko in informacijsko delo.

Dejavnost zajema tudi izmenjavo podatkov v nacionalnem vzajemnem bibliografskem sistemu²⁸. Javni zavod Občinska knjižnica Jesenice, ki ima značaj splošne knjižnice in je tudi upravljavec nepremičnin (poslovnih prostorov, v katerih izvaja dejavnosti) in premičnin, izvaja dejavnost javne službe v občini, v okviru katere izvaja tudi naslednje²⁹:

- sodeluje v vseživljenjskem izobraževanju,
- zbira, obdeluje, varuje in posreduje domoznansko gradivo,
- zagotavlja dostopnost in uporabo gradiv javnih oblasti, ki so splošno dostopna na elektronskih medijih,
- organizira posebne oblike dejavnosti za otroke, mladino in odrasle, ki so namenjene spodbujanju bralne kulture,
- organizira posebne oblike dejavnosti za otroke, mladino in odrasle s posebnimi potrebami,
- organizira kulturne prireditve, ki so povezane z njeno dejavnostjo.

UKREPI:

Ukrep 1: Zagotavljati knjižnično dejavnost kot javno službo (kadri, prostori, oprema) ter zagotavljati nove storitve, posebne programe in projekte za različne ciljne skupine

Občina Jesenice v skladu s področno zakonodajo zagotavlja pogoje za opravljanje knjižnične dejavnosti, ki je določena kot javna služba, katere izvajanje je v javnem interesu oz. je opredeljena kot javna kulturna dobrina. Občinska knjižnica Jesenice s strokovno usposobljenimi knjižničnimi delavci, s kakovostno zbirko knjižničnega gradiva in neomejenim dostopom do znanja, informacij in kulture prebivalcem Gornjesavske doline ponuja enake možnosti za izobraževanje, vseživljenjski osebnostni in poklicni razvoj, spodbuja ustvarjalnost, kot kulturno in informacijsko središče kraja pa omogoča socialne stike, kulturno bogatenje in medsebojno izmenjavo mnenj in izkušenj (za vse skupine prebivalstva ter tudi preko vrste novih storitev: multimedijški projekti, e-storitve ...). V ta namen se v vsakokratnem občinskem proračunu zagotovijo ustrezna proračunska sredstva.

Kazalnik: redno letno sofinanciranje dejavnosti Občinske knjižnice Jesenice ter izpolnitev letnega programa javnega zavoda

Ukrep 2: Zagotavljati ustrezen (večji) obseg sredstev za knjižnično gradivo ter promocija oz. spodbujanje branja in pismenosti za vse generacije

Kakovostna, vsebinsko aktualna zbirka mnogovrstnega knjižničnega gradiva je ključna za razvoj knjižnične dejavnosti. Potrebno je zagotavljati vsakoletni prirast gradiva v obsegu, kot ga določajo pogoji za izvajanje knjižnične dejavnosti in strokovna priporočila, upoštevajoč tudi poznavanje lokalnega okolja. Knjižnično zbirko je potrebno dopolnjevati z aktualno založniško produkcijo, vključevati sodobne medije in tehnologije, omogočati dostop do e-virov od doma ter izvajati načrtno digitalizacijo domoznanskega gradiva z objavo na ustreznih spletnih portalih.

²⁸ Zakon o knjižničarstvu (Ur. list RS, št. 87/01 s sprem.), 2. člen

²⁹ Zakon o knjižničarstvu (Ur. list RS, št. 87/01 s sprem.), 16. člen

Z namenom promocije oz. spodbujanja branja in pismenosti se zagotavlja izvajanje različnih aktivnosti oz. različni javni dogodki, povezani s knjigo in branjem, kjer knjižnica sodeluje tudi z drugimi ustanovami, zavodi in društvi v lokalni skupnosti: Nacionalni mesec skupnega branja, svetovni dan knjige in avtorskih pravic, javna branja, literarni večeri/zajtrki, Živa knjižnica, Knjižnica na bazenu, sodelovanje na Tednu vseživljenjskega učenja oz. Paradi učenja, festivali oz. sejmi knjig... V ta namen se v vsakokratnem občinskem proračunu zagotovijo ustrezna proračunska sredstva.

Kazalnik: višina sredstev v vsakoletnem občinskem proračunu za knjižnično gradivo, število dogodkov oz. prireditev, ohranitev certifikata Branju prijazna občina

Ukrep 3: Podpirati založništvo, izdajanje publikacij in njihova predstavitev javnosti ter podpirati literarno dejavnosti

V okviru ukrepa se predvideva podpora založništvu ter izdajanju publikacij (vključno s spodbujanje razvoja elektronskih oblik gradiv), predstavitvi le-teh javnosti (tudi na način, kot poteka že vrsto let projekt »Kviz o zgodovini mesta Jesenice«, kjer Gornjesavski muzej Jesenice pripravi tematsko brošuro, učenke in učenci ter dijakinje in dijaki vsako leto tudi tekmujejo v znanju iz zgodovine oz. različnih področij, ki se nanašajo na območje občine Jesenice) ter tudi sicer podpirati literarno dejavnost v lokalni skupnosti (umestiti dejavnost tudi v merila za vrednotenje kulturnih programov ljubiteljskih kulturnih društev in kulturnih projektov). V ta namen se v vsakokratnem občinskem proračunu zagotovijo ustrezna proračunska sredstva za sofinanciranje aktivnosti s tega področja (kot npr. podpora izdaji Jeseniškega zbornika ter izdaji brošur v okviru študijskega krožka »Kako so včasih živeli« ...).

Kazalnik: število izdanih publikacij, število dogodkov

Ukrep 4: Podpirati medinstitucionalno sodelovanje ter promocija aktivnosti in programov ter zbirk

V okviru ukrepa se predvideva nadaljnja podpora medinstitucionalnemu sodelovanju Občinske knjižnice Jesenice z ostalimi organizacijami, zavodi in društvi (npr. mladinska živa knjižnica, Študijski krožek »Kako so včasih živeli« ...) ter tudi projektom in programom v sodelovanju z drugimi knjižnicami (npr. skupni projekt gorenjskih splošnih knjižnic Pravljica rokodelnica, Poletavci ...).

Kazalnik: število skupnih projektov

Ukrep 5: Zagotavljati ustrezne prostorske pogoje za izvajanje dejavnosti osrednje knjižnice

Občinska knjižnica Jesenice sodi med osrednje knjižnice, ki izvajajo knjižnično dejavnost za prebivalce gravitacijskega območja in poleg svoje osnovne dejavnosti izvaja še vrsto dodatnih dejavnosti s področja podpiranja razvoja bralne kulture (redne dejavnosti za otroke, odrasle ...), podpiranje razvoja vseživljenjskega učenja, dejavnosti za ranljive skupine prebivalstva, domoznanstvo ...

Obstoječa površina osrednje oz. matične knjižnice (na naslovu Trg Toneta Čufarja 4) znaša 635,50 m², po standardih in normativih bi površina morala znašati (zaokroženo) 2.600 m². Zaradi prostorske stiske je knjižnična zbirka na oddelku za odrasle nepregledna, gibanje je ovirano, onemogočen je tudi prost dostop do gradiva, saj je ena tretjina knjižničnega gradiva, za katerega ni dovolj polic, v kletnem arhivu, kamor uporabniki ne morejo dostopati, prav tako je knjižnica le deloma dostopna za gibalno ovirane osebe. Prostorska stiska hromi razvoj knjižnice oz. knjižnične dejavnosti, zato je potrebno zagotoviti ustrezne prostorske pogoje za osrednjo oz. matično knjižnico.

Kazalnik: izdelana dokumentacija (projektna in investicijska) ter zagotovljene urejene oz. nove površine v m².

5.2.2 Muzejska dejavnost ter varovanje in predstavljanje premične kulturne dediščine

Javni zavod Gornjesavski muzej Jesenice v občini izvaja dejavnost javne službe, katerega poslanstvo je skrb za prepoznavanje, ohranjanje in predstavljanje premične kulturne, žive in naravne dediščine ter planinske in železarske dediščine širšega slovenskega prostora. Gornjesavskemu muzeju Jesenice je bil s sklepom Vlade Republike Slovenije od leta 2010 podeljen status pooblaščenega muzeja za opravljanje državne javne službe muzejev, za kar mu Ministrstvo za kulturo zagotavlja sredstva sofinanciranja javnega zavoda.

V okviru javne službe opravlja Gornjesavski muzej Jesenice naslednje naloge:³⁰

- varuje premično in živo kulturno dediščino, ohranja materialne in vsebinske lastnosti predmetov, skupin predmetov oziroma objektov ali območij, ki so opredeljeni kot kulturna dediščina, skrbi za njihovo celovitost in neokrnjenost,
- zagotavlja javno dostopnost kulturne dediščine ter omogoča njeno proučevanje in raziskovanje,
- skrbi za uveljavljanje in razvoj kulturne dediščine,
- evidentira, zbira, hrani, dokumentira, raziskuje, inventarizira, predstavlja in popularizira kulturno dediščino na podlagi zbiralne politike in poslanstva javnega zavoda,
- varuje, konzervira, restavrira in hrani zbirke ter jih dopolnjuje v skladu s poslanstvom javnega zavoda,
- aktivno sodeluje na področju znanstvenega in kulturnega sodelovanja z drugimi muzeji ter raziskovalnimi ustanovami,
- razvija vlogo osrednjega muzeja za področje železarstva in planinstva, da bo prevzel ustrezne naloge v sodelovanju z muzejskimi partnerji in uporabniki,
- posreduje podatke o premični kulturni dediščini s področja zgodovine tehnike in železarstva, zgodovine planinstva in naravne, etnološke ter zgodovinske dediščine v register dediščine in skrbi za dostopnost podatkov javnosti,
- predstavlja mestno in krajevno kulturno zgodovino celotne gornjesavske regije ter skrbi za njuno zbiranje in raziskovanje,
- pripravlja in izvaja pedagoško-andragoške programe in sodeluje z vzgojno izobraževalnimi organizacijami,
- na podlagi zbiralne politike dokumentira in digitalizira premično in nematerialno dediščino,
- omogoča dostopnost do podatkov in programov telesno oviranim osebam,
- poleg stalne razstave vsaj enkrat letno pripravi študijske razstave iz svojih zbirk, pri razstavah sodeluje z domačimi in tujimi muzeji ter drugimi ustanovami,
- povezuje se s slovenskimi ustanovami v zamejstvu in po svetu, skrbi za načrtno varovanje in hranjenje kulturne dediščine v skladu s poslanstvom in zbiralno politiko muzeja,
- povezuje se z drugimi muzeji na področju restavratorsko-konservatorske dejavnosti,
- vodi interno strokovno knjižnico za področje svoje dejavnosti,
- izvaja arhivsko dejavnost nad gradivom, ki ga hrani, ter zagotavlja javno službo uporabnikom arhivskega gradiva in fotografskega gradiva,
- izvaja galerijsko in razstavno dejavnost,
- izdaja tiskano gradivo, video, zvočne in računalniške zapise, ki izhajajo iz poslanstva muzeja, ter druge oblike promocijskega materiala s področja dejavnosti javnega zavoda,

³⁰ Odlok o ustanovitvi javnega zavoda Gornjesavski muzej Jesenice (Ur. list RS, št. 29/11 – UPB1, 26/14, 51/14, 50/16 in 32/18), 5. člen

- upravlja z nepremičninami (javni zavod je upravljavec določenih enot nepremične kulturne dediščine, vključno z območjem Stare Save, kulturnim spomenikom državnega pomena) ter
- določene druge naloge (vključno z evidentiranjem premične kulturne dediščine po standardih UNESCO).

UKREPI:

Ukrep 1: Zagotavljati javno službo muzejev in galerij, s področja premične dediščine in arhivsko dokumentarnega gradiva (kadri, prostorski pogoji in oprema) ter zagotavljati dostopnost, nove storitve, posebne programe in projekte za različne ciljne skupine

V okviru ukrepa se zagotavlja izvajanje javne službe Gornjesavskega muzeja Jesenice – javne službe na področju ohranjanja in predstavljanja kulturne dediščine s področja zgodovine železarstva in rudarstva s tehniško dediščino in s tem povezanih dejavnosti, mestne in krajevne kulturne zgodovine celotne gornjesavske regije, zgodovine slovenskega planinstva in s tem povezanih dejavnosti, etnologije nosilcev omenjenih dejavnosti in prebivalcev gornjesavske regije, geologije in paleontologije gornjesavske regije ter za ostale lokalno pomembne vsebine (programe in projekte), ki se uresničuje v okviru delovanja Gornjesavskega muzeja Jesenice, katerega soustanoviteljica je (skupaj z Občino Kranjska Gora) Občina Jesenice in je vpisan v razvid muzejev pri pristojnem ministrstvu ter ima podeljeno pooblastilo za opravljanje državne javne službe muzejev. Aktivnosti so usmerjene k oblikovanju sodobnega muzeja, ki celovito skrbi za hranjeno dediščino v najširšem smislu (skrb za nepremično, premično in nesnovno dediščino) ter njeno dostopnost ter prezentacijo. V ta namen se v vsakokratnem občinskem proračunu zagotovijo ustrezna proračunska sredstva.

Kazalnik: redno letno sofinanciranje dejavnosti Gornjesavskega muzeja Jesenice, izpolnitev letnega programa javnega zavoda ter ohranitev pooblastila za opravljanje državne javne službe muzejev

Ukrep 2: Podpirati medinstitucionalno sodelovanje ter promocijo aktivnosti in programov ter zbirk

V okviru ukrepa se podpira medinstitucionalno sodelovanje oz. povezovanje in mreženje Gornjesavskega muzeja Jesenice (interdisciplinarno delovanje zavoda), in sicer prek oblikovanja t. i. participativnega muzeja, ki svoje programe sooblikuje skupaj z uporabniki (kreativno stičišče), sodelovanja z različnimi zavodi, organizacijami, društvi, z drugimi muzeji, organizacijo in izvedbo privlačnih pedagoško-andragoških programov, prek aktivnosti v okviru Združenja zgodovinskih mest Slovenije (npr. Na kavo k železarjevi ženi, Z vlakom po kulturo v zgodovinska mesta Slovenije), aktivnosti v okviru projekta Z Valvazorjem po gorenjskih muzejih ter prek ostalih akcij: Mednarodni muzejski dan, Poletna muzejska noč, Dnevi evropske kulturne dediščine, Teden vseživljenjskega učenja ter Parada učenja ... V ta namen se v vsakokratnem občinskem proračunu zagotovijo ustrezna proračunska sredstva.

Kazalnik: število prireditev oz. dogodkov

Ukrep 3: Zagotavljati ustrezne depojske prostore

Gornjesavskemu muzeju Jesenice kronično primanjkujejo depojski prostori, zato je s strani občin soustanoviteljic potrebno proučiti možnosti za vzpostavitev stalnega centralnega skupnega muzejskega depoja v izmeri 500 d 1.000 m², ki bi predvidoma vključeval tudi restavratorsko-konservatorsko delavnico. Kazalnik: zagotovljena lokacija za depo (zagotovljene površine v m²)

Ukrep 4: Zagotavljati ustrezne pogoje za Stalno železarsko zbirko oz. prezentacijo dediščine nacionalnega pomena (in situ)

Gornjesavski muzej Jesenice za Ministrstvo za kulturo opravlja javno službo s področja nepremične kulturne dediščine, in sicer s štirih strokovnih področij: zgodovine železarstva, zgodovine planinstva,

etnologije in umetnostne zgodovine. Eden izmed pogojev za ohranjanje tega statusa je tudi prezentiranje oz. omogočanje dostopa javnosti do zbirk državnega pomena. Zbirka s področja zgodovine železarstva, ki je imela mesto v Bucelleni–Ruardovi graščini, ki je trenutno v procesu obnove, ni dostopna javnosti, zato je za ohranitev statusa za opravljanje javne službe s področja železarstva (pristojno ministrstvo zaradi pomena zbirke financira tudi strošek dela kustosa za železarstvo) potrebno zagotoviti prostor za postavitev razstave na Stari Savi, ki je razglašena tudi za javno kulturno infrastrukturo. Zaradi zahtevnosti obnove Bucelleni–Ruardove graščine (naknadno izkazano kritično statično stanje celotnega objekta ter tudi okuženosti z lesno gobo, kar je bilo v celoti sanirano v obdobju 2020–2023) se predvidi izvajanje investicije po zaključenih sklopih, za kar je predhodno potrebno zagotoviti (prilagoditi) projektno dokumentacijo (medtem ko gradbeno dovoljenje, ki je bilo spremenjeno konec leta 2021, ostaja v veljavi). Kazalnik: obnovljene površine v m², vzpostavljena železarska zbirka v Bucelleni–Ruardovi graščini

Ukrep 5: Obnova cerkve Marijinega vnebovzetja na Stari Savi

V okviru ukrepa se predvideva celovita obnova cerkve na Stari Savi z namenom ohranjanja in prezentacije kulturne dediščine oz. kulturnega spomenika državnega pomena (muzejski kompleks Stara Sava je razglašen tudi za javno kulturno infrastrukturo). Celotna projekta dokumentacija je že izdelana (za izvedbo gradbeno-obrtniško-instalacijskih in konservatorsko-restavratorskih del ter za notranjo opremo), pridobljeno je gradbeno dovoljenje, v skladu s katerim je bila leta 2008 obnovljena streha, v letu 2009 pa restavriranje vrat in oken.

S projektno dokumentacijo in gradbenim dovoljenjem je predvideno, da se cerkev, ki je bila posvečena 26. 11. 1606, rekonstruira, restavrira ter opremi s sodobnimi tehnološkimi sistemi, ki bodo omogočali uporabo cerkve za različne namene (zagotavljanje funkcije cerkvene in posvetne stavbe: verski obredi in poroke ter kulturne dejavnosti, kot so koncerti – tudi v sodelovanju z Glasbeno šolo Jesenice, ki je v neposredni bližini, galerijske razstave in podobno).

V času obnove Bucelleni–Ruardove graščine so v cerkvi začasno deponirani eksponati ter določena oprema iz graščine, zato je potrebno najprej zaključiti obnovo graščine ter nato pridobiti sredstva sofinanciranja obnove cerkve.

Kazalnik: obnovljene površine v m²

5.2.3 Gledališka in kinematografska dejavnost

Kulturne dejavnosti so v skladu z Zakonom o uresničevanju javnega interesa za kulturo tudi vse oblike ustvarjanja, posredovanja in varovanja kulturnih dobrin na področju besednih, uprizoritvenih, glasbenih, vizualnih, filmskih, avdiovizualnih, intermedijskih in drugih umetnosti na področju kinematografije³¹.

V okviru javnega interesa občine javni zavod Gledališče Toneta Čufarja Jesenice, ki je tudi upravljavec nepremičnin (poslovnih prostorov, v katerih izvaja dejavnosti) in premičnin, izvaja dejavnost javne službe za področje gledališke, glasbene in kinematografske dejavnosti, pri čemer sledi dolgoročnim ciljem:

- razvoja raznolikega, pestrega in kakovostnega programa,
- ustvarjalnosti in kreativnosti,
- ohranjanja in nadgrajevanja dolgoletne igralske tradicije,

³¹ ZUJIK, 4. člen

- vzgoje igralskega podmladka in vključevanja vseh generacij v gledališko dejavnost,
- izvajanja projektov, ki presegajo lokalni značaj,
- izmenjavanja kulturnih dobrin (dostopna kultura), približevanja kulturnih dobrin Slovincem v zamejstvu in zdomcem ter omogočanja gostovanj zamejcev v Sloveniji,
- permanentnega oz. dopolnilnega izobraževanja ustvarjalcev in kulturnih delavcev;
- sodelovanja pri gledališki in filmski vzgoji z osnovnimi in srednjimi šolami v okviru kulturno-umetnostne vzgoje (KUV).

UKREPI:

Ukrep 1: Zagotavljati javne službe gledališke dejavnosti, kinematografske dejavnosti (kadri, prostorski pogoji in oprema) ter zagotavljanje dostopnosti

V okviru ukrepa se zagotavlja izvajanje javne službe Gledališča Toneta Čufarja Jesenice – javne službe na področju izvajanja gledališke in kinematografske dejavnosti. Javni zavod kot t. i. polprofesionalna gledališka ustanova skrbi za ohranjanje in razvoj dejavnosti, in sicer se zagotavlja priložnost gledališkega ustvarjanja in poustvarjanja vsem generacijam. Zagotavlja se ohranjanje dolgoletne tradicije gledališkega ustvarjanja ter dostopnost za uporabnike in ustvarjalce, zagotavlja se kvalitetna in pestra ponudba gledaliških in glasbenih dogodkov za različne skupine uporabnikov ter festivalov (Čufarjevi dnevi – festival ljubiteljskih gledališč iz Slovenije in zamejstva, Čufarjev maraton ...), vključno z gostovanji ter udeležbo na različnih festivalih. Zagotavlja se tudi skrb za ohranjanje kinematografske dejavnosti in s tem ohranitev ponudbe kina v mestu (aktualna filmska ponudba, družinski in animirani filmi, ponudba šolskih filmskih predstav). V ta namen se v vsakokratnem občinskem proračunu zagotovijo ustrezna proračunska sredstva. Kazalnik: redno letno sofinanciranje dejavnosti Gledališča Toneta Čufarja Jesenice ter izpolnitev letnega programa javnega zavoda

Ukrep 2: Nadgraditi programe, spodbujati domača avtorska dela in krstne uprizoritve ter lastno produkcijo v smeri koprodukcij in sodelovanj

V okviru ukrepa se zagotavlja pogoje za ustvarjanje predstav v lastni produkciji ter tudi podpora koprodukciji. Predvidi se nadaljnja podpora avtorskim domačim projektom ter krstnim izvedbam na domačem odru ter udeležba na gostovanjih v Sloveniji in v zamejstvu, in sicer v sodelovanju z igralsko skupino ter ostalimi izvajalci oz. deležniki, za kar se v vsakokratnem občinskem proračunu zagotovijo ustrezna proračunska sredstva.

Kazalnik: število premier, število koprodukcij

Ukrep 3: Zagotavljati nove storitve ter programe oz. načine produkcije (video povezave, sodelovanje z uprizoritvenimi mediji, povezovanje z ljubiteljskimi gledališči ...), medinstitucionalno sodelovanje, promocija aktivnosti in programov ter permanentna vzgoja podmladka

V okviru ukrepa se z namenom nadaljnjega razvoja dejavnosti in promocije ter tudi t. i. vzgoje bodočega gledališkega občinstva, zagotavlja spodbujanje kreativnosti in inovativnosti, in sicer prek izvedbe gledališke šole za različne starostne kategorije otrok in mladostnikov, izvedbe gledaliških delavnic, izvedbe t. i. kulturnih dni za izobraževalne ustanove (ogled zaodrja in aktivno sodelovanje obiskovalcev) ter dodatnega izobraževanja mentorjev. Zagotavlja se tudi nove storitve in programe, npr. igrifikacija zgodovinskih likov (Stara rudna pot, zgodovinski liki na Murovi, igrifikacija Ruardove dobe). V ta namen se predvideva tudi sodelovanje z različnimi lokalnimi zavodi, društvi, z drugimi gledališči ter organizacijami (vključno s sodelovanjem pri aktivnostih in programih v okviru Združenja zgodovinskih mest Slovenije, kot npr. abonma Zgodovinskih mest Slovenije).

Kazalnik: število prireditev oz. dogodkov, število vključenih mladih

Ukrep 4: Energetska sanacija objekta (gledališča in kino dvorana) ter posodobitev opreme in tehnike

Poleg energetske sanacije gledališča (ki je razglašeno za javno kulturno infrastrukturo) in kino dvorane je potrebna tudi ureditev odrskih površin, odrske tehnike, notranje opreme oz. pohištva (stoli v kinu – predlog za »odstranljive« stole ter s tem možnost večnamenske uporabe, upoštevajoč klančino v dvorani ter možnosti izravnave z opremo – celovita posodobitev kino dvorane). Nujna je tudi sanacija vseh obstoječih sanitarij.

Dolgoročno (vezano na preselitev knjižnice) je potrebna zagotovitev lastne kulisarne ter vhodnega fojerja z garderobo.

Kazalnik: obnovljene površine v m² ter dodatno zagotovljene površine v m²

5.3 Kulturna dediščina

Kulturna dediščina predstavlja dobrine, podedovane iz preteklosti, ki jih opredeljujemo kot odsev in izraz vrednot, identitet, etnične pripadnosti, verskih prepričanj, znanj in tradicij. Vključuje vidike okolja, ki izhajajo iz medsebojnega vplivanja med ljudmi in prostorom skozi čas, ter se deli na materialno, premično in nepremično ter nesnovno dediščino.

Zakon o varstvu kulturne dediščine³² določa načine varstva kulturne dediščine ter pristojnosti v zvezi s tem, da se omogoči celostno ohranjanje dediščine.

Občina Jesenice uresničuje javno korist varstva dediščine tako, da organizira in podpira spodaj navedene dejavnosti in ravnanja, kot jih določa 2. člen ZVKD-1:

- identificiranje dediščine, njenih vrednot in vrednosti, njeno dokumentiranje, preučevanje in interpretiranje,
- ohranitev dediščine in preprečevanje škodljivih vplivov nanjo,
- omogočanje dostopa do dediščine ali do informacij o njej vsakomur, še posebej mladim, starejšim in invalidom,
- predstavljanje dediščine javnosti in razvijanje zavesti o njenih vrednotah,
- vključevanje vedenja o dediščini v vzgojo, izobraževanje in usposabljanje,
- celostno ohranjanje dediščine,
- spodbujanje kulturne raznolikosti s spoštovanjem različnosti dediščine in njenih interpretacij ter
- sodelovanje javnosti v zadevah varstva.

Pri uresničevanju javne koristi varstva dediščine Občina Jesenice sodeluje z lastnicami in lastniki dediščine, poslovnimi subjekti, nevladnimi organizacijami in civilno družbo.

Osrednjo zbirko podatkov o dediščini v Sloveniji predstavlja Register kulturne dediščine, ki ga vodi ministrstvo, pristojno za kulturo, zaradi informacijske podpore izvajanju varstva dediščine, namenjen pa je tudi predstavljanju in raziskovanju dediščine ter vzgoji, izobraževanju in razvijanju zavesti javnosti o dediščini. Register sestavljajo:

- register nepremične kulturne dediščine (ki ga ministrstvo razvija od leta 1991),
- register nesnovne kulturne dediščine (ki ga ministrstvo vodi od leta 2009) in

³² Zakon o varstvu kulturne dediščine (Ur. list RS, št. 16/08, 123/08, 8/11 – ORZVKD39, 90/12, 111/13, 32/16, 21/18 – ZNOrg in 78/23 – ZUNPEOVE, v nadaljevanju: ZVKD-1)

– register premične kulturne dediščine (ki še ni vzpostavljen).³³

Podatki o kulturni dediščini (tudi z območja občine Jesenice) so dostopni v skupnem pregledovalniku podatkov o kulturni dediščini – Informacijskem sistemu kulturne dediščine Ministrstva za kulturo, ki je dostopen na povezavi: <https://geohub.gov.si/ghapp/iskd/>.

❖ **Nepremična dediščina**

Med materialno dediščino (nepremična in premična dediščina) uvrščamo predvsem arheološka najdišča in predmete, naselbinska območja, zlasti stara mestna in vaška jedra, oblikovano naravo in kulturno krajino. Dediščina so stavbe ali drugi predmeti, ki so v zvezi s pomembnimi osebami in dogodki naše politične, gospodarske in kulturne zgodovine, arhivsko in knjižnično gradivo, predmeti ali skupine predmetov zgodovinskega, arheološkega, umetnostnega, sociološkega ali antropološkega pomena, ki izpričuje zgodovinska dogajanja na Slovenskem.

Za premično in nepremično kulturno dediščino skrbijo muzeji, arhivi in Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije (v nadaljevanju: Zavod). Za namen varovanja in ohranjanja nepremične kulturne dediščine Zavod opravlja naslednje naloge: prepoznava dediščino od nedediščine, posreduje podatke v register dediščine, dokumentira, raziskuje, vrednoti dediščino, itd.

Poleg zgoraj naštetih pa skrb za nepremično in premično kulturno dediščino predstavlja tudi pomembno nalogo vsake lokalne skupnosti ter lastnikov dediščine. V konkretnih primerih je tako pri opravljanju posameznih nalog, povezanih z varovanimi nepremičninami, potrebno tesno sodelovanje lokalne skupnosti s pristojnim Zavodom (npr. priprava strokovnih podlag za razglašanje kulturnih spomenikov, priprava konservatorskih načrtov, nadzor nad posegi, rabo in prometom z dediščino, restavratorski posegi).

V skladu z določbo 11. člena ZVKD-1 se lahko nepremična dediščina, ki predstavlja izrazit dosežek ustvarjalnosti ali dragoceno prispeva h kulturni raznolikosti in je pomemben del prostora ali dediščine Republike Slovenije ali njenih regij ali pa predstavlja vir za razumevanje zgodovinskih procesov, pojavov ter njihove povezanosti s sedanjo kulturo in prostorom, razglasi za spomenik.

Predlog za razglasitev spomenika pripravi Zavod, in sicer po lastni presoji ali na pobudo koga drugega. Spomenik državnega pomena se razglasi z odlokom vlade, spomenik lokalnega pomena pa z odlokom predstavniškega organa pokrajine ali občine.

Namen razglasitve posamezne nepremične dediščine je omogočiti celostno ohranjanje dediščine. Na območju občine Jesenice imamo tako spomenike lokalnega pomena kot tudi spomenik državnega pomena.

Trenutno veljavna odloka o razglasitvi kulturnih in zgodovinskih spomenikov v občini Jesenice iz leta 1985 in 1987 obsegata območje treh občin (Jesenice, Žirovnica, Kranjska gora), pri čemer je potrebno izpostaviti, da je Občina Žirovnica leta 2006 izdala samostojen Odlok o razglasitvi kulturnih spomenikov za območje občine. Glede na navedeno ter glede na trenutno stanje na terenu bi bilo za območje občine Jesenice potrebno valorizirati enote dediščine skladno z novimi kriteriji za vrednotenje dediščine po

³³ <https://www.gov.si teme/register-kulturne-dediscine/>

Priročniku za vrednotenje kulturne dediščine za določitev varstvenih območij dediščine³⁴ ter pristopiti k pripravi novega odloka o razglasitvi spomenikov lokalnega pomena.

– Spomenik državnega pomena

Vlada Republike Slovenije je z Odlokom o razglasitvi Fužinarskega naselja Stara Sava na Jesenicah za kulturni spomenik državnega pomena celotno območje Fužinarskega naselja Stara Sava, skupaj s stavbami in napravami, ki so neločljivi del tega ambienta (Delavska kasarna, Cerkev Marije Pomočnice, Bucelleni–Ruardova graščina, Kolpern, Pudlovka in Plavž) razglasila za kulturni spomenik državnega pomena³⁵.

Fužinarsko naselje Stara Sava ima kot celota izjemen kulturni in družbeni pomen za Republiko Slovenijo in posebno kulturno vrednost kot izrazit dosežek človekove ustvarjalnosti. Je pomemben del prostora ter dediščine Republike Slovenije. Fužinarsko naselje je kulturni spomenik z urbanističnimi, tehničnimi, arhitekturnimi, etnološkimi, umetnostnozgodovinskimi in zgodovinskimi vrednotami in je razglašeno z namenom, da se ohrani avtentičnost izvirno oblikovanega prostora, poveča celostna prepoznavnost spomeniškega območja in spodbudi primerna raba, s poudarkom na simbolnem pomenu celote.

– Spomeniki lokalnega pomena

V registru nepremične kulturne dediščine, ki se vodi v okviru Ministrstva za kulturo, je na območju občine Jesenice vpisanih 191³⁶ enot nepremične kulturne dediščine (102 enot registrirane dediščine, 75 kulturnih spomenikov lokalnega pomena, 7 kulturnih spomenikov državnega pomena in 7 enot z dokumentarnim varstvom).

Kulturni in zgodovinski spomeniki na območju občine Jesenice so bili razglašeni z naslednjimi odloki:

- Odlokom o razglasitvi kulturnih in zgodovinskih spomenikov v občini Jesenice (Uradni vestnik Gorenjske 1/85), ki sta ga sprejeli Skupščina občine Jesenice, na seji zbora združenega dela in zbora krajevnih skupnosti dne 22. 11. 1984, ter Skupščina kulturne skupnosti Jesenice, na seji obeh zborov dne 14. 12. 1984;
- Odlokom o razglasitvi kulturnih in zgodovinskih spomenikov v občini Jesenice (Uradni vestnik Gorenjske 2/87), ki sta ga sprejeli Skupščina občine Jesenice, na seji zbora združenega dela in zbora krajevnih skupnosti dne 6. 11. 1986, ter Skupščina kulturne skupnosti Jesenice, na seji obeh zborov dne 23. 12. 1986;
- Odlokom o spremembah odloka o razglasitvi kulturnih in zgodovinskih spomenikov v občini Jesenice (Ur. list RS, št. 24/91),
- Odlokom o razglasitvi kulturnih spomenikov lokalnega pomena v občini Jesenice (Ur. list RS, št. 58/06), ki ga je sprejel Občinski svet občine Jesenice na svoji 36. redni seji dne 25. 5. 2006;
- Odlok o spremembi in dopolnitvi Odloka o razglasitvi kulturnih in zgodovinskih spomenikov v Občini Jesenice (Ur. list RS, št. 105/21).

³⁴ <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MK/DEDISCINA/ISeD/VOD/Prirocnik-za-vrednotenje-VOD-verzija-1.0.pdf>

³⁵ Odlok o razglasitvi Fužinarskega naselja Stara Sava na Jesenicah za kulturni spomenik državnega pomena (Ur. list RS, št. 14/19)

³⁶ <https://eid.gov.si/#!/rezultati#top>

❖ **Nesnovna kulturna dediščina**

Po Unescovi Konvenciji o varovanju nesnovne kulturne dediščine nesnovna kulturna dediščina »pomeni prakse, predstavitve, izraze, znanja, veščine in z njimi povezana orodja, predmete, izdelke in kulturne prostore, ki jih skupnosti, skupine in včasih tudi posamezniki prepoznavajo kot del svoje kulturne dediščine. Skupnosti in skupine nesnovno kulturno dediščino, preneseno iz roda v rod, nenehno poustvarjajo kot odziv na svoje okolje, naravo in zgodovino. Nesnovna dediščina zagotavlja občutek za identiteto in neprekinjenost s prejšnjimi generacijami, s čimer spodbuja spoštovanje do kulturne raznolikosti in človeške ustvarjalnosti«. Koordinator varstva nesnovne — žive kulturne dediščine je Slovenski etnografski muzej, ki na svoji spletni strani zbira pobude za vpis v Register nesnovne kulturne dediščine³⁷.

Na območju občine Jesenice so v času priprave tega dokumenta registrirane naslednje enote nesnovne dediščine (podatki o posamezni enoti so dostopni na povezavi do Registra nesnovne kulturne dediščine eRNSD <https://geohub.gov.si/ghapp/iskd/?page=RNSD>):

- Godbeništvo (EID 2-00031), število nosilcev enote: 11, eden od nosilcev je tudi Kulturno društvo Pihalni orkester Jesenice – Kranjska Gora, ID nosilca: 195,
- Streljanje z možnarji (EID 2-00068), število nosilcev enote: 3, eden od nosilcev je tudi Kulturno društvo Možnar Koroška Bela, ID nosilca: 193,
- Pritrkavanje (EID 2-00063), število nosilcev enote: 3, eden od nosilcev je tudi Neformalna skupina pritrkovalcev s Koroške Bele, Marko Zupančič, ID nosilca: 194,
- Vleka ploha (EID 2-00082), število nosilcev enote: 4, eden od nosilcev je tudi Fantovski klub Koroška Bela, Anže Vilman, ID nosilca: 236,
- Miklavževo (EID 2-00092), število nosilcev enote: 4, eden od nosilcev je tudi Farno kulturno društvo Koroška Bela, ID nosilca: 274,
- Oglarstvo (EID 2-00015), število nosilcev enote: 3, eden od nosilcev je tudi Kulturno društvo Možnar Koroška Bela, ID nosilca: 287.

Potrebno pa je izpostaviti, da so na ravni Republike Slovenije prav tako registrirane določene enote nesnovne dediščine, ki so pomembne tudi za območje občine Jesenice, kot na primer:

- Raba hišnih imen, EID 2-00086,
- Velikonočne igre s pirhi, EID 2-00012,
- Petje partizanskih pesmi, EID 2-00118,
- Čebelarstvo, EID 2-00066,
- Lovska kultura, EID 2-00046,
- Babištvo, EID 2-00099,
- Prostovoljno gasilstvo, EID 2-00123.

Prizadevanja ter skrb različnih organizacij, skupin ali posameznikov pri ohranjanju in varovanju nesnovne kulturne dediščine ter priprava in izvedba projektov, ki se nanašajo na nesnovno kulturno dediščino (prezentacijo, promocijo ...), tudi v nadaljevanju predstavlja zelo pomembno nalogo vsake lokalne skupnosti.

³⁷ <http://www.nesovnadediscina.si/>

STRATEŠKI CILJI:

- zagotavljati pogoje za obnovo in vzdrževanje razglašeni kulturalni spomeniki v lasti lokalne skupnosti in zasebni lasti ter tudi objektov, vpisanih v register kulturne dediščine (status dediščine);
- zagotavljati dostopnost kulturne dediščine;
- dvigati zanimanje, promocija ter vključevanje kulturne dediščine v različne vsebine s strani izvajalcev javnih služb in ostalih deležnikov.

UKREPI:

Ukrep 1: Zagotavljati pogoje za obnovo kulturnih spomenikov lokalnega pomena ter nepremične dediščine, vpisane v register kulturne dediščine (objekti s statusom dediščine) v lasti Občine Jesenice

V okviru ukrepa se predvideva izvedba t. i. spomeniškovarstvenih akcij, za kar je potrebno zagotavljati primeren obseg sredstev v vsakokratnem občinskem proračunu. V naslednjem programskem obdobju se tako predvidi: nadaljevanje posegov v Spominskem parku, celovita ureditev Kolarjevega oz. Tramšakovega parka ter ostali posegi, ki se izkažejo kot nujni (na podlagi ugotovitev oz. v skladu z usmeritvami ZVKDS OE Kranj).

Kazalnik: obseg zagotovljenih sredstev v vsakokratnem občinskem proračunu (redno letno financiranje), število obnovljenih enot dediščine

Ukrep 2: Zagotavljati sofinanciranje obnov razglašeni kulturalni spomenikov lokalnega pomena ter nepremične dediščine, vpisane v register kulturne dediščine (objekti s statusom dediščine) v zasebni lasti ter sofinanciranje kulturnih projektov, namenjenih varovanju in oživljanju na področju nesnovne kulturne dediščine

Z namenom varstva kulturne dediščine se v vsakokratnem proračunu predvidi zagotavljanje primerne obsega sredstev sofinanciranja za izvedbo javnega razpisa za prenovo objektov s statusom dediščine v zasebni lasti. V ta namen se pristopi k pripravi novega občinskega predpisa ter meril za področje sofinanciranja vlaganj v nepremično kulturno dediščino po katerem bodo do sofinanciranja upravičeni razglašeni nepremični kulturni spomeniki ter tudi objekti s statusom dediščine (tudi naselbinske dediščine, npr. vaško jedro Murova, kjer bi se spodbujalo npr. obnovo fasad, streh in stavbnega pohištva historičnih objektov). Predpis bi vključeval tudi področje sofinanciranja projektov, namenjenih varovanju in oživljanju na področju nesnovne kulturne dediščine.

Posledično se uskladi oz. popravi tudi veljavni občinski Pravilnik o dodeljevanju sredstev občinskega proračuna za programe in projekte s področja kulturne dejavnosti (Ur. list RS, št. 84/12) ter merila za vrednotenje programov in projektov, ki se bo po novem nanašal samo na področje ljubiteljske kulturne dejavnosti – programe in projekte (omenjeni pravilnik sedaj poleg ljubiteljske kulture vključuje tudi vlaganja v razglašene nepremične kulturne spomenika lokalnega pomena v zasebni lasti, kar bi z novim predpisom uredili ločeno ter tudi izvajali ločene postopke dodeljevanja sredstev).

Kazalnik: nov občinski predpis o sofinanciranju obnove nepremične kulturne dediščine ter sofinanciranju kulturnih projektov, namenjenih varovanju in oživljanju na področju nesnovne kulturne dediščine, obseg zagotovljenih sredstev v vsakoletnem občinskem proračunu za izvedbo javnega razpisa, število sofinanciranih in izvedenih obnov enot dediščine v zasebni lasti ter število kulturnih projektov varovanja in oživljanja nesnovne kulturne dediščine

Ukrep 3: Valorizirati vrednotenje razglašenih kulturnih spomenikov lokalnega pomena

V okviru ukrepa se predvidi izvedba ustreznih podlag in gradiv za pripravo novega Odloka o razglasitvi kulturnih spomenikov lokalnega pomena v občini Jesenice, ki bo pripravljen v sodelovanju s pristojno enoto Zavoda za varstvo kulturne dediščine iz Kranja ter ostalimi deležniki (aktivnosti bodo razdeljene v posamezne faze, ki bodo potekale celotno programsko obdobje). Gradivo bo posredovano v obravnavo in sprejem Občinskemu svetu občine Jesenice.

Kazalnik: izdelane strokovne podlage in sprejet nov Odlok o razglasitvi kulturnih spomenikov lokalnega pomena ter izvedba označitve preostalih kulturnih spomenikov lokalnega pomena

Ukrep 4: Popularizirati in promovirati kulturno dediščino

V okviru ukrepa se predvidi ustrezna popularizacija dediščine, ki se izvaja na več načinov: prek spletnih strani oz. spletnih orodij, s tiskanimi publikacijami, s potujočimi razstavami in posamičnimi dejavnostmi ob uspešno zaključenih obnovitvenih posegih ali drugih spomeniško-varstvenih projektih.

Spodbuja se tudi vključevanje kulturne dediščine (vključno z raziskavami) v programe in projekte različnih izvajalcev (poleg muzeja tudi npr. kulturna dediščina v šoli) ter ustrezna promocija, obveščanje in osveščanje (tudi v obliki npr. vzpostavitve spletne rubrike z nasveti za lastnike dediščine oz. obnovo kulturne dediščine na spletni strani Občine).

Kazalnik: število dogodkov in aktivnosti ter projektov (s strani muzeja ter ostalih deležnikov)

Poleg zgoraj navedenih ukrepov, ki se nanašajo na kulturne spomenike oz. dediščino, so v predhodno navedenih programskih področjih navedeni še naslednji ukrepi:

- 5.2.2 Muzejska dejavnost ter varovanje in predstavljanje premične kulturne dediščine:
Ukrep 4: Zagotavljati ustrezne pogoje za Stalno železarsko zbirko oz. prezentacijo dediščine nacionalnega pomena (in situ);
Ukrep 5: Obnova cerkve Marijinega vnebovzetja na Stari Savi;
- 5.2.3 Gledališka in kinematografska dejavnost:
Ukrep 4: Energetska sanacija objekta (gledališče in kino dvorana) ter posodobitev opreme in tehnike.

5.4 Javna kulturna infrastruktura ter umeščanje umetnosti v javni prostor

Namen razglasitve neke nepremičnine za javno infrastrukturo na področju kulture je predvsem zavarovati in ohraniti namembnost kulturnih prostorov ter ohraniti prostore, v katerih se izvaja kulturna dejavnost. Pristojni organ lokalne skupnosti na podlagi 70. člena Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo³⁸ s sklepom ugotovi, katere nepremičnine in oprema, ki so v javni lasti in so namenjene kulturi, sestavljajo javno kulturno infrastrukturo.

Na področju razglasitve javne kulturne infrastrukture v Občini Jesenice so bili doslej sprejeti naslednji sklepi:

- Sklep o določitvi nepremičnin in opreme, ki sestavljajo javno infrastrukturo na področju kulture v Občini Jesenice (Uradni list RS, št. 62/1996 z dne 8. 11. 1996): Kosova graščina,³⁹

³⁸ Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Ur. list RS, št. 77/07 – uradno prečiščeno besedilo, 56/08, 4/10, 20/11, 111/13, 68/16, 61/17, 21/18 – ZNORG, 3/22 – ZDeb in 105/22 – ZZNŠPP; v nadaljevanju: ZUJIK, <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO3370>)

³⁹ <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/1996-01-3532/sklep-o-dolocitvi-nepremicnin-in-opreme-ki-sestavljajo-javno-infrastrukturo-na-podrocju-kulture-v-obcini-jesenice>

- Sklep o določitvi nepremičnin in opreme, ki sestavljajo javno infrastrukturo na področju kulture v Občini Jesenice (Uradni list RS, št. 62/1996 z dne 8. 11. 1996): Gledališče Tone Čufar in Kulturni dom Julke in Albina Pibernik,⁴⁰
- Sklep o razglasitvi nepremičnin kot javna infrastruktura na področju kulture (Uradni list RS, št. 27/1999 z dne 16. 4. 1999): Muzejski kompleks Stara Sava.⁴¹

Ministrstvo za kulturo vodi javno evidenco nepremičnin, ki sestavljajo javno kulturno infrastrukturo. Pristojni organ lokalne skupnosti mora predložiti sklep Ministrstvu za kulturo v roku 15 dni po njegovem sprejemu. Istočasno mora predlagati zaznambo v zemljiški knjigi. Na tej podlagi so se v letu 2024 pričele aktivnosti za pripravo novega predloga sklepa o razglasitvi dvorane v Kulturnem domu na Hrušici za javno kulturno infrastrukturo. Postopek je v času priprave predmetnega področnega strateškega dokumenta v fazi vzpostavitve etažne lastnine pri navedeni stavbi, ker se zaznamba javne kulturne infrastrukture ne more vpisati pri celotni nepremičnini, vendar samo na delu stavbe, ki dejansko ustreza javnim prostorom, namenjenim za izvajanje kulturnih dejavnosti⁴².

Pomembno področje pa predstavlja tudi umeščanje umetnosti v javni prostor, ki je odgovorna naloga lokalne skupnosti, saj postane spomenik, ki se postavlja za potrebe spominskih slovesnosti ali zaradi estetske oziroma umetniške vrednosti, z umestitvijo v javni prostor javna kulturna dobrina.

STRATEŠKI CILJI:

- zagotavljati pogoje za obnovo in vzdrževanje ter popularizacija javne kulturne infrastrukture v lasti lokalne skupnosti;
- zagotavljati dostopnost do javne kulturne infrastrukture;
- zagotavljati odgovorno umeščanje umetnosti v javni prostor.

UKREPI:

Ukrep 1: Energetska sanacija Kulturnega doma Julke in Albina Pibernik na Slovenskem Javorniku

Ukrep predvideva izvedbo energetske sanacije Kulturnega doma Julke in Albina Pibernik na Slovenskem Javorniku, ki je razglašen za javno kulturno infrastrukturo v lasti lokalne skupnosti. V ta namen je potrebno zagotoviti ustrezno projektno dokumentacijo ter nato samo izvedbo ukrepov, vključno z obnovo dvorane, spremljajočih prostorov ter posodobitvijo notranje opreme (zagotoviti primeren obseg sredstev v občinskem proračunu ter predvideti kandidature za sredstva sofinanciranja s strani pristojnega ministrstva).

Kazalnik: obnovljene površine v m²

Ukrep 2: Zagotavljati primeren obseg sredstev za vzdrževanje javne kulturne infrastrukture v lasti lokalne skupnosti ter popularizacija javne kulturne infrastrukture v lasti lokalne skupnosti

Za izvajanje kulturnih dejavnosti je ključna ustrezna javna infrastruktura, to so objekti in oprema, ki

⁴⁰ <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/1996-01-3533/sklep-o-dolocitvi-nepremicnin-in-opreme-ki-sestavljajo-javno-infrastrukturo-na-podrocju-kulture-v-obcini-jesenice>

⁴¹ <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/1999-01-1311/sklep-o-razglasitvi-nepremicnin-kot-javna-infrastruktura-na-podrocju-kulture>

⁴² Opomba: v kolikor bodo aktivnosti do sprejema predmetnega strateškega dokumenta zaključene, se ustrezno prilagodi oz. dopolni vsebina tega odstavka

omogočajo kvalitetno izvajanje dejavnosti. V ta namen je potrebno zagotavljati primeren obseg sredstev za vzdrževanje javne kulturne infrastrukture v lasti lokalne skupnosti, vključno s posodabljanjem opreme, kar predstavlja pogoj za nadaljnji razvoj kulturne dejavnosti ter za njeno popularizacijo (izvedba različnih programov in projektov različnih izvajalcev ter ustrezna promocija).

Kazalnik: obnovljene površine v m², število dogodkov in aktivnosti ter projektov v objektih, ki so razglašeni za javno kulturno infrastrukturo v lasti lokalne skupnosti

Ukrep 3: Zagotoviti podlage oz. predpisati postopke v zvezi s postavitvijo javnih skulptur oz. spomenikov

Javni spomeniki, ki se postavljajo za potrebe obeležitve spomina na dogodke, osebnosti ... oziroma zaradi estetske oziroma umetniške vrednosti (kot prispevek k lepšemu videzu njegove okolice), stojijo v javnem prostoru za dolgo časovno obdobje, s tem sooblikujejo javni prostor. Navedeno predstavlja pomemben poseg v prostor, ki se nanaša na celotno lokalno skupnost, zato bi bilo potrebno oblikovati in sprejeti pravila oz. strokovne kriterije postavitve ter umeščanja novih spomenikov in obeležij.

Kazalnik: izdelan in sprejet lokalni predpis

Poleg zgoraj navedenega ukrepa, ki se nanaša na energetska sanacijo Kulturnega doma Julke in Albina Pibernika, se na področje javne kulturne infrastrukture nanašajo tudi ukrepi predhodno navedenih programskih področij, in sicer:

- 5.2.2 Muzejska dejavnost ter varovanje in predstavljanje premične kulturne dediščine:
 - Ukrep 4: Zagotavljati ustrezne pogoje za Stalno železarsko zbirko oz. prezentacijo dediščine nacionalnega pomena (in situ);
 - Ukrep 5: Obnova cerkve Marijinega vnebovzetja na Stari Savi;
- 5.2.3 Gledališka in kinematografska dejavnost:
 - Ukrep 4: Energetska sanacija objekta (gledališče in kino dvorana) ter posodobitev opreme in tehnike.

Področje kulturne dejavnosti oz. vsebin pa se tesno povezuje tudi s področjem turizma. Tako tudi Strategija razvoja turizma v občini Jesenice 2020–2030, ki v svoji viziji med drugim opredeljuje, da se bo občina Jesenice razvila v sodobno mesto, ki neguje svojo naravno in kulturno dediščino, zgodovino in tradicijo ter ponuja svojim prebivalcem, obiskovalcem in turistom kakovostno preživljanje prostega časa, v okviru produktivnih področij Kulturno-zgodovinska doživetja in Prireditvena doživetja vključuje aktivnosti s področja kulture.

Kultura mesta dopolnjuje in bogati ter je ključna v ponudbi vseh turističnih produktov; vključujemo in povezujemo jo s kulinariko, oddihom v naravi in poslovnimi srečanji. Sodelovanja kulturne ponudbe in vsebin raznolike kulture v turistični ponudbi prinaša večjo dodano vrednost mestu ter vključevanje lokalne avtentičnosti in kulturnega karakterja destinacije oziroma lokalne skupnosti in lokalnih ponudnikov.

Kulturo je potrebno vpeti v turistični produkt tako, da so vanj vključena prenovljena zgodovinska jedra in urejeni javni ambient, lokalna ponudba z lokalnimi izdelki, mali mestni butični hoteli, kakovostna gostinska ponudba, druženje z zgodovinsko vrednostjo, prenovljeni objekti kulturne dediščine z visokokakovostnimi in sodobno prezentiranimi vsebinami in pa seveda živahen prireditveni utrip – številne prireditve, festivali in ulično dogajanje, ob tem pa vsako mesto nudi tudi edinstvena doživetja (npr. prireditve v sklopu Jeseniškega poletja).

6. URESNIČEVANJE IN SPREMLJANJE IZVAJANJA LOKALNEGA PROGRAMA ZA KULTURO OBČINE JESENICE

V skladu z določili Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo lokalna skupnost sprejme svoj lokalni program za kulturo za obdobje štirih let, pri čemer lahko program vsebuje tudi dolgoročne usmeritve, ki presegajo to obdobje. Lokalni program za kulturo občine Jesenice 2025–2028 sprejme Občinski svet občine Jesenice, za njegovo izvajanje pa je odgovorna Občina Jesenice ter javni zavodi oz. organizacije, ki izvajajo javno službo na področju kulture v občini Jesenice in ostali deležniki, nosilci dejavnosti in aktivnosti, ki jih sofinancira lokalna skupnost.

Občinski svet občine Jesenice v skladu z zakonodajo obravnava in sprejema tudi letni izvedbeni načrt, ki je usklajen s proračunom občine Jesenice za posamezno leto, s katerim se, v okviru zmožnosti, tudi zagotovijo finančna sredstva za izvajanje ukrepov oziroma različnih aktivnosti v okviru posameznega ukrepa.

Izvajanje opredeljenih ukrepov spremljajo nosilci posameznih ukrepov, pristojni sveti zavodov, pristojni organi v društvih, ki spremljajo izvajanje oz. realizacijo programov in projektov ter Občina Jesenice in bo razvidno iz letnih zaključnih računov občine ter iz letnih poročil javnih zavodov in ostalih organizacij, ki izvajajo javno službo na področju kulture oz. zagotavljajo javni interes.

Pregled za celotno programsko obdobje se pripravi ob obravnavi oz. sprejetju lokalnega programa za kulturo občine Jesenice za novo programsko obdobje. Pregled za preteklo programsko obdobje (realizacija Lokalnega programa za kulturo občine Jesenice 2021–2024) je v Prilogi.

7. ZAKLJUČEK

Lokalni program za kulturo občine Jesenice 2025–2028 je strateški dokument razvojnega načrtovanja kulturne politike, ki se sprejema za obdobje štirih let in opredeljuje predvsem kulturne prioritete in cilje ter ukrepe za doseg te ciljev na območju občine Jesenice.

Tako kot navaja evropska agenda za kulturo, bogata evropska kulturna dediščina ter dinamični kulturni in ustvarjalni sektorji krepijo evropsko identiteto in ustvarjajo občutek pripadnosti. Kultura spodbuja aktivno državljanstvo, skupne vrednote, vključenost in medkulturni dialog v Evropi in po vsem svetu. Kultura je popolno sredstvo komunikacije, ki presega jezikovne ovire, krepi vlogo ljudi in olajša socialno kohezijo. Kulturno udejstvovanje združuje ljudi in nenazadnje tudi izboljšuje zdravje in dobro počutje.

Tudi v prihajajočem programskem obdobju je za oblikovalce kulturnega življenja v lokalni skupnosti pomembno predvsem to, da programi in aktivnosti sledijo postavljenim strateškim usmeritvam. Z zagotavljanjem pogojev za izvedbo programskih nalog oziroma predlaganih ukrepov in aktivnosti bo Občina Jesenice skupaj s partnerji ter različnimi deležniki – nosilci kulturnega življenja, omogočala in spodbujala nadaljnji razvoj kulture na območju občine Jesenice, ki nenazadnje služi tudi za povečevanje ugleda družbe.

Kultura je temeljni in bistveni steber človeške identitete, ki omogoča spremembe v naših pogledih, odnosih, perspektivah in vrednotah, ter obogati naše vsakdanje življenje. Kultura nas združuje in krepi, saj spodbuja kreativnost, izražanje in skupno razumevanje skozi različne oblike umetnosti in kulturnih dejavnosti. Občina Jesenice si v prihodnjem štiriletnem obdobju prizadeva ustvariti okolje, kjer bo vsak posameznik lahko razvijal svoje kulturne potenciale in s tem prispeval k skupnemu dobru in blaginji skupnosti. Kulturno udejstvovanje ni le vir osebnega zadovoljstva in ustvarjalnosti, temveč tudi ključ do močne in vključujoče skupnosti. Vlaganje v kulturo pomeni vlaganje v prihodnost – prihodnost, kjer cenimo raznolikost, medsebojno spoštovanje in solidarnost. Občina Jesenice bo skupaj s partnerji in različnimi deležniki omogočala izvedbo kulturnih programov in aktivnosti, kar bo spodbujalo trajnostni razvoj in izboljšalo ugled naše skupnosti.

Zahvaljujemo se vsem, ki prispevajo k bogatemu kulturnemu življenju, ki ozaveščajo lokalno prebivalstvo ter tudi ostale obiskovalce o bogati kulturni dediščini in lokalni identiteti, in jih vabimo, da še naprej sodelujejo pri oblikovanju kulturno bogate in povezane skupnosti. Z vašo pomočjo bomo lahko dosegli zastavljene cilje in skozi kulturo gradili boljšo prihodnost za vse.

Številka: 610-4/2024

MAG. PETER BOHINEC
ŽUPAN OBČINE JESENICE

VIRI IN LITERATURA

- 1) Resolucija o nacionalnem programu za kulturo 2024–2031 (Ur. list RS, št. 61/24)
- 2) Evropski okvir ukrepanja na področju kulturne dediščine, <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/5a9c3144-80f1-11e9-9f05-01aa75ed71a1/language-sl/format-PDF>
- 3) Evropski parlament, Kultura, <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/sl/sheet/137/kultura>
- 4) Evropska komisija, Nova evropska agenda za kulturo, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52018DC0267>
- 5) European Commission, Culture and Creativity, <https://culture.ec.europa.eu/sl/cultural-heritage/>
- 6) RS, Državni svet, Kultura včeraj, danes, jutri, Zbornik referatov in razprav, št. 1/2013
- 7) Strateški načrt javnega zavoda Gornjesavski muzej Jesenice za obdobje 2021–2025
- 8) Strateški načrt Občinske knjižnice Jesenice za obdobje 2022–2026
- 9) Gledališče Toneta Čufarja Jesenice, Strateški načrt 2022–2026
- 10) Ministrstvo za kulturo, <https://www.gov.si teme/kulturno-umetnostna-vzgoja/>
- 11) Javni sklad RS za kulturne dejavnosti, <https://www.jskd.si/> in https://www.jskd.si/organizacija/uvod_organizacija.htm
- 12) Pihalni orkester Jesenice-Kranjska Gora, <https://www.pojkg.si/>
- 13) Umetnost v javnih prostorih, <https://avtomatik-delovisce.si/umetnost-v-javnih-prostorih/>
- 14) Kulturi podarjena, nobena ura ni izgubljena, Ljubiteljska kultura od Rateč do Rodin, Zveza kulturnih društev Jesenice, 2022
- 15) Zaključni računi Občine Jesenice za leto 2021, 2022, 2023 ter proračun za leto 2024 (Ur. list RS, št. 128/23)

8. PRILOGA: Pregled uresničevanja Lokalnega programa za kulturo občine Jesenice 2021–2024

1. Razvoj javne službe na področju knjižnične in gledališčne dejavnosti ter s področja muzejske dejavnosti in premične kulturne dediščine

Aktivnost/Projekt	Opis	Nosilci	Rok Izvedbe	Kazalci	Ocenjena vrednost	Realizacija zastavljenih ciljev
ZAGOTAVLJANJE JAVNE SLUŽBE NA PODROČJU KULTURE TER NADGRADNJA PROGRAMOV GLEDE NA NOVE TRENDE	Namen projekta je spodbuditi nosilce kulturnega življenja (javne zavode Gornjesavski muzej Jesenice, Gledališče Toneta Čufarja Jesenice, Občinska knjižnica Jesenice ter kulturna društva in ostale organizacije), da izvajajo javno službo na področju kulture oz. programe v javnem interesu ter da nadgradijo svoje programe v še bolj atraktivne programe, ki bodo namenjeni širšim ciljnim skupinam. Prav tako pa je namen projekta spodbujanje vključevanja obstoječih javnih zavodov (tako s področja kulture, kot tudi s področja vzgoje in izobraževanja ter športa in mladinske dejavnosti) in društev k organizaciji in izvedbi prireditvev, dogodkov, programov na Stari Savi ter nadgradnja programov na različnih lokacijah na Stari Savi (npr. na Pudlovki). Pri tem se namenja poseben poudarek prireditvam na prostem. Projekti/aktivnosti se navezujejo na Strategijo razvoja turizma v občini Jesenice 2020–2030, ki v svojem akcijskem načrtu opredeljuje t. i. produktno področje Kulturno zgodovinska doživetja, kjer so povezane aktivnosti s Staro Savo, Koroško Belo in del gledališke dejavnosti ter produktno področje Prireditvena doživetja.	Oddelek za družbene dejavnosti in splošne zadeve Občine Jesenice, Oddelek za gospodarstvo, Gornjesavski muzej Jesenice, Gledališče Toneta Čufarja Jesenice, Občinska knjižnica Jesenice, Glasbena šola Jesenice, vzgojno-izobraževalni javni zavodi (vrtec, osnovne šole, ljudska univerza), Zavod za šport Jesenice z Mladinskim centrom Jesenice	2021–2024	- zagotovljena javna služba na področju knjižničarstva, muzejske dejavnosti ter gledališča - število nadgrajenih, novih programov - ohranitev certifikata Branju prijazna občina	1.000.000 € letno	V programskem obdobju so se javne službe na področju kulture v občini Jesenice tekoče izvajale in so se uspešno prilagajale razmeram: - muzejska dejavnost, upravljanje dela nepremične kulturne dediščine ter hranjenje in promocija premične kulturne dediščine ter izvajanje nalog pooblastila za opravljanje državne javne službe muzejev (Sklep Ministrstva za kulturo št. 621-10/2022-3340-7 z dne 5. 9. 2022, pooblastilo sicer pridobljeno po sklepu Vlade RS št. 62100-1/2013/18 z dne 19. 3. 2013), - knjižnična dejavnost, ki je zakonsko predpisana javna služba in jo mora vsaka občina zagotoviti za svoje občane, vključno z upravljanjem premoženja ter - gledališka dejavnost, vključno z glasbeno in kinematografsko dejavnostjo ter upravljanjem premoženja. Višina proračunskih sredstev za izvajanje navedenih javnih služb: - 2021: 1.034.535,53 € - 2022: 1.109.419,66 € - 2023: 1.349.948,68 € - 2024: 1.478.928,75 € Skupaj: 4.972.832,62 € (vir: Zaključni računi Občine Jesenice 2021, 2022 in 2023 ter Rebalans proračuna Občine Jesenice za leto 2024, proračunske postavke 6080, 6090, 6120, 6160, 6170, 6180).

	Kot posebno produktno področje Strategije razvoja turizma v občini Jesenice 2020– 2030 je opredeljena tudi Promocija doživetij, ki vključuje aktivnosti s področja promocije in trženja turistične ponudbe na nivoju lokalne skupnosti (med drugim tudi kulturno-zgodovinskih in prireditvenih doživetij).				Prav tako so se tekoče izvajale tudi ostale javne službe, ki prav tako skrbijo oz. izvajajo programe in projekte s področja kulture (Glasbena šola Jesenice ter ostale vzgojno-izobraževalne in ostale institucije) ter sodelovanje med različnimi deležniki (izvajalci). Tekoče so se izvajale tudi aktivnosti v okviru Združenja zgodovinskih mest Slovenije, v sklopu katerega je bilo npr. oblikovano kostumirano vodenje z delavsko kavo »Na kavo k železarjevi ženi« (https://www.zgodovinska-mesta.si/dozivetja/na-kavo-k-zelezarjevi-zeni/), prireditve oz. festivali »Fest mest« (kulturna doživetja oz. kulturni abonmaji, predstavljeni na povezavi: https://www.zgodovinska-mesta.si/kulturni-abonma-arhiv/#2023, Na podlagi izvedenih aktivnostih ter sodelovanja med različnimi deležniki na področju bralne kulture je bil Občini Jesenice v letu 2021 podaljšan tudi certifikat Branju prijazna občina, in sicer do leta 2024.
--	---	--	--	--	--

2. Varstvo kulturne dediščine ter zagotavljanje infrastrukturnih pogojev

Aktivnost/Projekt	Opis	Nosilci	Rok Izvedbe	Kazalci	Ocenjena vrednost	Realizacija zastavljenih ciljev
OBNOVA BUCELLENi - RUARDOVE GRAŠČINE	Osnovni namen obnove objekta Bucelleni-Ruardove graščine v muzejskem kompleksu Stara Sava na Jesenicah je ohraniti in varovati avtentičnost kulturne dediščine tega okolja, vključno s popotresno sanacijo objekta ter izvedbo dovoljenih posegov s področja energetske sanacije. V Bucelleni-Ruardovi graščini ima sedež (svoje prostore) Gornjesavski muzej Jesenice, ki s svojo zbirko prikaza zgodovine železarstva in rudarstva na Gorenjskem ter paleontološko zbirko privablja precejšnje število obiskovalcev in je s sklepom Vlade RS pridobil tudi pooblastilo za izvajanje državne javne službe muzeja. Objekt je v sklopu nekdanjega fužinarskega naselja Stara Sava razglašen za kulturni spomenik državnega pomena (Sklep Vlade Republike Slovenije št. 00716-1/2019/4, z dne 7. 3. 2019). Obnova objekta se je pričela v letu 2018 (postopek izbire izvajalca obnovitvenih del se je pričel že v letu 2017, kandidatura za sredstva sofinanciranja s strani Kohezijskega sklada pa je bila vložena v letu 2018) in se bo predvidoma zaključila v letu 2021. Vzporedno z obnovo potekajo obsežne raziskave objekta ter zahtevna usklajevanja in prilagajanje obnove usmeritvam pristojnega ZVKDS OE Kranj, zato je prišlo do terminskega zamika zaključka investicije. V letu 2021 bo predvidoma dobavljena tudi ustrezna notranja oprema in vzpostavljene nove vsebine v obnovljenem objektu (Slovenski železarski muzej ter ostale	Oddelek za družbene dejavnosti in splošne zadeve Občine Jesenice, Gornjesavski muzej Jesenice	2021	- obnovljen kulturni spomenik državnega pomena, EŠD 5301, Jesenice – Bucelleni-Ruardova graščina na Stari Savi - rekonstruirane neto površine: 1.895,20 m² - dobavljena notranja oprema in vzpostavljena stalna razstava (Slovenski železarski muzej) ter pogoji za občasne razstave in ostale vsebine za občane ter obiskovalce	1.500.000,00 €	V programskem obdobju se je nadaljevala obnova graščine (obnova se je pričela v letu 2018), in sicer so se na podlagi ugotovljene obsežne okuženosti objekta z lesno gobo v letih 2020 in 2021 (siva hišna goba ali solzivka, ki se ne omejuje le na stavbni les in pohištvo, temveč je prisotna tudi na drugih predmetih, ki vsebujejo celulozo) potekale aktivnosti za sanacijo okuženosti (prisotnost gliv je bila identificirana tudi v vseh vzorcih notranjih ometov, zato je bilo potrebno predvideti njihovo odstranitev, vključno s poslikavami, za kar je bilo predhodno potrebno obsežno in sistematično sondiranje ter evidentiranje poslikav, pri čemer se je vključil tudi Restavratorski center iz Ljubljane). Zaradi potrebne izvedbe novih nadomestnih nosilnih in ostalih konstrukcij (odstranitev vseh okuženih lesenih konstrukcijskih elementov) je bilo konec leta 2021 pridobljeno novo gradbeno dovoljenje, sama investicija pa je bila ločena na dva t. i. NRP projekta (Obnova objekta Ruardova graščina ter Obnova objekta Ruardova graščina - II. faza) ter izvedeni ustrezni postopki javnega naročanja za izbiro izvajalca del. V letih 2022 in 2023 so bili izvedeni obsežni in zahtevni posegi, in sicer posegi v konstrukcijo (izvedba novih AB nosilnih plošč), dodatna statična ojačitve (po odstranitvi vseh notranjih ometov se je izkazalo problematično stanje notranjih sten, ki jih je bilo potrebno injektirati in izvesti dodatno

Aktivnost/Projekt	Opis	Nosilci	Rok Izvedbe	Kazalci	Ocenjena vrednost	Realizacija zastavljenih ciljev
	spremljajoče dejavnosti za občane in obiskovalce).					notranje sidranje), vgradnja oken ter priprava t. i. grobih inštalacij. Za predmetni investicijski projekt, obnovo kulturnega spomenika državnega pomena, je bila vložena tudi kandidatura za sredstva sofinanciranja iz Načrta za okrevanje in odpornost, vendar projekt ni bil potrjen za dodelitev sredstev sofinanciranja, prav tako projekt ni bil potrjen za pridobitev državnih sredstev sofinanciranja v javno kulturno infrastrukturo s strani pristojnega ministrstva. Investicija zaradi izvedbene in finančne zahtevnosti v programskem obdobju ni bila zaključena. V nadaljevanju bi bilo zaradi zahtevnosti obnove in vseh dosedanjih sprememb ter potrebnih prilagoditev smiselno pristopiti k oblikovanju samostojnih (zaokroženih) izvedbenih sklopov investicijskih posegov, na podlagi katerih bo (na podlagi pridobljenega gradbenega dovoljenja) investicija v srednjeročnem obdobju tudi zaključena ter objekt – kulturni spomenik državnega pomena tudi predan v uporabo. Višina proračunskih sredstev za izvedbo investicije: - 2021: 189.513,93 € - 2022: 972.054,66 € - 2023: 976.781,27 € - 2024: 20.000,00 € Skupaj v programskem obdobju: 2.158.349,86 € (vir: Zaključni računi Občine Jesenice 2021, 2022 in 2023 ter Rebalans proračuna Občine Jesenice za leto 2024, proračunska postavka 6072).

Aktivnost/Projekt	Opis	Nosilci	Rok Izvedbe	Kazalci	Ocenjena vrednost	Realizacija zastavljenih ciljev
ZAGOTOVITEV USTREZNIH POGOJEV ZA KNJIŽNICO	Zaradi prostorske stiske, ki jo izkazuje knjižnica, je nujno potrebna zagotovitev ustreznih prostorskih pogojev, saj sedanje razmere za delovanje Občinske knjižnice ne zagotavljajo minimalnih standardov. Predvideno je bilo, da bi s preureditvijo Prireditvenega centra Jesenice zagotovili ustrezne prostorske pogoje za knjižnico (povečanje površin glede na standarde in normative), hkrati pa bi tudi uredili gledališko dvorano, saj bi povečali število sedežev iz sedanjih 274 na nekaj več kot 300, s čimer bi zagotovili uporabo gledališke dvorane tako za gledališke kot tudi kino predstave. Vendar pa zaradi zahtevnosti rekonstrukcije celotnega kompleksa ter zaradi pomanjkanja prostorov (kvadrature, razen v primeru preselitve Radia Triglav), odločitev o prenovi prostorov Prireditvenega centra Jesenice za potrebe Občinske knjižnice Jesenice in Gledališča Toneta Čufarja še ni bila sprejeta. Zato je potrebno proučiti možnosti zagotovitve prostorov v ocenjeni izmeri 2.800 m² za potrebe knjižnice na drugi oz. ustrezni lokaciji.	Občina Jesenice in Občinska knjižnica Jesenice	2021–2024	- zagotovljeni prostori za občinsko knjižnico	6.500.000,00 €	V programskem obdobju so se izvajale naslednje aktivnosti oz. preverjale naslednje možnosti: v sprejetem proračunu za leto 2022 (Odlok o proračunu občine Jesenice za leto 2022, Ur. list RS, št. 199/21) je bil v Načrt razvojnih programov umeščen nov projekt OB041-21-0016 Izgradnja nove knjižnice, v okviru katerega so bila v sprejetem proračunu za leto 2023 (Odlok o proračunu občine Jesenice za leto 2023, Ur. list RS, št. 199/21) zagotovljena sredstva za odkup zemljišča na območju Hrenovice. S 1. rebalansom proračuna (Odlok o rebalansu proračuna Občine Jesenice za leto 2023, Ur. list RS, št. 32/23) so se predvidene aktivnosti terminsko zamaknile, in sicer zaradi dejstva, ker se v skladu s prioritetaми oz. strateškimi usmeritvami na področju kulture investicija v knjižnico izvede po obnovi Bucelleni-Ruardove graščine. Ker se zahtevna investicija v graščino v programskem obdobju še ni zaključila, je Občina Jesenice v letu 2024 v sklopu aktivnosti za zagotovitev ustreznih pogojev za knjižnico pristopila k javnemu pozivu promotorjem k oddaji vlog o zainteresiranosti za izvedbo javno-zasebnega partnerstva, ki je vključeval tudi zagotovitev prostorov za knjižnico (https://www.jesenice.si/za-obcana/javna-narocila-razpisi-objave/javne-objave/item/24667-javno-zasebno-partnerstvo-garazna-hisa). Vlog ni bilo oddanih, zato je Občina Jesenice dne 29. 8. 2024 objavila Ponovni javni poziv promotorjem k oddaji vlog o zainteresiranosti za izvedbo javno-zasebnega partnerstva (https://www.jesenice.si/za-obcana/javna-

Aktivnost/Projekt	Opis	Nosilci	Rok Izvedbe	Kazalci	Ocenjena vrednost	Realizacija zastavljenih ciljev
						narocila-razpisi-objave/javne-objave/item/25045-ponovno-javno-zasebno-partnerstvo-garazna-hisa), ki vključuje tudi program oz. zagotovitev prostorov za knjižnično dejavnost ter ponovno še dne 7. 10. 2024. Stroški v programskem obdobju na področju kulture v zvezi z ukrepom niso nastali.
KULTURNI DOM HRUŠICA	Namen projekta je adaptacija večnamenske dvorane v objektu Hrušica 55.	Oddelek za okolje in prostor Občine Jesenice	2021–2024	Izvedena adaptacija	200.000,00 €	Obnova oz. ureditev večnamenske dvorane na Hrušici je potekala v letih 2022 in 2023 in bila predana v uporabo 27. 3. 2024. Višina proračunskih sredstev za izvedbo investicije: - 2022: 13.029,60 € - 2023: 617.642,14 € (vir: Zaključni računi Občine Jesenice 2022 in 2023).
SPOMINSKI PARK	Namen projekta je ohranjanje zgodovinsko-memorialne kulturne dediščine, ki obsega celotno obnovo Vojaške kapele (spominske kapele z grobnico padlih v prvi svetovni vojni), EŠD 10066. Objekt je sestavni del razglašenega spomenika lokalnega pomena - Spominskega parka na Plavžu (EŠD 5356). Vojaško kapelo je občina sicer večkrat v manjšem delu obnavljala, vendar je zaradi propadanja in v skladu z usmeritvami ZVKDS OI iz Kranja potrebna celotna obnova, za kar je GEA CONSULT, d. o. o., Škofja Loka, izdelala PZI št. B15-038 z dne 18.8.2015. Za obnovo ima Občina Jesenice že pridobljene kulturnovarstvene pogoje in soglasje ZVKDS OE iz Kranja.	Oddelek za družbene dejavnosti in splošne zadeve Občine Jesenice	2021–2024	Izvedena ureditev Spominske kapele, EŠD 10066	30.000 €	V Spominskem parku so bili v programskem obdobju izvedeni naslednji posegi oz. aktivnosti: - glede na stanje kulturnega spomenika je bil leta 2022 izdelan Konservatorsko-restavratorski načrt za Spominski park ter pridobljeno Kulturnovarstveno soglasje ZVKDS OE Kranj (potrditev konservatorskega načrta), št. 35101-1069-2022-5 z dne 28. 2. 2023; - izvedeni so bili nujni vzdrževalni posegi na objektih in v samem območju parka (sanacija vandalizmov); - pričelo se je restavriranje Spominske kapele (v letih 2023 in 2024). Skupna vrednost vseh posegov je znašala 56.444,68 €. V skladu z izdelanim in potrjenim Konservatorsko-restavratorskim načrtom bi

Aktivnost/Projekt	Opis	Nosilci	Rok Izvedbe	Kazalci	Ocenjena vrednost	Realizacija zastavljenih ciljev
						bilo potrebno s posegi nadaljevati (ocenjena vrednost posegov znaša dobrih 60.000 € neto).
RAZGLASITEV JAVNE INFRASTRUKTURE	Izvedba razglasitve novega objekta – po ureditvi dvorane na Hrušici	Oddelek za družbene dejavnosti in splošne zadeve Občine Jesenice	2021–2024	Akt o razglasitvi javne kulturne infrastrukture	/	Obnova dvorane na Hrušici je potekala v letih 2022 in 2023. Pred začetkom postopka i razglasitve dvorane za javno infrastrukturo na področju kulture, je najprej treba na parceli, na kateri stoji stavba, v kateri je dvorana, vzpostaviti etažno lastnino, z namenom ločiti posamezne etažne enote, ker se zaznamba javne infrastrukture ne sme vpisati na celotni parceli, ampak se nanaša samo na konkretno dvorano. Ko bo dvorana po vzpostavitvi etažne lastnine v Zemljiški knjigi imela svoj ID znak, bo sledila obravnava predloga razglasitve in sklep Občinskega sveta ter nato zaznamba statusa javne kulturne infrastrukture v Zemljiški knjigi ter predložitev sklepa Ministrstvu za kulturo za vpis v evidenco javne infrastrukture na področje kulture (predvidoma v prvi polovici leta 2025).
ZAGOTAVLJANJE POGOJEV IN ZAGOTAVLJANJE SREDSTEV ZA OHRANJANJE NEPREMIČNE KULTURNE DEDIŠČINE, KI NI ZAJETA V DRUGIH PROGRAMIH, IN ZA JAVNO INFRASTRUKTURO NA PODROČJU KULTURE	- Vzdrževanje razglašenih spomenikov lokalnega pomena, ki niso zajeti v drugih programih, in sicer na podlagi izdelanega programa vzdrževanja oz. po navodilih pristojnega ZVKDS OE Kranj. - Investicijska vlaganja v javno infrastrukturo na področju kulture (Kulturni dom Julke in Albina Pibernika na Slovenskem Javorniku).	Občina Jesenice	2021–2024	- število obnovljenih kulturnih spomenikov - število novih enot dediščine (nepremične in nesnovne) - obnovljen površine javne infrastrukture na področju kulture v m2	30.000,00 €/letno	Na področju spomeniškovarstvenih akcij so bile (poleg navedenih oz. izvedenih posegov v Spominskem parku) izvedene naslednje aktivnosti: - posegi v Spominskem parku na Koroški Beli (EŠD 5367) - sanacija ograje pri spomeniku Cankarjevi četi na planini Obranca ter obnova spomenika (EŠD 13198), - popravilo črk na spominski plošči Cirilu Tavčarju (EŠD 18424),

Aktivnost/Projekt	Opis	Nosilci	Rok Izvedbe	Kazalci	Ocenjena vrednost	Realizacija zastavljenih ciljev
						- lasersko skeniranje kamnitega obokanega podhoda pod žel. progo na Slovenskem Javorniku (EŠD 30831), - izvedba evidentiranja kulturnih spomenikov lokalnega pomena, - konservatorsko-restavratorski posegi na Štefančevem znamenju (EŠD 5446), - izdelava plošče žrtvam bombnega napada na mesto Jesenice, - sanacijska dela na spomeniku padlim v NOB v Planini pod Golico (EŠD 26000), - zamenjava dograjane ograje pri spomeniku padlim v NOB v Javorniškem Rovtu (EŠD 5344), - ureditev Kosove graščine (EŠD 5300). V letih 2022 in 2023 so bila v sklopu javnega razpisa za programe in projekte s področja kulturne dejavnosti v občini Jesenice zagotovljena tudi sredstva za sofinanciranje projektov obnove ogroženih nepremičnih kulturnih spomenikov, razglašeni za kulturni spomenik lokalnega pomena, ki so v zasebni lasti, in bila v letu 2022 dodeljena za obnovo kapele Sv. Štefana na Blejski Dobravi (EŠD 26), medtem ko vlog v letu 2023 ni bilo predloženih. Višina proračunskih sredstev za navedene spomeniškovarstvene akcije (vključno s posegi v Spominskem parku): - 2021: 10.603,32 € - 2022: 25.575,84 € - 2023: 69.395,36 € - 2024: 228.950,00 € Skupaj 334.524,52 € oz. brez posegov v Spominskem parku 278.079,84 €. (vir: Zaključni računi Občine Jesenice 2021, 2022 in 2023 ter Rebalans proračuna Občine Jesenice za leto 2024, proračunski postavki 6070 in 6075).

Aktivnost/Projekt	Opis	Nosilci	Rok Izvedbe	Kazalci	Ocenjena vrednost	Realizacija zastavljenih ciljev
						Dodatno so se izvajali tudi posegi na dediščini v okviru upravljavskih nalog javnih zavodov (Gornjesavskega muzeja Jesenice in Glasbene šole Jesenice) ter vlaganja v Kulturni dom Julke in Albina Pibernika s strani pristojnega oddelka ter tudi društev.

3. Zagotavljanje pogojev za razvoj ljubiteljske kulturne dejavnosti

Aktivnost/Projekt	Opis	Nosilci	Rok Izvedbe	Kazalci	Ocenjena vrednost	Realizacija zastavljenih ciljev
ZAGOTAVLJATI POGOJE ZA DEJAVNOSTI (PROGRAME IN PROJEKTE) LJUBITELJSKIH KULTURNIH DRUŠTEV, ZVEZE KULTURNIH DRUŠTEV IN JAVNEGA KULTURNEGA PROGRAMA PIHALNEGA ORKESTRA TER DEJAVNOST/PROGRAM OV JSKD OI JESENICE	- Izvedba vsakoletnega javnega razpisa za sofinanciranje programov in projektov ljubiteljskih kulturnih društev in javnega poziva za sofinanciranje javnega kulturnega programa pihalnega orkestra. - Sofinanciranje JSKD OI Jesenice - iz proračuna samoupravne lokalne skupnosti se zagotavljajo sredstva za sofinanciranje programov in projektov na območju izpostave, brezplačne prostore za delo, sredstva za kritje materialnih stroškov prostora, dodatno opremo in vzdrževanje te opreme. - Podpora mladinskim kulturnim projektom ki jih izvajajo organizacije: - ki niso registrirane za kulturno dejavnost (mladinske organizacije kot svoj sklop pri razpisu na področju mladine) - ki so registrirane tudi za kulturno dejavnost (srednje šole na javni razpis za ljubiteljske kulturne projekte).	Občina Jesenice, JSKD OI Jesenice	2021–2024	- število izvedenih kulturnih projektov letno - število izvedenih kulturnih programov letno - število posebnih dosežkov (najmanj) na državni ravni - izveden javni kulturni program pihalnega orkestra - višina sredstev v proračunu za kulturne programe in projekte	133.000 €/ leto	V celotnem programskem obdobju so se zagotavljali pogoji za izvajanje programov in projektov, in sicer prek javnih razpisov za naslednja področja: - javni razpis za sofinanciranje programov in projektov s področja ljubiteljske kulture; - javni poziv za sofinanciranje javnega kulturnega programa pihalnega orkestra. V programskem obdobju so bila dopolnjena tudi Merila za vrednotenje kulturnih programov ljubiteljskih kulturnih društev in kulturnih projektov ter projektov obnove nepremičnih kulturnih spomenikov, ki se financirajo ali sofinancirajo iz proračuna občine Jesenice, med drugim se je na primer za področje dela z mladimi opredelilo posebno vrednotenje (dodatno število točk za otroške in mladinske sekcije). Višina proračunskih sredstev za izvedbo programov in projektov po navedenih razpisih oz. pozivu: 2021: 99.178,68 €

	- Podpora zaposlitvam na področju ljubiteljske kulture. - Podpora vključevanju strokovnega kadra s področja ljubiteljske kulture v programe in projekte Javnega sklada za kulturno dejavnost (koriščenje spodbud ter izobraževanj s tega področja).				- 2022: 88.529,83 € - 2023: 107.086,00 € - 2024: 106.050,00 € Skupaj dodeljenih sredstev v programskem obdobju: 400.844,51 € (vir: Zaključni računi Občine Jesenice 2021, 2022 in 2023 ter Proračun Občine Jesenice za leto 2024, proračunske postavke 6130, 6140 - delno, 6860). Programe in projekte na področju kulture izvajajo tudi različne druge skupine in posamezniki (poleg različnih strokovnjakov tudi npr. mladi, upokojenska društva, ki kandidirajo na posebne področne razpise in v zgoraj prikazani realizaciji niso vključeni). V programskem obdobju je vsebine in programe ter aktivnosti na področju ljubiteljske kulture zagotavljal tudi JSKD OI Jesenice, kjer sofinanciranje zagotavlja tudi lokalna skupnost. Upoštevati je potrebno omejitve v obdobju covida-19, za kar so bile potrebne prilagoditve, in sicer se je del programa izvajal po spletu (izobraževanja, tudi odprtje razstav). V obdobju od 2021–2024 je sklad dejavnost nadgradil predvsem z izobraževanjem posameznikov (Likovna šola, Regijske tematske fotografske delavnice, Praktične delavnice fotografije, Regijske literarne delavnice kreativnega pisanja, Grafično oblikovanje) in mentorjev na terenu (plesne, godčevske, gledališke delavnice). Tekoče je potekalo tudi sodelovanje pri organizaciji dogodkov v okviru 150-letnice Pihalnega orkestra Jesenice– Kranjska Dora (priprava člankov za Almanah in Jeseniški zbornik). Višina proračunskih sredstev za program in prostore JSKD OI Jesenice: - 2021: 10.686,90 €
--	--	--	--	--	---

						- 2022: 20.450,32 € - 2023: 21.187,00 € - 2024: 21.000,00 € (vir: Zaključni računi Občine Jesenice 2021, 2022 in 2023 ter Proračun Občine Jesenice za leto 2024, proračunska postavka 6140 v delu, ki se nanaša na JSKD OI Jesenice).
--	--	--	--	--	--	--

4. Medpodročno sodelovanje (kulturno-umetnostna vzgoja – KUV, turizem, glasbeno izobraževanje)

Aktivnost/Projekt	Opis	Nosilci	Rok izvedbe	Kazalci	Vrednost	Realizacija zastavljenih ciljev
POVEZOVANJE JAVNIH ZAVODOV, DRUŠTEV TER OSTALIH DELEŽNIKOV V OBČINI JESENICE	Različni deležniki v lokalni skupnosti z načrtnim izvajanjem kulturnih programov oz. vsebin in z vključitvijo kulturno-umetnostne vzgoje (KUV) v svoje programe, zagotavljajo vsem otrokom in mladim v okviru šolskih, obšolskih in izvenšolskih dejavnosti spoznavanje različnih področij kulture ter vsem občanom tudi sodelovanje v kulturnih programih in projektih. Program predvideva sodelovanje javnih zavodov na področju kulture in šolstva ter JSKD OI Jesenice za pripravo takih aktivnosti, ki bi dvignile zanimanja otrok za kulturo (npr. kulturne stojnice na Jožefovem sejmu in drugih prireditvah, kulturni bazar, tehniški dnevi, predstave za šole in vključitev v Nacionalni mesec skupnega branja). V okviru ukrepa javni zavodi skrbijo za izvedbo različnih projektov oz. programov, ki spodbujajo kulturno-umetnostno vzgojo – KUV (bralna kultura - šole in knjižnica; glasbena umetnost - glasbena šola, vrtec, osnovne šole; uprizoritvene umetnosti - gledališče, društva, šole; likovna umetnost -	Javni zavodi s področja kulture ter vzgoje in izobraževanja ter mladinske dejavnosti, JSKD OI Jesenice	2021–2024	- število skupnih dogodkov - število dogodkov v okviru Nacionalnega meseca skupnega branja v posameznem letu	/ (v okviru javne službe)	V celotnem obdobju so javni zavodi, društva ter ostale organizacije oz. deležniki medsebojno sodelovali pri različnih aktivnostih in projektih. JSKD OI Jesenice je sodeloval tudi z MCJ, in sicer s projektom Kulturni kolaž mladinske ustvarjalnosti, MCJ gosti skladovo Likovno šolo, na OŠ Toneta Čufarja je sklad izvajal izobraževanje na terenu za področje plesa. JSKD OI Jesenice je v obdobju 2020– 2023 pripravil in izvedel 22 projektov, pri katerih je sodeloval z javnimi zavodi in kulturnimi društvi ter zvezo društev z območja občine Jesenice. Občinska knjižnica Jesenice: v letih 2021 in 2023 je bilo skupno 141 oziroma povprečno 47 dogodkov letno pripravljenih v sodelovanju z različnimi lokalnimi javnimi zavodi in ustanovami. Samo v občini Jesenice je bilo takih dogodkov in dejavnosti skupno 67 oziroma 27 na leto. Gornjesavski muzej Jesenice je npr. v letu 2023 samo z javnimi zavodi iz občine Jesenice in s kulturnimi društvi pripravil 54 projektov: z javnimi zavodi iz Občine Jesenice 38 projektov (od tega 11 priloženih andragoških in pedagoških programov) ter s kulturnimi društvi

	vrtec, šole, društva; kulturna dediščina in tehniška kultura - muzej, šole). Pri tem se namenja poseben poudarek prireditvam na prostem. Pomembne so tudi aktivnosti šol za vzgojo podmladka za ljubiteljsko kulturno dejavnost (društva) - pevski zbori, folklorna dejavnost ... ter vključenost kadra v programe in projekte Javnega sklada za kulturno dejavnost (koriščenje spodbud ter izobraževanj s tega področja). Prav tako je pomembno krepiti pomen in vlogo ter vključevanje samozaposlenih v kulturi v različnih kulturnih programih in projektih.					iz občine Jesenice 16 (razstave, muzejski večeri, predavanja...). Gledališče Toneta Čufarja Jesenice je v obdobju 2021–2023 pripravil skupno 145 projektov oz. dogodkov v sodelovanju z ostalimi zavodi, društvi ... (49 v letu 2021, 38 v letu 2022 in 58 v letu 2023). Različni deležniki so sodelovali tudi v projektu povezovanja kulture in športa na Dan športa. Izpeljava različnih skupnih dogodkov, ki se nanašajo na branje in bralno kulturo, so bili tudi podlaga za podaljšanje naziva Branju prijazna občina v letu 2021.
--	---	--	--	--	--	--